Jujin

2 Aylık Kürt Kadın Dergisi Yıl:1 Sayı:2

Mart 1997 100.000-TL

MART'IN YÜKÜ AĞIRDIR.

www.arsivakurdi.org

JUJİN
2 Aylık Kürt Kadın Dergisi
Yıl:1
Sayı:2
Mart - Nisan 1997
Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Oya Coşkun
Teknik Uygulama: Sakine Fuat
Kapak Fotoğrafı: Barış Bil (Yeni Yüzyıl)
Adres: İstiklal Caddesi, Terkos Çıkmazı Karaaslan Apartmanı, No: 109 Tünel/ Beyoğlu/İSTANBUL
Baskı: Ceylan Matbaası
Abone koşulları:
Yıllık (6 sayı)
Yurt içi: 600.000 TL
Yurt dışı: 30 DM
Yapı ve Kredi Bankası Yayla Şubesi İstanbul
Hesap Numarası: 3004813-2

Jujin iki ayda bir yayınlanan bilgilendirici ve eğitici bir kadın dergisidir. Kadında bulunanlar tarafından verilen yazıların ve görüştüğümüz insanların görüşlerinin yayınlanması, bizim görüşlerimizle aynı olduğu anlamına gelmez.Jujin kadınların seslerinin herhangi bir kısıtlama ve sansüre uğramadan işitilebileceği bir yerdir.

içindekiler:

Sunuş 1
Jujin -8 Mart 2
Jujin - Tarihte Kadın 4
E. Keskin - Gözaltında Bir Tecavüz Daha 5
E. Keskin - C. Tanrıkulu - Remziye'yi Yanlız Bırakmayalım 6
Jujin - Newroz 8
Dilşah - Kürt Kadın Portreleri-6- 9
Bercan - Bir Kürt Kadın Ozanı; Ayşe Şan 10
Hazal Çelik - Feminizm ve Türleri 12
M. Deniz - Evimizde Savaş Vardı 15
Canan - Çok Eşlilik (Kumalık) 17
H. Şevin - Diyarbakır 5 Nolu C.ezaevi Kadınlar Koğuşu 20
Sema - Kadın Bilinci ve Tarzı 22
Dilşah - Seks Köleleri (II) 24
Sibel - 12 Eylül'de Çocuklardık (II) 26
Bercan - Diyarbakır'dan Bir Kürt Kadın Yazar; Suzan Samancı 29
Sane Akkılıç - Doğa Kadın - Bilim Erkektir 32
Roşa - İstanbul'da Göçmen Bir Kadın Olmak 34
Hande - 1970-1980 Arası Kadın Grupları; DDKAD. 36
Şilan - Sokak Lambası (II) 40
Songül - Kürt Kadını ve Göç 41
Hatice Yaşar - Ben İslama Karşı Değilim ama 42
Dilşah - Fadime ve Sol Manzaralar 44
Selahattin Bulut - Dilsiz Kadın 45
Mektuplar 48

arsivakurdi.org

Merhaba,

Jujin ikinci sayısı ile tekrar sizlerle.

Bu aralar pek çok kadın örgütünde olduğu gibi biz de hummalı bir çalışma içerisindeydik. Bir taraftan derginin hazırlıkları, diğer taraftan kadınların yaşadıkları hak ihlallerine karşı yapılan toplantılar ve günlük işlerimiz öbür taraftan da 8 Mart hazırlıkları sürüyordu. Bu yıl 8 mart bambaşka kutlanacaktı, çünkü biz kadınlar bu 8 Mart'ta "ARTIK ÖRGÜTLÜ" diye bağıracaktık. İlk kez sadece kadınların katıldığı ve herşeyiyle kadınların örgütleyip hazırladığı bir 8 Mart. Kürt ve Türk kadınlarının yanında diğer azınlıklardan da kadınlar vardı. Sendikalar, bazı siyasi partiler, kadın dergileri ve kadın vakıflarından kadınlar önemli bir dayanışma gerçekleştirdiler. Kadınlara ve Kürt halkına karşı yürütülen savaşa hayır dedi kadınlar.

Kürt ve Türk kadınlarının yoğun olarak katıldığı 8 Mart Artık Örgütlü Kadın Mitingi binlerin katılımıyla canlı, coşkulu, şiddete karşı ve politik taleplerle geçti. Her kesimden, her halktan kadınların katıldığı bu kadın mitinginde, kadınların güçlerini örgütlediklerinde neler yapabileceklerini sanırsınız dost-düşman herkes görebildi.Savaşa karşı adil barış, her türlü şiddete karşı, emeğin sömürüsüne karşı olduklarını zılgıtlarla gösteren kadınlar, mitingte kadınca manzaralar sergilediler. 8 çocuğu olmasına rağmen MGK'nın "doğum kontrol" ü adıyla aldığı soykırım kararına karşı çıkan Kürt kadını, evli olduğu halde, "kocaya hayır" pankartını taşıyan, okuma yazma bilmeyen Kürt kadını, "Leyla Zana Hapiste, Çeteler Mecliste" sloganını güçlü bir sesle haykıran rengarenk Kürt kadın manzaraları alanı doldurdu.

Mart ayı, yıl içerisinde Kürtlerin en yoğun yaşadıkları, zaman zaman coşkuyla, zaman zaman acıyla andıkları olaylarla dolu. Kadınların özgürleşme ve mücadele günü 8 Mart, 16 Mart Halepçe Katliamı ve özgürlüğün sembolü Newroz Bayramı.

Bu acılı günlerden biri de Halepçe Katliamı. Binlerce Kürdün bedeni Saddam Hüseyin'in emriyle hardal gazlarıyla yakıldı, kavruldu. Ve bütün dünya buna seyirci kaldı. İnsanlar sıcak yuvalarında kahve ve çaylarını yudumlayarak bu dehşet görüntülerini seyrettiler veya okudular. Belki de onlar için Halepçe, çok uzaklarda kaf dağının arkasındaki bir masaldı. Saddam, kimyasal silahlarla moraran Kürt çocuklarının cansiz bedenleri çarşaf çarşaf gözler önündeyken, dünya devletleri tarafından, akıttığı Kürt kanı kadar kırmızı halılar serilerek karşılandı.

Ve Newroz yaklaşıyor. Kürt halkının bayramı olan Newroz'da yapılan baskı, yasaklama ve provakasyonlarla hemen her yıl kan akıtılıyor. Ama umuyoruz bu yıl artık kendi bayramlarında hiçbir Kürdün kanı akmayacak. Hepimizin yeni gün, dirliş günü anlamına gelen Newroz'u kutlu olsun diyoruz.

Bir acımız da, bir zamanlar pek çok Kürdün hayranı olduğu, büyük bir zevkle dinlediği Kürt kadın ozan Ayşe Şan'ın sessiz sedasız ölümüdür. Kadınların şarkıcı olup ünlenme şansının yok denecek kadar az olduğu bir zamanda ne savaşımlar vererek o aşamaya geldiğini derginin içinde bulacaksınız.

Jujin'inde içinde olduğu pek çok Kürt kadın kuruluşunun oluşturduğu Savaşa Teşvike Karşı Kadın Girişimi ve Pazarteesi Dergisi temsilcisi ile birlikte Remziye Dinç'in duruşmasına katılarak tepkilerimizi gösterdik. Gözaltında tecavüze uğrayan Zeynep Avcı'nın basın açıklamasına katılarak, her türlü kadın hak ihlallerine karşı olacağımızı mücadele edeceğimizi dile getirdik.

Dergimiz, ilk sayısında büyük ilgi gördü. Cezaevlerinden, ülkenin değişik bölgelerinden ve yurt dışındaki Kürt kadınlarından gelen destek ve kutlama mesajları bizi mutlu etti. Bunun yanında değişik cezaevlerinden gelen istekleri gücümüz yettiğince karşılamaya çalışacağız.

Kadınlar, bizler güçlüyüz. Yeter ki, gücümüzün farkına varalım ve güçlerimizi aile içi şiddete, tecavüze, tacize, ırkçılığa, soykırıma, emek sömürüsüne ve savaşa karşı örgütleyip karşı koyalım.

Biz güçlüyüz ve bu gücümüzle, evde, sokakta, iş alanlarımızda, siyasette istediğimiz dönüşümü inancımızla mücadele ruhumuzla değiştirebileceğimize inanıyoruz. JUJİN'den bütün JUJİNLER'e sevgilerimizi yolluyoruz.

Eğitim-Sen Muş Şubesi yöneticilerinden Güler Er, Nil Sarıkaya ve Özlem Ozaydın, gözaltına alındıkları Muş Emniyet

8 MART

8 mart bir yol[illegible] kadının var o[illegible] mücadelesinde. Günümüzden geriye ya da ileriye doğru sürdürülen bir yol[illegible]....

Bir Arap, Afri[illegible]ya Kürtlerin yaşadığı bir[illegible]den Amerika'nın Şikagosuna ya da Amerika'nın Şikago'sundan [illegible]rap, Afrika köyüne bir yol[illegible]tur. Bir yola çıkıştır 8 Mart, bir simgedir kadın tarihinde.

Şikago'nun em[illegible] kadınlarından dünya [illegible]arına bir armağandır 8 Mart. 8 Martı dünya gün[illegible]e ve emekçi kad[illegible]laştıran Clara Zetkin ve 2. Enternasyonali de [illegible]

8 Mart'ın "Dünya Emekçi [illegible]ünü" mü yoksa "Dünya Kadınlar Günü" mü tartışmalarının çok ötesinde, 8 Mart dünyadaki her ülkede, her evde, her sokak, her okul ve işyerinde sadece cinsiyetlerinden dolayı uğramış oldukları ayrımcılığa kadınların başkaldırısıdır, sadece fabrika ve benzeri işyerlerinde ayrımcılığa uğrayan kadınların değildir. 8 Mart'ın ilk çıkışı fabrikada da olsa cinsiyet ayrımına karşı eşit muamele görme savaşımının bir sonucudur. O kadınlar eşit ücret taleplerinde, sadece kadın oldukları için erkeklerin yarısı kadar aldıkları ücrete ve benzeri ayrımcılık ve sömürüye karşı çıkıyorlardı. Yani aynı iş koşullarındaki erkek arkadaşlarından da daha aşağı bir durumda konumlandırılmışlardı ve onlardan daha fazla sömürülmekteydiler. Burada gözönünde bulundurulması gereken

şeylerden bir tanesi de bu kadınların aynı zamanda işyerlerinde proleter olan erkekleri tarafından da ayrıca ezilip sömürülmeleriydi.
Yani Engels'in deyişiyle erkekler evde burjuva, kadınlar ise proleterleriydi.

Burada gözönünde bulundurulması gereken bir diğer olgu da, önemli bir sömürü tekniği olan, aynı soruna taraf olan bir kısım insanı diğerlerinden ayırma politikasıdır. Kadınlar pek çok açılardan, bir bütün olarak sadece cinsiyetlerinden dolayı baskıya uğrüyor ve sömürülüyorlar. Anne olarak, sevgili olarak, kız kardeş, eş, gelin, kaynana, hizmetçi, erkeğin namusu olarak. Ve bu liste uzayarak gider. Kadınlar sadece fabrika ve benzeri işyerlerinde değil, yaşamın girdiği her alanda evde, işyerinde,

Müdürlüğünde çırılçıplak soyularak, cinsel tacize uğradılar. Bekaret kontrolünü kabul etmeyen eğitimci kadınlara destek olmak

sokakta, okulda, basında her yerde ezilmişlik yaşarlar. Etnik kimliklerinden dolayı da baskıyla karşı karşıyadırlar. Kadınlar, savaşlarda bir ganimet olarak algılanır ve bedenleri üzerinde en vahşi savaşlar yürütülür. Bu sadece kadın oldukları, düşman tarafın malı olarak kabul edildiklerinden dolayıdır. Çünkü kadınlar, erkeklerin birer malı olarak kabul edilmekte ve dolayısıyla toplumun zengin fakir, okumuş veya okumamış her kesiminde erkeklerin mal varlığı olmaktadırlar. Kolayca harcanabilirler; yani "erkeğin elinin kiri" olarak alınıp satılabilirler, değiş tokuş yapılabilir, kendilerine ihtiyaç kalmadığında bir kenara atılabilir, hatta imha edilebilirler. Örneğin Kürt kadınlarının, yaşadıkları köylerde uğradıkları taciz ve tecavüzler (Şükran Aydın, Remziye Dinç gibi), sadece sokağa çıktı diye törelerimiz(!) tarafından katledilen Sevda gibi, İstanbul boğaz köprüsünden ailelerinin kendilerini satmasını durdurmak için intihar girişiminde bulunan Muş'lu iki Kürt kadını, imam nikahı kıyılarak bir tür fuhuş yaptırılan kadınlar, bekaret testi uygulanan öğretmenler, öğrenciler; para ve ün karşılığında istemedikleri evliliklere, istemedikleri çocukları doğurmaya zorlanan kadınlar; sadece kadın oldukları için işe alınmayan , işyerlerinde kişiliklerinden taviz vermedikleri için terfi edemeyen iyi eğitimli kadınlar, zorla kapatılan kadınlar ve zorla açtırılan kadınlar.

Bu sorunları tüm kadınlar sadece kadın oldukları için yaşarlar. Onun için 8 Mart, tüm kadınların özgürleşme ve varolma mücadelesinin bir simgesidir Bu günde politik taleplerini gündeme getirdikleri ve uğruna mücadeleden vazgeçmedikleri gündür.

Sonuç olarak 8 Mart dünyadaki her kadın için önemli ve anlamlı bir gündür. Bunun altını boşaltıcı her tür davranıştan uzak ve dünya kadınlarının beraber coşku buldukları, güç aldıkları onurlu bir gündür. Biz başta Kürt kadınlarına olmak üzere tüm Dünya kadınlarını bu günde selamlıyoruz. Bundan sonra hep beraber ve

ARTIK ÖRGÜTLÜ diyoruz.

amacıyla bağlı oldukları KESK bir basın açıklamasıyla olayı protesto etti.

TARİHTE KADIN
...KADIN ....KADIN....

DÜNYA KADINLARININ YAŞAMINDAN BAZI TARİHLER

- ➢ **1789** Fransız Burjuva Devrimi sonucu İnsan Hakları EVrensel Bildirgesi yayınlandı.
- ➢ **1792** İlk İngiliz Feministlerinden Mary Wollenstonecraft "Kadın Haklarının Doğrulanması" adıyla yayınladığı kitabında kadınlık durumunun ilk belgesini oluşturdu.
- ➢ **1792** Yeni Fransız Anayasasındaki değişiklik "Karşılıklı rıza ile boşanma"olanağı sağlayarak kadınların medeni haklarından birini verdi.
- ➢ **1793** Fransa'da bir kararname ile tüm kadın kulüpleri kapatıldı.
- ➢ **1793** Yeni Fransız Anayasasında kadınlara oy hakkı verilmeyişini eleştiren ve "Madem ki kadına giyotine gitme hakkı veriliyor, neden kürsüye çıkma hakkı verilmiyor?" diyen Olympe de Gouge giyotine gönderildi.
- ➢ **1834** İngiltere'de işçi kadınlar Chartist İşçi Hareketine destek verdiler ve eyleme katıldılar.
- ➢ **1840** Londra'da köleliğe karşı yapılan bir konferansa delege olarak giden Amerikalı kadınlar, kadın oldukları için toplantıya alınmadılar.
- ➢ **1848** ABD'de Seneca Falls'da toplanan bir grup Amerikalı kadın, dünyanın ilk feminist kongresini yaptılar ve bir "Bağımsızlık Bildirisi" yayınladılar.
- ➢ **1848** Fransa'da "İşçi Komisyonu'na kadın delegeler de alındı.

TÜRK KADINININ YAŞAMINDAN BAZI TARİHLER

- ➢ **1842** Ebe kursları açıldı.-1848 Kız Rüşdiyeleri açıldı.
- ➢ **1863** Kız Öğretmen Okulu kuruldu.
- ➢ **1869** Kız çocuklara öğretim zorunluluğu getirildi.
- ➢ **1888** Mühadderet adıyla kadınlar için ilk gazete çıkarıldı.
- ➢ **1898** Emine Semiye Hanım ve arkadaşları Selanik'te Şevkat-i Nisvan Derneğini kurdular.
- ➢ **1905** İstanbul, Kadırga'da Ebe Mektebi ve Doğumhanesi açıldı.
- ➢ **1908** II. Meşrutiyet ilan edildi.24 adet kadın derneği kuruldu.
- ➢ **1908** Kadınlar Meclis'i Mebusan'ın açılış görüşmelerini (kafes arkasından da olsa) dinleme talebinde bulundular.
- ➢ **1908** Ağustos'unda Müslim ve gayri müslim kadınlerin katıldığı ilk kadın konulu toplantı Selanik'te yapıldı.
- ➢ **1908** Nisvan-i Osmaniye İmdad Cemiyeti Fatma Aliye Hanım tarafından kuruldu.
- ➢ **1908** Kadınlar için süreli yayınlar birbiri ardına çıkmaya başladı: Demet, Mehasin, Kadın (Selanik), Mefharet (Selanik),
- ➢ **1909** Selanik'te Osmanlı Kadınları Şevkat Cemiyet-i Hayriyesi kuruldu.
- ➢ **1910** İnas Darülfünunu (Kızlar Üniversitesi) kuruldu.
- ➢ **1917** Kadınlara ilk defa boşanma hakkı verildi.
- ➢ **1920** İstanbul Sultanahmet Mitingi'nde Öğretmen Cemiyeti Başkanı Nakiye Hanım konuştu.
- ➢ **1924** Kadınlar Birliği kuruldu.
- ➢ **1926** Medeni Kanun.
- ➢ **1930** Kadınların Belediye Meclislerinde seçme, seçilme hakkı.-1934 Kadınların T.B.M.M. seçme, seçilme hakkı.
- ➢ **1935** Uluslararası Kadınlar Birliği, İstanbul'da toplanıyor.

KÜRT KADINININ YAŞAMINDAN BAZI TARİHLER

Yılı kesin olarak belli olmasada merkezine kadını oturtan ilk hareket Hapse Xan (HAVZA AL-NAKHİB' olarak ta geçer) dır. Kadınlar için bir akşam okulu açtığı söylenir bazı kaynaklarda. Kendi evini örgütlenme merkezi olarak kullandığı da iddia edilir.

- ➢ **1919** Haziran 4'te Kürt Kadınları tarafından Kürt Kadınları Teali Cemiyeti adında bir dernek kuruldu.Mevlüt okutarak açılışı yapılan derneğin amaçlarından en önemlileri, çeşitli nedenlerle İstanbul'a göç etmiş ailelere yardım, kimsesiz çocuklara ve yardıma muhtaç kadınlara olanaklar sağlamak. Kürt kadınlarının çağdaşlaşma ve yaşamlarında köklü reformlar gerçekleştirmeyi hedeflemişti.
- ➢ **1925**'te Irak krallığınca yapılan ilhaka karşı kurulan Milli Birlik Paktına kadınlar t emsilci olarak katılmak istemiş fakat engellenmiştir.
- ➢ **1945**'te Kerkük'te kadınlar bir araya gelerek "Devrimci Kadınlar Derneği "kurdular.
- ➢ **1946** Yılında Kürdistan Kadınlar Birliği kuruldu.
- ➢ **1946** Mahabad Kürt Cumhuriyeti boyunca başkanlığını Gazi Mihemed'in hanımı Mina Xan'ın yaptığı Komelay Yayan, kuruldu.
- ➢ **1959** Irak KDP'nin Yekitiy Afratan (Süleymaniye yöresinde kadına Afrat denir) adlı bir kadın örgütü kuruldu. Günümüzde de çalışmalarına devam ediyor.
- ➢ **1974** Mayıs 14'te Leyla Qasım, 4 erkek arkadaşıyla birlikte tarihinde Baas Rejimi tarafından ilk idam edilen Kürt kadınlarıdır.
- ➢ **1976**'da silahlı mücadeleyle beraber YNK'nin güçlü kadın örgütü olan Marksist Komelay Rençderan'a yakın kadınlar, Leyla Qasım kadın hareketini oluşturdular.
- ➢ **1978**'de Merkezi Diyarbakırda olmak üzere Devrimci Demokrat Kadınlar Derneği kuruldu.
- ➢ **1988** ve sonrasında Talabani'nin eşi Hero Xan'ın başkanlığında YJK örgütü kuruldu ve çalışmalarına devam etmektedir.
- ➢ **1990** Tarihinde Zekiye Alkan Nevroz Ateşini yükseltmek için kendini yaktı.
- ➢ **1991**'de Leyla Zana, ilk kürt kadını olarak Parlamenter seçiminde SHP'den Diyarbakır milletvekili seçildi.

-Taliban yönetimi Afganistan'da zorbalığını sürdürüyor. Ramazan ayı boyunca halkın özellikle kadınların nasıl

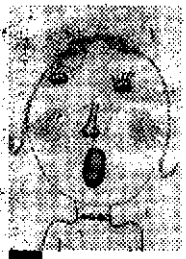

GÖZALTINDA BİR TECAVÜZ DAHA

Gözaltında tecavüzlere bir yenisi daha eklendi. Gözaltına alınan kadınlara karşı işkence yöntemi olarak kullanılan tecavüz, taciz, sarkıntılık ve bir sürü kötü muamele, Zeynep Avcı'nın da başına geldi. Uzun süre yaşadıklarını kimseye anlatamayan bu genç arkadaşımıza yapılanları JÜLİN olarak kınıyor, yanında olduğumuzu söylüyoruz. Zeynep'in, avukatı, Eren Keskin'e anlattıklarını, basın açıklaması metnine sadık kalarak aynen yayınlıyoruz.

BASIN AÇIKLAMASI

Zeynep Avcı 21 yaşında. Şu anda Gebze Cezaevi'nde tutuklu. Zeynep'in yaşadıkları bir korku filmi senaryosundan farksız. Neredeyse 2 ay boyunca kimseye anlatamadığı korkunç gerçekleri onun ağzından dinledim.

İşte Zeynep'in yaşadıkları:

"24 Kasım'da arkadaşımla birlikte, İzmir'de, bir akraba evinden gözaltına alındım. Beni bir arabanın arka koltuğuna oturttular. Bu arada elle tacize başladılar. Tenha ve çok sessiz bir yoldan geçiyorduk. Sonra arabayı durdurdular ve beni dışarı aldılar. Havaya iki el ateş ettiler. Birlikte alındığım R.K.yı "öldürdük" dediler. Beni orada zor kullanmak suretiyle çırılçıplak soydular ve tekrar tacize başladılar. Oradan Şube'ye götürüp sorguya aldılar. Boynumun altına ıslak bir sünger koydular ve elektrikli bir tezgaha yatırdılar. Bir kaç saat boyunca aralıklı olarak elektrik verdiler. Bu sürede birlikte alındığımız R.K.nın işkencedeki haykırışlarını dinletiyorlardı. Bu işlemden sonra başka bir masaya alındım. Bir süre evvel kist ameliyatı olmuştum. Ameliyat yerime soğuk bir şey dayadılar. Tabanca olduğunu tahmin ediyorum. Ve bir cop getirdiler. Bana dizüstü çök dediler. Hafif hafif copu arkamdan sokmaya başladılar. Kanama başladı. Sonra tekrar yatırıp elektrik vermeye başladılar Bu arada aralarında, "Tadı damağımda kaldı" diyerek konuşuyorlardı. Tam o sırada biri geldi, üzerime çıktı ve bana tecavüz etti. Kan gelmeye başladığını hissettim. Sonra hiç ara vermeden, elektrik vermeye başladılar".

İşte Zeynep Avcı'nın yaşadıkları.

Zeynep Avcı yasaya aykırı biçimde 25 gün gözaltında tutuldu. Bu süre içinde akim alamayacağı işkenceler gördü. Feodal nedenlerle yaşadıklarını bir süre hiç kimseye anlatamadı. O'nun yaşadıklarını, bir kez de olayın bir bölümüne tanık olan, birlikte gözaltına alındığı R.K'dan dinledim. R.K. Zeynep'e tecavüz eden polisin sarısın, sarkık bıyıklı, saçının önlerinin dökülmüş olduğunu ve diğer polislerin kendisine şef diye hitap ettiklerini söyledi.

Yaşanan bu gerçek karşısında biz gerekli tüm yasal başvuruları yapacağız. Uluslararası kurumlara da olayı duyuracağız. Ancak herşeyden önce Zeynep'in yaşadıklarının, tüm duyarlı kamuoyunca duyulmasını istiyoruz.

İşkence Türkiye'de bir sorgu yöntemi olarak kulanılmaya devam ediyor. Zeynep'in yaşadıklarını bir çok kadın yaşadı ve yaşamaya devam edecek. İşkence hernekadar yasa maddeleri ile yasak görünse de Türkiye'de yazılı olanla yaşanan çok farklı bunu biliyoruz.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü yaklaşıyor. 8 Mart'ta isteğimiz, kadına yönelik baskı ve şiddet politikalarına karşı olan herkesin Zeynep'e destek sunması, Zeynep şu anda Gebze cezaevinde. Tüm duyarlı kadınları, O'na destek vermeye O'nu cezaevinde ziyaret etmeye davet ediyoruz. Çünkü onun buna çok ihtiyacı var.

davranması gerektiği konusunda bir bildiri yayınladı. Bu bildirinin hükmüne uymayan bir kadını başkent Kabil'de ayak bilekleri

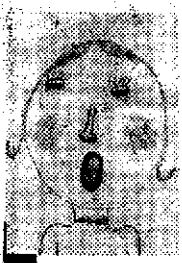

Remziye'yi Yalnız Bırakmayalım

Biz muhalifler, resmi görüşün özel yaşamımıza müdahale ettiğini söyler dururuz. Bu müdahale yüzyılların geleneksel ataerkil yapısı ile birleşince, kadına yönelik baskı ve şiddet daha da yaşanacak bu topraklarda.

Bizimki gibi, "tek tip düşman insan"ların çoğunlukta olduğu geri toplumlarda, kadın ulusal, sınıfsal ve cinsel baskıları iki kat yaşar.

Özellikle savaş dönemlerinde kadının yaşamı dört bir yandan kuşatılmıştır. İşte Remziye Dinç bu kuşatılmışlığı yaşadı ve Türkiye toplumunun % 95'inin, onun yaşadıklarından haberi bile olmadı. Remziye bir yandan, kadına yönelik vahşetin en vahşi ve iğrenç biçimi olan tecavüzü yaşadı, bir yandan da geleneksel yapı baskısı ile yaşadıklarını anlatamadı ve bir çocuk dünyaya getirmek zorunda kaldı. Ancak Remziye aşmaya kararlıydı kaderini. Vazgeçmedi. Suç duyurusunda bulundu. Kendisine tecavüz eden üç korucunun ismini verdi savcılığa. Adli Tıp tecavüzü ve Remziye'nin dünyaya getirmek zorunda kaldığı çocuğun babasını tespit etti. Buna rağmen korucular tutuklanmadılar. Oysa aynı dönemlerde, iki adam tutuklandı bir kadına tecavüz ettikleri gerekçesiyle. Kanıt yoktu, bir iddia vardı. Fadime'nin iddiası. Fadime ile ilgilenen toplum, Remziye ile neden ilgilenmedi. İşte sorunun can alıcı noktası bu. Bu bir çifte standarttı. Fadime'ye tecavüz ettikleri gerekçesi ile iki erkeğe yönelik, siyasi bakış, resmi görüşün iletilmesine katkıda bulunacaktı çünkü.

Müslüm Gündüz ve Ali Kalkancı'ya yönelik tüm lanet içeren karşı çıkışlarda

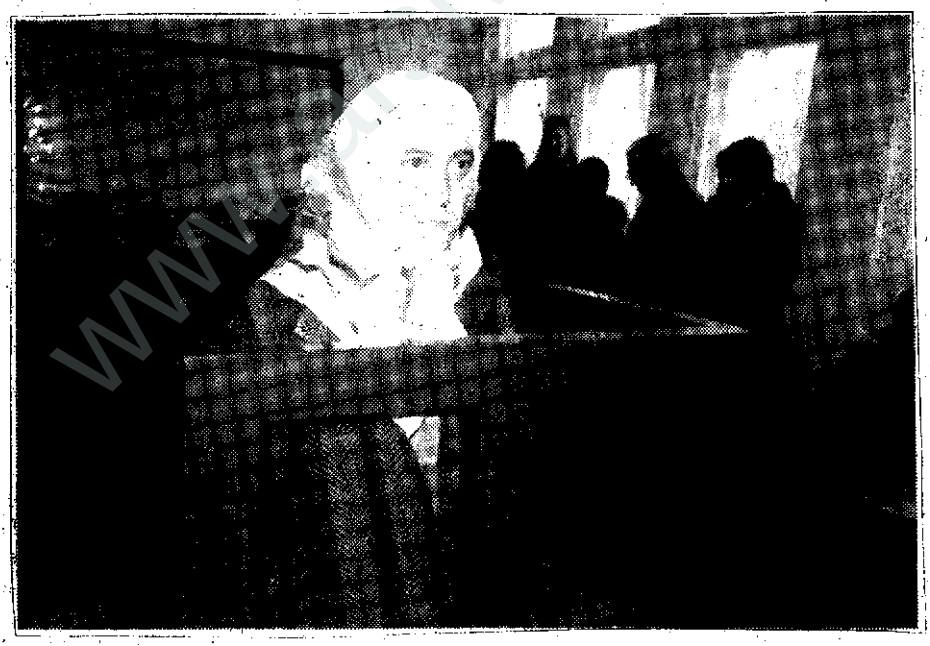

görüldüğü için kemerle dövüldü.

resmi görüş bir kez daha üretiliyordu. Bu açıdan herkes karşı çıkmalıydı, lanetlemeliydi bu iki adamı. Oysa Remziye'ye tecavüz edenleri ve onların bu insanlık dışı eylemini eleştirmek sistemi rahatsız edecekti. Bu nedenle bağımlı medya hiç yer vermedi bu olaya. Hiç kimse Remziye'ye 17 yaşında bir çocuk iken yaşatılan bu acıdan söz etmedi.

Remziye, tecavüzün yarattığı bedensel ve ruhsal acılar bir yana, toprağından da ayrılmak zorunda kaldı. İstanbul'a alışamadı. Topraklarını, dedesini, ninesini, kızkardeşlerini özledi. Yaşamı tümü ile değişti. Remziye, ilk değildi kuşkusuz. Bölgede aynı acıyı yaşayan birçok kadın var. Ama Remziye karşı çıkan bir kadın. Mücadelede kararlı bir kadın. Bizler savaşa karşı, resmi görüşün üretilmesine karşı, yüzyılların ataerkil yapısına karşı olan kadınlar!

Remziye'nin ne kadar yanında olabildik? Sözüm her fırsatta "kadın hakları savunucusu" olmak iddiası ile meydanlara çıkan kadınlara.

Etrafımız, "çevreciyiz diyerek bölgede yakılan köyleri görmeyen çevreciler" "kadın hakları savunucusuyuz diyerek, Fadime'nin peşinden koşan ama Remziye'yi görmeyen feministler" ile dolu.

Biz gerçek "karşı çıkış sahipleri"ne sesleniyoruz. Remziye'yi yalnız bırakmayalım.

Bizler çok geç kaldığımızın farkındayız fakat Remziye ve Remziye gibi kadınlara destek vermek ve yanlarında olduğumuzu, hep beraber mücadele etmeye inancı olan kadınlar biraraya gelmeli, etkin kampanyalarla protestolarımızı yapmalıyız. İlk olma anlamında İstanbul'daki Kürt kadın gruplarının bir takım çalışmalarıyla, "Savaşta Tecavüze Karşı Kadın Girişimi" oluşturuldu. Girişimden kadın örgütlerinin temsilcileri ve kadın avukatlardan oluşan bir heyetle 4 Şubat 1997 Batman Ağır Ceza Mahkemesinde görülen dava izlenildi. Kan tahlilleri sonucunda çocuğun Nevzat Altuner'e ait olduğu anlaşıldı. Mahkeme davalının isteği üzerine bir gün öncesinde bu kişinin ifadesine başvurmuş ve 416/3'ten ek savunma verilmişti. Davanın tecavüzden açılmasına rağmen bu ek savunmayla "rıza" ile kızlık bozmaya dönüştürülebilecek olması bizi çok rahatsız ediyor ve adil bir yaklaşım olmadığını düşünüyoruz.

Savaşta Tecavüze Karşı Kadın Girişimi, Remziye Dinç, Şükran Aydın,Zeynep Avcı ve birçok kürt kadınının, savaşta sırf kadın oldukları için şiddete, tecavüze, tacize ve her türden kötü muameleye maruz kalan kadınların yanında olacağımızı, sahip çıkacağımızı belirtmek istiyoruz. Bizim bu konuda göstereceğimiz herhangi bir çaba, koruculuk sisteminin ve devlet kolluk kuvvetlerinin iç yüzünü ortaya çıkarabileceği gibi, bu kadınlara da bir ışık olacaktır.

Bu, tüm kadınlara ve özellikle kadın örgütlerine bir çağrı olarak algılanmalıdır. Remziye Dinç'in davası 4 Mart 1997'ye ertelenmişti. Fakat bu duruşmada da tecavüzcüler yargılanmadılar. Remziye Dinç'in akıl sağlığının yerinde olup olmadığını öğrenmek amacıyla Bakırköy devlet hastanesine sevkine karar verildi. Korucuların ve devletin kadınlara yönelik, sırf kadın olmalarından dolayı işledikleri suçlar kabarıktır. Bu baskılara tepkisiz ve sessiz kalmayalım. Gerekli dayanışma ve tepkiselliği gösterelim.

Mahkemeyi izlemeye giden kurum ve kuruluşlar:
İHD Genel Merkez, İHD Diyarbakır Şubesi, HADEP Genel Merkez, HADEP Diyarbakır İl Kadın Komisyonu, DBP Diyarbakırlı Kadın Komisyonu, JUJİN Kürt Kadın Dergisi, JİYAN Kadın Kültür Evi, KADAV, TOHAV, ÖKTAV, ROZA Kürt Kadın Dergisi, PAZARTESİ Kadınlara Mahsus Gazete, Barış Girişimi.

-Kadınlara uygulanan şiddet "dayak" bitmek bilmiyor. Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı'na 1990-95 yılları arasında

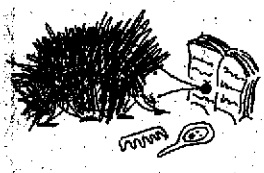

NEWROZ

Mart ayı bir uyanış ayıdır; değişimdir, dönüşümdür... Yeniye, güzele, renkliye; yaşama kucak açıştır.
Ve Newroz bir yeni'nin başlangıcıdır; değişimin, dönüşümün yenigünüdür.

Uygarlığın ve bereketin beşiği Mezopotamya'da yaşayan Kürtler'in "yeniden dönüşümün" günüdür. Ateşin ısıttığı, sarı alevlerin ışıttığı yeryüzünün, yeraltındaki yaşam bekçilerinin uyandırılışıdır. Dehaq'ın yani kötünün, acının, ölümün sona erişidir;soğuğun, açlığın, kıtlığın, darlığın bitişidir NEWROZ. Ve bu nedenledir ki anlamlıdır, coşkuyla sevinçle kutlanır, bir kurtuluşun günüdür NEWROZ . Ve bu nedenledir ki en kutsal güç olan ateşle kutlanır. Ateş etrafında mistik danslar/halaylarla kendinden geçilir. İnsanoğlunun meydan okuyuşudur da doğaya aynı zamanda. Bu nedenle ateşin üzerinden atlanarak bir güç gösterisidir yapılan.

Newroz bir ibadettir; doğaya ve onun bahşettiklerine duyulan bir minnetin de göstergesidir. Ve bu binlerce yıldır gösterilir doğaya. Ama bu masum ibadet yıllardır kana bulanıyor. Kürt kadın ve çocuklarının kanı ateşe karışıyor, cızırdayarak buharlaşıp gökyüzüne yükseliyor çığlıklarla.

Geriye tarihin sayfalarını karartacak küller ve kulakları yırtan çığlıklar kalıyor .
Zekiyeler, Bêrîvan ve Ronahi'ler bu günde sonsuza dek dansedecekleri ateş dansına başladılar.
Umut yine yeni günde, yani NEWROZ'larda. Yani barış içerisinde, coşkulu, korkusuzca kutlayacağımız NEWROZlarda.
Yaşasın umut ve YENİYİ YENİDEN DÖNÜŞTÜRME çabası.

Başvuran bine yakın kadının çoğunun dayak yediği belirtiliyor. Kadınların yaşadıklarını "Evdeki Terör" adlı bir kitapta toplayan

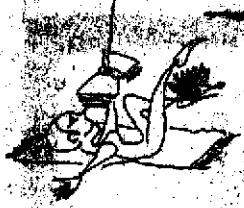

PERÎXAN

Bu sayımızda bir diğer önemli Kürt kadınını tanıtacağız; Perîxan Xanım: Perîxan Xanım Remanlar Aşireti reisi Ahmet Ağa ile evlidir. Ahmet Ağa bir gün ölür. Aşiret yasalarında onun yerine geçecek bir oğlu olması gerekir. Ahmet Ağanın bir oğlu vardır ancak bu oğul onun yerine geçebilecek kadar büyük değildir. Bu tür durumlarda kadınlar başa geçme şansını çok zayıf olarak da olsa yakalayabiliyorlar. Perîxan Xanım da böyle yapar. Oğulları Emin'in küçük olması ve kocasının ölümü ona bu şansı tanır. Ve böylece Perîxan Xanım kocası yerine aşiret reisi olarak başa geçer.

Perîxan Xanım'ın başa geçişi sadece oğlunun küçük olmasıyla ilgili de değildir. Bu tür durumlarda başka alternatifler de vardır. Örneğin yakın bir erkek akraba da bu görevi alabilir. Ancak Perîxan Xanım'ın zeki ve cesaretli kişiliği de burada hesaba katılması gereken en önemli özelliklerinden biridir bence. Aynı zamanda fiziğiyle de büyüleyici bir Kürt kadınıdır. Bu üç özelliğinin birleşmesi onu önemli bir lider olarak ortaya çıkarır. Perîxan Xanım erkeklere atfedilen (!) pek çok işi yapmaktadır. Örneğin çok iyi bir binicidir. İyi silah kullanan bir kadındır. Savaşlara kahlır aşiretinin önünde, ve başarılar kazanır. Merkezi yönetime karşı kocasından daha güçlü bir mücadele verir. Savaşlarda en önde, savaşçılarının kumandasında gider. Dengbêjler ona kahramanlık türküleriyle eşlik ederler. Çok kısa bir sürede olağanüstü bir performans sağlar ve tüm aşiretin bir kadına kolay kolay veremediği bir saygınlık kazanır. Onun devri kocasınınkinden daha parlak bir devir olur kendi aşiret tarihinde. Bu nedenle ünü de kocası Ahmet Ağa'nınkini aşar ve çevre aşiretlere yayılır. Bu nedenle çocukları erkekegemenliğin çok güçlü olduğu bir toplum olan Kürt toplumunda bile Ahmet Ağa'nın çocukları değil, Perîxan Xanım'ın çocukları olarak geçer. Kendisi de artık Ahmet Ağa'nın karısı değil Perîxan Xanım'dır. Bu nedenle oğlu Emin'i de halk Perîxan'ın Emin'i diye bilir, yani "Emin ê Perîxanê" diye seslenilir. Bu Emin'i oldukça sıkan bir durum olmasına rağmen bunu değiştiren bir şey de olmuyor. Halk bununla da kalmaz o dönemde doğan pek çok kız çocuğuna Perîxan ismini takarlar. Bu sadece Remanlar Aşiretinde değil, çevredeki tüm aşiretlerde görülür.

Ve Perîxan Xanım'ın hükmü, yerini oğlu Emin'e devredinceye kadar devam eder ve halkının gözünde ölümsüzleşir.

DÜZELTME:

Bir önceki sayımızda Kürt Kadın Portrelerinde Adile Xanım'ı Xanzad olarak tanıtmıştık. Ancak daha sonradan bize yapılan bir uyarı ile bunun iki ayrı kişilik olduğunu öğrenmiş bulunuyor ve tarihi bir sorumluluk olarak bunu düzeltmek istiyorum. Genelde Kürtler, özelde ise Kürt kadınları hakkında kaynakların kıt olması bu tür hatalara düşme riskini yükseltiyor. Bu tür yanlışlığa bizden sonrakilerin de düşmemesi için bu düzeltmeyi yapmak istiyorum:

Adile Xan bir önceki sayımızda tanıtılan kadındır. Yani Caf Aşiretinin başına daha kocasının sağlığında geçiyor. Ama Xanzad ayrı bir kadındır. Daha geç bir dönemde yaşıyor, Yani 20.yy başlarında. Direnişçi bir ailenin kızıdır ve Adile Xan'ın ingilizlere yönelik uzlaşmacı tavrının aksine onlara karşı ailece direniyorlar. Xanzad, kadın sorunları ile ilgilenmiş ve bu nedenle pek çok dernekte faaliyetlerde bulunduğu söylenmektedir.

Bu yanlışlıktan dolayı özür diliyor ve bize bu uyarıyı yapan Hatice Yaşar'a bu duyarlılığından dolayı teşekkür ediyorum.

AYŞE ŞAN

18-12-1996'DA YAŞAMA VEDA EDEN ,KİŞİLİĞİ ve ORTAYA KOYDUĞU İÇGÜDÜSEL FEMİNİST TAVIRLARINI ve KÜRT KİMLİĞİNİ ŞARKILARIN DA DİLLENDİREN SANATÇI KÜRT KADIN OZANI.

"Ayşe ŞAN- Eyşe XAN-Eyşana ELİ" Bu üç farklı isim aynı kadına ait. Eğer güneyde yaşayan Kürt iseniz Ayşe Xan, Türkiye'de yaşayan bir Kürt iseniz Ayşe Şan veya Eyşana Eli diyebilirsiniz. Hemen aklımıza dengbej bir Kürt kadın sanatçı gelir. Bu isimlerdeki değişiklikler üç farklı bölgedeki yaşadığı sanatını karşımıza getirir.
Evet, Türkiye ona Ayşe Şan, Türkiye Kürtleri Eyşana Eli, güney Kürtleri de Eyşe Xan diyor ve öyle tanırlar onu. Tanındığı bu isimlerle kısaca yaşam öyküsünü sunarsak;
Eyşana Eli: Anne Erzurumlu. Baba Bingöl Karlıova'nın Cibri aşiretinden. Göç eden ailenin Diyarbakır doğumlu kızıdır. Babası sohbet ve toplantılarda, şarkı, türkü söyleyen dengbejdir. İslami inancı nedeniyle plak yapmamıştır. Babasının bu tavrı onda ters etki yaratarak plak yapmasına sebep olmuştur. Ayrıca Diyarbakır'lı Celal Güzelses'in plakları da ona bu çalışmalarında esin kaynağı olmuştur. Fakat Ayşe Şan sanat yaşamında babasının bu inancından etkilenmemiştir ancak, ölümüne yakın bir zamanda günah diyerek erkek gazetecilerle yüzyüze görüşmeyi reddetmiştir.
Ayşana Eli dengbejliğini babasından almış. Bu yüzden babasının Eli adı ile anılır. D.Bakır da evlenmiş. Dengbejliğini yaşamsal kılınca, kadının toplumsal statüsünden, Kürtlerin cinsiyetçi, feodal, gelenek ve göreneklerinden dolayı dengbejliği boşanmasına neden olmuştu.
Sanatının icrası sürecinde yaşadığı bir olaydan dolayı,(*) Kürt kadınlarının kuma, berdel, başlık gibi sorunlarını türkülerinde işlemiş. Fakat şarkılarında, türkülerinde yaşadıklarının ötesinde ajitatif müzik yapmayı, yaşantısıyla paralel görmediği için yapmadığını bir sohpetinde belirtmiştir.Halepçe katliamından etkilenip kaset yapmıştır. Kasetteki şarkının sözleriyle de (Ewyî mene-Kûrdê mene) Kürt gerçekliğine ne kadar yakın olduğu görülür.
Eyşana Eli'nin kumalık sorununu işlediği türküsünden bir bölüm yazmadan geçemeyeceğim.

"Jinê wî çar în
Bi dost û yar în
welle nasînim
Bille nakşînim derdê hewyê
Bavo nasînim
Dayê nasînim"

Birçok Kürt kadını, yaşadığı dramı bu türküde, özdeşleştirip, ona ağıt yakarak dinlemişlerdir. Bir çok türküsünde olduğu gibi kendi yaşamında doğal feminizmi, feminist karşı çıkışları içgüdüsel olarak kendiliğinden ve cesur bir tavır sergileyerek göstermiştir.
Sanatını ilk kez Antep radyosunda icra etmiştir. Burda iki yıl çalışmış.Nail Bayşu ona destek olmuş. Daha sonra kendisini Mahmut Tezcan desteklemiş. Ancak Mahmut Tezcan, eşi Yıldız Tezcan'ı bu piyasaya sürmek istemesiyle, Ayşe Şan ilişkilerini koparıp bir çay bahçesinde söylemeye başlamış. Burada da bir takım engellerle karşılaşmış. Özetlenirse;

- Kadına şiddet ve dayak bu sefer islamcılardan. Gazeteci Işın Gökal Sincan Belediye Başkanı'nın eski korumas

kadın ve Kürt olması, desteksiz kalmasına, karşısına hep engellerin çıkmasına, hayatını mücadelelerle geçirmesine neden olmuştur.
Ayşe Şan: İstanbul'da yaşamış. Çeşitli yerlerde çalışmış, plak çalışmaları olmuş, buralarda da destek görememenin dramını yaşamış. Bunda Kürtçe söylemesinin etkisi çok

büyük.
Ayşe Xan: Bağdat'ta yaşamış ve 1979'da Bağdat radyosunda söylemeye başlamış. Orada İsa Berwarî onu desteklemiş.
Almanya da üç yıl yaşamış. 18.12.1996'da İzmir'de, sessiz sedasız, kimsesiz, tıpkı yaşamı boyunca olduğu gibi desteksiz hayata veda etmiş. Kürt basını ve çevresi ölümünden iki ay sonra haberdar olabilmiş. Bu satırları yazarken yaşadığı yalnızlığın acısını duyumsadım ve düşündüm. Bir toplumun kendi tarih bilincine sahip olması için yaşamın her alanında kurumlaşmanın ertelenemez önemini hatırlatmadan geçemeyeceğim. Ancak ayrı bir yazı konusu olacak kadar önemli olan bu habersiz ölümü irdelemek, sorgulamak ve bu alanda çalışma yapmak gerektiğini hepimizin tekrar tekrar düşünmesi gerekiyor.
O bir kuşağın sevgilisi, prensesi idi. Türküleriyle, şarkılarıyla birçok Kürt genci o dönemlerde kendi dilinin tadına vararak dinledi. Bugün ölüm haberini alan her Kürt insanı hafızasını zorlayınca ona ait bir yer olduğunu söyler ve hemen ondan bir anı anlatır. 65 küsür yaşında kendi koşullarına ve yaşadığı döneme göre Kürt kadınının tarih sayfasında belki de şu soru cümlesiyle yer alır. "Gündeme gelmesi desteklenmemesi ve sahip çıkılmamasında görülen eksikliklerde kadın olması bir etken miydi?" Bu çok mu ön yargılı, cinsiyetçi bir yaklaşım? Umarım duyarsızlığımızı duyarlılığa dönüştürmek için örnek olur bu.
Tüm duyarlı Kürt kadınlarının kendi tarih sayfalarını hazırlamak ve oluşturmak için merhaba demeye çağırıyorum:
İlk çalışması: 2 Kürtçe 2 Türkçe plaktan oluşmuş.
1-Lê lê xıbşê
2- Lorke
3-Siverek yollarında
4-Gurbette

*Dengbejliği sırasında Kürt bir ağa tarafından dördüncü eş olarak zorla alıkonulmuştur. Ancak o bir yolunu bularak kaçıp kurtulmuştur.

tarafından dayak yedi.

FEMİNİZM

-I-

Tehlikeli olmayan bir düşünce,
düşünce olarak adlandırılmaya bile yetmez
OSCAR WİLDE

"Korkmayın, yaşam tecrübeniz karacılığıyla feminizmi yorumlamak için her türlü hakka sahipsiniz ve aslında işin başlaması da bu şekilde olmuştur" der Leoff Constance bir kitabında. Kadınlar tecrübelerini, deneyimlerini, sorunlarını anlatmaya başladıklarında, hiçte yanlız olmadıklarını görmeye başlamışlardı. Dünya'nın başka bir yerinde başka kadınların da aynı sorunları yaşadıklarını görmüşlerdi. Bu sorunlara ilişkin çözüm taleplerini dillendirmeye başlayınca da bir çok tepkilerle karşı karşıya kalmışlardı. Dünya'nın bir çok yerinde olduğu gibi bizim coğrafyamızda da kadınlar birçok suçlamalarla karşı karşıya kalmışlardı. "Dernek yosmalığı"ndan, "lezbiyen"liğe, "bölücülük"ten, "erkek düşmanlığı"na kadar. Tüm bunlarda "feminizm" bir küfür, bir saldırı, aşağılama aracı sayılmıştı. Bu saldırlarda sadece erkekler değil kadınlarda bu kervana aynı zamanda katılmışlardı.

Leoff, bir kadın olarak şunlardan dolayı endişe edebiliriz diyor;

-Yeterince femininst değilsinizdir,

-Feministsinizdir, ancak medyadaki feminist imajı beğenmiyor, dolayısıyla bunu açıkça itiraf edemiyorsunuzdur (sık sık örnek gösterilen Duygu Asena ya da Füsun Erbulak imajı gibi). Bu durumlarda endişe edilmemesi gerektiğini vurgulayarak, feminizmin birçok alanı kapsadığını, birçok alanı olduğunu, birçok görüşü ve yaklaşımları barındırdığını, bundan korkup saldırmaktansa öğrenmek gerektiğini söyler. "Aklınız karışır veya şiddetli bir muhalefetle karşı-karşıya kalırsanız ki, kalırsınız, o zaman Rebeca West'in sözlerini hatırlayın" der. Leoff'un dediği gibi yaşamı, pratiği, olaylara yaklaşımı tam da feministçe olan birçok kadın, feminist olduğunu kabul etmez. Çünkü, feminizmi yeterince bilmiyorlardır, radikal çıkışlarıyla feminizmin bir yönünü çarpıtarak yansıtan medyadan etkilenmişlerdir veyahut yukarıda belirtiğimiz suçlamaları göğüsleyemeyeceklerini düşünüyorlardır. Tam da bu noktada Rebeca West'in dediğine katılmamak mümkün değil; "Şahsen ben de feminizmin tam olarak ne olduğunu pek bulabilmiş değilim, tek bildiğim, beni bir paspastan ayırt eden duyguları ifade ettiğimde insanların bana feminist demeleri..."

Feminizmi bilmiyoruz, farklı biliyoruz, doğrusu öğrenmeye de korkuyoruz gibime geliyor. Bu anlamda korkularımızı yenmek istedik, feminizmi ve çeşitlerini araştırmaya, anlatmaya dilimiz döndüğünce ve zamanımız yettiğince yazmaya karar verdik. Bu arada belirtmeden edemeye, eğim, feminizmi anlatmamız konusunda oldukça talep gelmişti bu da bir gerekçe oldu.

Herşeyden önce feminist insan, sıradan bir feminist bile, cinslerin eşitliğine ve hanği nedenlerle olursa olsun kadınların erkeklere göre aşağı konumda olmasına son verilmesine inanır.

Her kitapta birbirinden farklı fakat genel anlamda aynı şeyi ifade eden tanımlar bulabilirsiniz. Feminizm, cinslerin (kadın-erkek) eşitliği kuramına dayanan ve kadınlara eşit haklar isteyen bir akımdır. Bu, yüzyıllardan beri gökyüzünün yarısını oluşturan, ikincil konumda yaşamak zorunda bırakılan kadınların, kurtuluş hareketinin öğretisi, doktrinidir. Birçok yazar ve düşünür feminizmi yüzyılımızın, hak ve eşitlik temelinde mücadelesi bakımından en önemli ve en etkili ideolojisi olduğunu savunur.

Feminizm sözcüğü Fransızca'ya 1837'den sonra girdi. Robert sözlüğünde Andree Michel feminizm için, "Kadınların toplum içindeki rolünü ve haklarını genişletmeyi öngören bir doktrin" demiştir. Bu kavramın doğuşundan bu yana, kadınların toplum içindeki rollerini ve haklarını genişletmek üzere birçok eylem yapılmıştır. Bunun için feminizmin tanımı yalnızca öğretiyi değil, eylemleri de içermek zorundadır.

Necla Arat, feminizmin ABC'si adlı kitabında feminizmi, "Geleneksel ideolojinin cinsiyetçi-ayrımcı, kadını ikincil konumda gören, kamusal yaşamdan dışlayan ve bunu büyük bir kadınlar çoğunluğuna'da içselleştirerek kabul ettiren tutumuna karşı çıkan, 20. yüzyılın en önemli ve etkin siyasal ideolojilerinden biridir" şeklinde tanımlar ve ekler, "Feminizm, iddia edildiği

"Uzun sessizliklerimizi bozmak için hiraradayız" diyen bir grup Kürt kadın Jiyan Kültür Evi'ni açıklar. Daha önceleri

gibi boş bir slogan değildir. Kadınların yaşamlarını, konumlarını değiştirmeyi isteyen bir toplumsal akımdır". Feminizm, kadınların dünyaya kendi gözleriyle bakmalarını, kendi elleriyle biçim vermelerini ve yaşam biçimlerini kendilerinin seçip özgürce belirlemelerini ister. Feminizm terimi, ilk kez 1872'de, o sıralar doğmakta olan bir kadın hakları akımını belirtmek için kullanılmıştır. O günden bu güne feminizm, kadınların toplumun tüm kategorilerinde eşit haklara sahip olma, tüm siyasal ve toplumsal organizasyonlarda eşit katılım ve temsil hakkı, kendi bedenleri üzerinde söz sahibi olma, toplumun siyasal yaşantısında söz sahibi ve belirleyici olma, eşit eğitim, eşit sağlık hakkı v.s. için mücadele biçimi olmuştur. Birçok toplumda olduğu gibi feminizmin ikinci adı kadın sorunu olarak kullanılmaktadır.

Toplumsal Tarihte Kadınların Konumundan Kesitler

Tarih boyunca kadınlar, uzun süre birer siyasal varlık olarak görülmemişlerdi. Örneğin, Greg kadınları hukuksal birer varlık konumları olmadığından yaşamları boyunca ergin sayılmazlardı. Nerede ise kölelerle eş tutulmaktaydılar. Oysa, Isparta Siteleri'nde kadınlar erkeklerle eşit eğitim olanağına sahipdi. Tabii bu eğitim, askeri veya sürekli savaşı öngören bir askeri eğitimdi. Kadınlar, Isparta'yı koruyacak sağlık ve güce sahip olmaları için "Gymnasium"lar da erkeklerle birlikte güreşmelerine, çıplak koşut atlamalarına, disk atmalarına izin veriliyordu. Eski Yunan ve Roma'da evlenmenin nedeni, erkek çocuk elde etmek, arzuları tatmin etmek ve evde mal mülk üzerine bir bekçi koymaktı. Ünlü tarihçilerden Georges Duby, eski Yunan'da erkeklerin kadınlara aşık olmadıklarını, kadınlara bağlanmanın büyük bir zayıflık olarak kabul edildiğinden söz etmektedir. Aristhotales de, "Dünyada yönetenler ve yönetilenler vardır ve kadınlar hep yönetilen olarak kalacaktır" demiştir. 11. yüzyıl İngiltere'sinde kocalar eşlerini satabiliyorlardı. İlk günahı işleten kadın her zaman şeytan olarak görüldüğü Hristiyanlıkta, kadın kocaya boyun eğmekle yükümlüydü ve uzunca bir süre kadınların İncil'e el sürmeleri de yasaklanmıştı. Yine Zerdüşt dininde kadın, kötülüğün ve fitnenin sembolü olarak tiksinti kaynağı sayılırken, eski Hint hukukunda murdar temayüllere zayıf karakter ve fena bir ahlaka sahip olduğundan "Manu" kanunu gereği, kadın çocukluğunda babasına, gençliğinde ve yaşlılığında kocasına, kocasının ölümünden sonra da oğluna veya kocasının akrabalarına emanet ediliyordu. İlk başta kadınlara yasaklanan Hinduizm'de de kadınlar ölen kocalarıyla birlikte diri diri yakılıyordu. Eski Çin'de de kadın insan sayılmadığından, adı bile konulmuyor ve numarayla çağrılıyordu. Erkek çocuklar tercih sebebi iken, kız çocuklar "domuz" diye çağrılıyordu. İsrail hukukunda ise ailede mutlak hakim erkekti ve boşama hakkı da erkeğe aitti. Baba kızlarını hizmetçi olarak görür ve onları satma hakkını da elinde tutardı. Ayrıca, Tevrat'ta kadınların kutsal yerlere girmesi de yasaklanmıştı. Kadınların makus tarihinden bu tip örnekleri çoğaltmak mümkün.

FEMİNİZM TÜRLERİ

Liberal Feminizm (Eşitlikçi-Bireyci)

1789 Fransız Devrimi ile ateşlenen aydınlanma hareketinin üç temel ilkesi olan, eşitlik, özgürlük ve kardeşlik bayrağını taşıyanlar arasında kadınlar da vardı. Kadınlar, 18. yüzyıl Fransız ve Amerikan devrimleri içerisinde, "insan hakları" mücadelesinde örgütlü bir şekilde yer alamamış, dolayısıyla büyük acılar çekmiş bir azınlık olarak bu mücadelede yer aldılar. Kadınların tarihinin bilinmediği, tarihin hep erkekler tarafından yazıldığı ve kadın tarihinin aktarılmadığı söyleniyor. Bu anlamda feminizmin tarihi ile feminizm hep özdeş tutulmaktadır.
Juliet Mitcheell, "Gerçek anlamıyla feminizm bir orta sınıf (burjuva) kadın düşüncesidir... ya da en azından onlara hitap eden ve onlar adına konuşan bir düşüncedir" der. 17. yüzyıl düşünürleri, kadının düşünsel donanımının erkeklerden daha aşağı konumda olmadığını ve eğitildiğinde eşit olabilineceğini söylerlerdi. Bu anlamda feminizm, bilinçli ve örgütlü protesto hareketi olarak, devrimci burjuva geleneğinden doğmuş ve eşitliğin en yüksek ülküsü sayılmıştır. 17. yüzyılda Rönesans'ın etkisi ile insan hakları, kişi haklarına saygı, eleştiri, bireysel sorumluluğa önem verme gibi kavramalar, "seçkin aydınlar" grubu içinde tartışılmaya başlanmıştı. "Aydın erkek" kimliği ile ortaya çıkan ve kişi haklarını savunan bu erkekler nedense sıra sorgulayan ve karşı çıkışlarda bulunan

HKD ve Bağımsız Kürt Kadın örgütlenmesinde "Azadi Kadın Grubu olarak çalışmalarını yürüten bu kadınlar, Jiyan'da çeşitli eğitim

bazı kadınlara geldiğinde savundukları herşeyi unuturlardı. Bu konuda, New Castle Düşesi Margaret Lucas şöyle der; "Erkekler bize karşı o kadar vicdansız ve zalim ki, bizleri her türlü özgürlükten uzak tutmak istiyorlar. Kendi cinsimizden olanlarla serbestçe birlikte olmamıza izin vermektense bizleri kendi evlerine ya da yataklarına tıpkı mezara koyar gibi gömmeyi tercih ediyorlar. Gerçek şu ki, bizler yaratalar ya da baykuşlar gibi yaşıyor, hayvanlar gibi çalışıyor ve solucanlar gibi ölüyoruz".
Bu yüzyılda liberal düşüncelerin kazanımları üzerinde temellenen "özgürlük, eşitlik ve kardeşlik" kavramları iyice ön plana çıkmaya başlamıştı. Bu kavramlardan kadınların etkilenmemeleri mümkün değildi. Mari Astel ise, sürece denk gelecek şekilde şu anlamlı soruyu soruyordu: "Eğer bütün insanlar, doğuştan özgür ise, nasıl oluyor da bütün kadınlar köle doğuyor?" Bu dönemin feministleri bu olgunun farkına varmışlardı. Ancak haklarını elde etmek için güce ve örgütlenmeye ihtiyaçları vardı. Ve hızla güçlü örgütlenme kulüpleri açmaya, erkeklerle toplantılara katılmaya başladılar. Madam Roland, Rose Lacombe, Olympe De Gouges gibi devrimci kadınlar 17 maddeden oluşan "Kadınların Hakları"nı yazdılar. 1793'te Paris Komünü'nde bu bildirgeyi Olympe De Gouges, "Kadın, özgür doğar ve erkeklerle eşit haklara sahip olur... Kanun önünde eşit olan bütün kadın ve erkek vatandaşlar hiçbir ayrıma uğramaksızın bütün yüksek mevkilere ve kamu görevlerine eşit olarak kabul edilebilmelidirler... Kadın mademki sehpaya çıkabiliyor, kürsüye de çıkabilmelidir..." diye okuyarak, meclise açtığı savaş sonucunda bu sehpada idam edilmesine yol açtı.
Kadın tarihinde, siyasal-toplumsal açıdan erkeklerle eşit haklara sahip olma, eşit hale gelebilme süreci çok büyük çabalarla olmuştur. John Stuart Mill, 1867 yılında İngiliz Parlamentosu'da kadınlara oy hakkı tanınması için bir önerge vermiş ve bu önerge reddedilmişti. Bunun ardından, 1869'da Mill, "Kadınların Boyun Eğmişliği" denemesini yazdı. Bu kitabında feminizmi liberal bireycilik ve yararcılıkla bağdaştırıyor, kadın erkek eşitliğinin mutlak suretle sağlanmasını istiyor ve kadınların önündeki engeller kaldırılmalı, tüm yurttaşlık konularında erkeklerle eşitliği tanınmalı... şeklindeki belirlemeleri bomba etkisi yapmıştı. Bunun ardından Avrupa ve ABD'nin her tarafında, "Suffragette (kadınlara oy hakkı hareketi) Dernekleri" kuruldu. Ve feminist teori artık somut politikaya dönüşmüştü. 1897'de Londra'da Ulusal Suffrage Dernekleri Birliği'nin kurulmasıyla artık kadınlar güçlü bir örgütlü direnişe başlamışlardı. Bu süreçte kadınlar mitingler, meclisi basmalar, kamu binalarına kendilerini zincirlemeler ve yürüyüşler yapmaya başladılar. Bazı feministler Barışçıl Suffrage Hareketi'ne karşın radikal eylemlere giriştiler. Feministler, belli bir form içinde oy verme hakkını kazanmak uğruna 1913'te Epsom'daki at yarışlarında genel durumu protesto etmek için kendilerini atların önüne atmışlar ve Emily Davison'u kurban vermişlerdi. Bu mücadeleler sonucunda kısmi düzeyde de olsa 6 Şubat 1918'de kabul edilen seçim yasasına göre, 30 yaşını geçen mülk sahibi, mülk sahibi ile evli, haftada 5 pound gelir getiren bir işte çalışan ya da üniversite mezunu olan kadınlara oy hakkı tanınmaktaydı.
Bu feminizmin esas öğesi, "eşitlik" ve "bireysel özgürlük" ilkeleridir. Bu anlayışa göre eşit hakların olduğu yerde bir ezilmeden söz edilemez. Bu çerçevede mücadelenin nihai hedefi kadınların özel kısıtlamalara tabii olmaktan kurtarılmalarıdır. Eşitlikçi feminizmde çeşitli eşitsizlikler kendi başlarına birer sorun olarak algılanıyor. Mücadelenin perspektifini; eğitim, çalışma, özel mülkiyet, yurttaşlık, evlilik gibi eşit hak ve hak talepleri oluşturuyor. Eşitsizlikler, toplumsal bütünün, biyolojik yeniden üretiminin (üremenin) aldığı toplumsal biçim, cinsiyete dayalı işbölümü gibi temel ilişkilere bağlanmıyor. Ev kadınlığı, analık gibi cinsiyet rollerinin eşitsizliğe yol açmayacak biçimde düzenlenmesine yol açar. Ancak bu "rollerin" toplumsal kaynaklarını araştırma gereği duyulmuyor. Kadın erkek her bireyin kendisi için iyi olanı, özgür seçimi ile kendisinin belirlemesi gerekir. Yasalar hiçbir şekilde kadınlarla erkeklerin rekabet edemeyeceği bir biçimde sınırlandırılmamalı. Yani özgür rekabet hakkı bireylerin potansiyellerini gerçekleştirme fırsatları ve eşit olarak sahip oldukları bir yasal düzeni talep eder.

Kaynakça:
Leoff Consstance: Blöfçünün Rehberi Feminizm,
Andre'e Michel: Feminizm,
Simon De Deauvorr: Ben Bir Feministim,
Necla Arat; Feminizmin ABC'si,
Selçuk Yirin: Dünyada Tarih Boyunca Kadın ve Avrupa Birliği Örneği.

Gelecek sayıda:
Radikal Feminizm -Sosyalist Feminizm

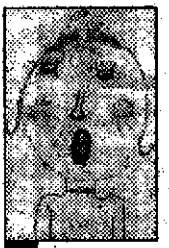

EVİMİZDE SAVAŞ VARDI

Melivan Deniz Pazarlı

Babam okula gitmemi istemiyordu. Her okula gidenin devrimci olmasından da bıkmıştı. O yılı babamla hiç konuşmadan geçirdik. Arkadaşlarla oynamaya da gitmiyordum. Bir tür direnişteydim ve bunun gizli gizli babamı üzmesi veya rahatsız etmesi duygusu tek teselimdi.

Evimizdeki savaş onların bu gidişinden sonra da daha çok bana yönelik olmak üzere devam etti. Ancak benim açımdan biraz daha farklılaştı. Ben küçük kadın rölünü üstlenmeye başladım. Tüm ailenin işleri ablamdan bana devredilmişti.

Annem asla evişlerini tam olarak üstlenmeye yanaşmıyordu. Kollarımın kopacak kadar ağrıdığı çamaşır günleri hala bana bir kabus gibi gelir. Annem çamaşır günü bana karşı çok nazik ve şefkatli olurdu. O gün akşam eğer halim kalmış ise mahalledeki öğrencilerle yakan top oynama izni isteyebilirdim ve bu izin %90 verilirdi.

Babam bu dönem bana karşı çok iyiydi. Annemin babamın getirmek istediği misafirlere iyi bir ev sahibeliği yapmayı hatta sadece ev sahibeliği yapmayı bile reddedişi, bu görev (!) lerden imtina edişi de ben olduğum zaman böylece ortadan kalkmış oluyordu (babam aşırı misafirperver bir kişiliğe sahipti. Tabii bu işin bütün ceremesini kadınlar çektiğinden annem doğal olarak bunu istemezdi. Çok kıt olanaklarla yemek yap, yatak, temiz çarşaf, bulaşık yıka, babamın ikram etmek için beş dakika ara ile evde var olan tüm yiyecek ve içecekleri aralıksız hazırla, getir-götür, misafirle çok uzun süre oturmak, esprilerine, dedikodularına eşlik etmek tüm bunlar evsahibinin kusur etmemesi gereken GÖREVlerdi). Bütün bunlarda bana yüklenmişti. Kardeşim faslı hariç.

Annem yılda bir kez Ankara seyahatlerine başladı. Ve o, bu seyahatlerinin o yıllarda pek ender ve acayip olarak kabul edilmesine rağmen, bir kadının asla beceremeyeceği veya becermemesi gereken bir şekilde yani tek başına yapıyordu. Bundan da mutlu bir zevk alıyordu. Geri dönüşlerinde yolculuğunun en küçük detaylarını özellikle hoşuna giden kısımlarını abartarak tekrar tekrar anlatırdı. Ve bu ertesi yılki yolculuğuna kadar devam ederdi.

Annemin bu seyahatleri sırasında tam bir ev kadını olarak çalıştım. Babam bundan son derece memnundu. Çünkü hem istediği kadar misafir getirebilir hem de söylenecek kimse olmazdı. Ve bana son derece iyi davranırdı. Yaptığım en berbat şeyleri bile çok fezzetliymişcesine ıştahla yerdi ve bana bir dahaki sefere daha iyi yapmam için tarif ederdi. Beni misafirler önünde mutlaka onure ederdi. Bu böylece iki yıl sürdü. Ben babamın istediği bir kız rolünü oynadım o da beni sevdi. Tabii uzaktan. Bu dönemde annem ve babamın şiddetli tartışmaları devam ediyordu. Annemin bir gün babama "sen paralarını ne yapıyorsun?" sorusu annemin eşek sudan gelinceye kadar dayak yemesine yetip de artan bir neden olmuştu. Biz araya girdiğimiz için, babam bizi annemin tarafını tutup onu dövmeye yeltenmekle yıllarca suçladı. Ona göre biz de onunla beraber davranmalıydık.

Sonra benim lise için Ankara'ya gitmem babamı en çok sevdiği bir ve son hizmetlisinden ettiği için annem ve ağabeyimi affedemiyordu. O yıl iki dersten ikmale kalmam babama çankurtaran gibi geldi. Beni güz imtahanlarına yollamadı. Benim ve annemin bütün ısrarlarına rağmen. Üstelik keserle üzerime yürüyüp gözdağı verdi. Halam engellemeseydi ne yapardı bilemiyorum. Yardımıma gelecek hiç kimse yoktu. Babam okula gitmemi istemiyordu. Her okula gidenin devrimci olmasından da bıkmıştı. O yılı

"Bu 8 Mart başka olsun. Örgütlenelim, birleşelim" şeklinde, Pazartesi Dergisi'nin yapmış olduğu çağrıyla 1997 8

babamla hiç konuşmadan geçirdik. Arkadaşlarla oynamaya da gitmiyordum. Bir tür direnişteydim ve bunun gizli gizli babamı üzmesi veya rahatsız etmesi duygusu tek teselliydi. Annem ise çok düşünceli davranıyor benim gidip oynamamı bile teşvik ediyordu. Ekşi yapmayıp kitap okumama da kızmıyordu artık. Zannediyordum benim olayım onunla babası arasındaki olaya benziyordu. Ben Ankara'ya gidemeyeceğimi anlayınca nakil istedim. Buna karşı çıkamadı babam. Ertesi yıl her iki dersten de on olarak geçtim ve babam bundan da gizli bir sevinç duymuştu. Onun hocalarımla bir sohbetine oradığı tanık olmuş ve bana anlatmıştı. Ama yine de yumuşamamıştı. Kürt inadı bu olsa gerekti. Bana önlük ve kitap-defter almayı reddetti. Ben de inatçıydım. Pancar yaparak parasını çıkarmaya gittim. Günlerce çalıştım ve on liraya kumaştan bir önlüklük aldım. Kitap almadım sadece defterle yetindim. Derslerim çok iyi olduğu için öğretmenler de pek ses çıkarmadılar. İkincisi ise okulda doğru dürüst ders yoktu. Tam bir boşluktu. Her gün bir fraksiyon boykot ediyordu. Ben ise bu boykotları asla sevememiştim. Ortada örgütlü olan fraksiyonlarla da ilgim olmadığı için tek başına idim. Ve öğretmenlere "ne olur ödev verin" diye yalvardığımı hatırlıyorum. Sınıfımızdaki bir "siyasi abi" bir gün bana gelip "Ya hoca, bu kadar niye ders çalışıyorsun? Burjuva eğitimine önem verme." deyişini ve benim bu aptalca düşünceye tepkisini hatırlıyorum. Oysa ben ders çalışmıyordum. Sadece okuyordum. Ama diğerleri gibi siyasi tartışma yapamıyor ve tartışmalarımda Marx, Engels, Lenin, Stalin ve Mao'dan alıntıları asla yapamıyordum. O kitapları okuduğumda bırak alıntı yapmayı anlamıyordum bile. Ve kendimi aptal gibi hissetmeye başlamıştım. Yıllar sonra onların bunu nasıl becerdiklerini anlayıp rahatlayacaktım. Çünkü onlar hiç anlamıyorlardı. Babamla çelişkilerimiz siyasi olarak da artmıştı. O bizim sol görüşlü olarak sevdiğimiz her şeye düşman olmuştu. Ve bizi kırmak için elinden geleni yapıyordu.

Sonra ağabeyimin ani ayrılışı geldi evimize bir kabus gibi oturdu. Babamın sevgisini gizlemek için neler yaptığını o yıl anladım. Bir yıl içinde tüm saçı beyazladı. Daha önce hiç beyaz saçı yoktu. Babamın ağlayışına da ikinci kez tanık olmuştum. O bir erkekti çok sık ağlamazdı. Ama bu kez erkeklik işlemiyordu.

Sonra Üniversiteye başvuru, buna babamın itirazı ve ilk yıl kazanamadığımda duyduğu zafer sevinci izledi. Ertesi yıl bir daha denediğimde ilçede kazanan tek kişi olmamı da sahiplenmiş ve bundan gurur duymuştu. Üniversite yılları, babamın iflası ve dostlarının onu terkedişi izledi. Kredi alınam için kefil bulamayışı onu kahretmişti. İşte buradan itibaren babamın değişimini yakaladık. Ben onun etki alanından kurtulmuştum o ise gerçekleri görmüştü. Bu nedenle ilişkimiz daha rahat oldu (kısmen). Bundan dolayı yok yere sadece fişlenmek için gözaltına alındığımızda polise gidip buna sebep olan dekanı bizzat şikayet edecekti. Bize vermek istediği devrimcilerden hoşlanmadığı yolundaki imajının esasında bizleri kendince korumaya çalışması ve ikinci olarak da çocukların onun etki alanından çıkışı yatmaktaydı. Ablamın 1402'lik olması onu müthiş yaralamıştı. Bu ülkede gerçekten masum insanların ezilişini de kendi gözleriyle gözlemlemişti ve bu nedenle değişimi çok yönlü yaşıyordu. En azından kızlarının okudukça "oluşup" olmadıklarını bilakis yaşadıkları ortamda bıraktıkları soğukluk onu bu değişime daha da çok itiyordu. Okula geldiğinde erkek arkadaşlarımızın eve gelişine tanık oluyor, hatta onlarla çok dostça sohbet ediyordu. Ev arkadaşımın anne ve babasının aksine. Bu farkı şaşırtıyordu. Böylece aileme yalan söylemek gibi bir derde de sahip olmuyordum. Ev arkadaşımın ailesine söylemek zorunda bırakıldığım yalanlar midemi bulandırıyor onların rahatsızlanmaması için bunu yapıyordum. Mesela hiç erkek arkadaşlarımıza gitmiyor, hatta onlarla konuşmuyormuşuz vs. gibi.

Ve böylece savaşı biz kazanmıştık ama, babam da kaybettiği için çok üzülmedi çünkü o bizim insanlaşma savaşımızın yarattığı değerleri sevmişti.

İşte babamın bu değişimi aramızdan sıyrılıp gittiği 30 Eylül 1996 tarihine kadar devam etti. Ve köyümüzde hatta yöremizde pek çok okuyan, aydın olarak adlandırılan kişilerle, kızlarının erkek çocuklarıyla eşit olduklarını ve mirasından eşit pay alacaklarını tartışıyordu. Çünkü bütün zor durumlarında yardımına koşan kızlarını görmüştü. Ve son yıllarda artık biz kızlarını öpmeye başlamıştı, bunu çok beceriksizce de yapsa... Bizi hiç kimse ile kıyaslamadı. Her zaman ayrıcalıklı idik. İstediğimiz yere gitmeye, konuşmaya, gece yarıları eve gelmeye... Ama ne yazık ki geçmişte kurulan o mesafeyi özellikle ben babamla asla kuramadık. Belki de bu konularda birbirimize çok benziyorduk.

Darısı, tüm diğer erkeklerin, babaların başına.

Ve sevgili babam pek çok yönüyle ölümsüzlüğünü sürdürecek. O dürüst bir insandı, yenilgisini onurluca, insanca kabullendi ve güzelleşti.

Mart'ın kutlanmak amacıyla birçok kadın kuruluşu bir araya gelerek bir mitingi örgütlemeye başladılar. Jujin'in de içinde bulunduğu

ÇOK EŞLİLİK

"Kuma acısı
Parmak yarası
Kuma acısı
Gönül yarası"

"Poligami" kelime karşılığı olarak birden fazla evlilik anlamında kullanılır ve poligami yani çokeşli evlilikler, iki şekilde görülür. Antropoloji literatüründe erkeğin birden çok kadınla evliliğine "polijini", kadının birden çok evliliğine de "poliandri" adı verilmektedir. Dünyada bir iki toplum dışında kadının çok erkekle evliliğine ender rastlanıldığından, polijininin karşılığı olarak "poligami" ve "çokeş" terimleri kullanılmaktadır. Kürt toplumunda çokeşlilik, halk arasındaki kullanımı şekli ile kumalık (çok eşli evliliklerde eşlerin birbirine göre durumları), bedeli, beşik kertmesi, görücü usulü ile evlilik, başlık parasıyla genç kızların satılması gibi biraz kendine has, biraz da İslam toplumu olma gereği çeşitli evlenme biçimleri vardır. Bu evlenme biçimlerinin Kürt kadınını nasıl etkilediğini, yaşamına nasıl biçim verdiğini anlamak için bir kaç sayılık bir çalışma yapmak istedim. Her sayıda bu evlilik biçimlerini yaşayan kadınlardan tanıklıklarını aktaracağım.

Aile ve akrabalık ilişkileri sosyal antropologların ilgi duyduğu ve ciddi araştırmalar yaptıkları bir alandır. Bu araştırmalar aile ve akrabalık sistemlerine iki önemli katkı sunmuştur.

I-Evrimci kuramcılardan Bachofen, Mealennan, Morgan, Engels; toplumların gelişme aşamaları ile akrabalık yapıları arasında bir ilişki olduğunu, toplumların evrim aşamalarına göre farklı özellikler gösterdiğini savunmuştur.

II- Malinowski, R.Brown, G. Murdock gibi işlevciler ise, aile ve akrabalık yapısını kültür bütünü içerisinde dinamik bir öğe olarak görmüşlerdir. Bu öğe diğer kurumlardan öylesine etkilenir ki, çoğu zaman aile ve akrabalık yapısının incelenmesinin tümünü veya sınırlı ölçüde toplumsal yapıyı yansıtır.

Aile, evlilikle başlar, akrabalıkla genişler, büyür. Bu bakımdan aileyi ve ailenin evrimini değişken olarak kullanmışlardır.

Çok eşlilik olgusu toplumun sosyo kültürel yapısından kopuk değildir. Hatta bazı iddialara göre de toplumun modernleşme, teknolojik aletlere sahip olup, kullanmasıyla da orantılıdır. Dolayısıyla toplumun eğitimi, ekonomisi ve aile yapıları, değer ve inanç sistemleriyle ilişkilidir.

Çok eşliliği daha iyi anlamak için toplum tarihinde ne zaman görüldüğüne, bu olgunun ortaya çıkışını hazırlayan koşulların neler olduğuna bakmak gerekiyor. Aile ve evlilik biçimlerinin tarihsel gelişimine ilişkin en göze çarpan kaynak Engels'e aittir. Engels (1976:106) poligamiyi, barbarlığın yukarı aşamasındaki iki başlı evliliklerden monogami arasında olduğunu söyler.(*) Grup halindeki evliliklerden sonra kadınların özgürlüklerini yitirdiklerini, erkek özgürlüğünün ise devam ettiğini savunur. Daha sonraları erkek üstünlüğüne dayanan cinsiyet ayrımı ataerkil düzenle başlamaktadır. (Millett, 1973: Naiman, 1988)

bu örgütlenmenin amacı, daha güçlü ve bağımsız örgütlü kadın hareketini duyurmak olan bu çalışmada ortaklıklar görülmüş

Erkeklere tanınan bu ayrıcalıklar, yüzyılların getirdiği korkunç bir birikimle, bu ayrımcılığı destekleyen ataerkil düzen veya aile kurumu, üretim-tüketim ilişkileri ve dinsel öğretileri üzerine kurulmuştur.

Ataerkil düzende erkek, üretim araçlarının sahibidir. Aynı zamanda kölelere ve silahlara da sahiptir. Mal varlığının erkek çocuklara geçirilmesinin gerekliliği de erkeğin babalığını pekiştirmekte kadının ise, yalnızca mal olduğu erkeğe sadakatle bağlı tutulmasına yol açmıştır. Erkek "saygınlık, yücelik, otorite, güç" kadın ise "güçsüzlük, itaat, bağımlılık vs." kavramları ile özdeşleştirilmiştir. Bunun yanında dinsel ve töresel kurallarda, ataerkil düzene hizmet etmiş, güçlü kılınmıştır. Bütün büyük dinlerde olduğu gibi islam dini de erkekten yana, erkek lehine kurallarla doludur. İslam dini kadın hukukuna ilişkin diğer uygulamalar bakımından onu erkeğe göre daha aşağı bir konuma koymaktadır. Örneğin, kız çocuklarına mirastan sekizde bir pay verilmesi, evlenecek kızın nikahta bulunmaması, iki kadının şahitliğinin bir erkek yerine sayılması, kadının kocasına itaat etmesinin ibadet sayılması, erkeğin istediği zaman onu boşama hakkına sahip olması, annenin çocuklarının velisi olmaması, bir erkeğin dört kadınla evlenme hakkının bulunması...

Kürtlerde çok eşlilik, halk arasındaki /aygın tabiri ile kumalık çok yaygındır. 1991 yılında (**) yapılan bir araştırmada Türkiye'deki dağılımının % 2'sinin ağırlıklı olarak Kürt coğrafyasında olduğu gözlenmiştir. Diyarbakır kent merkezini ve gecekondu semtlerini karşılaştırmalı olarak ele alan bir çalışmada, kumalık dağılımı gecekondu semtlerinde % 9.6, kent merkezinde % 1.5 olarak saptanmıştır. (Öz kaynak 1988:30) Bu araştırmada kumalık olayının utanma, aşağılanma özellikle kadın açısından "onur kırıcı" bir yanının olduğunu düşünürsek, bu durumun saklandığının ve doğru bilgi verilmediğini göz önünde bulundurmak gerekir.

Çokeşlilik, özellikle İslam dinini benimsemiş ülkelerde daha çok görülmektedir. Bu da İslam dininin erkek egemen bir din olmasından ve erkeğe daha fazla ayrıcalık tanınmasından kaynaklanmaktadır. Türk Medeni Kanunu'nun, bir erkeğin birden fazla kadınla evlenmesini yasaklamasına rağmen, imam nikahıyla "Metres" kurumunun meşruluğu sağlanmaktadır. İslam dini hukuku açısından imam nikahı ile evlenmeye (kumalık) uygun kılıflar hazırlanmaktadır. Çünkü çok eşlilik sistemi içinde yaşayan bu kadınların hiçbir yasal hakları ve güvenceleri yoktur.

Kürtlerde büyük oranda görülen bu olayın sebepleri neler olabilirdi? Çevremizde hatta yakın akrabalarımız arasında sıkça rastladığımız kumalığın sebeplerini şöyle sıralayabiliriz:

-İslam dininin bu hakkı erkeklere vermesi,

-Kadın erkek nüfusundaki dengesizlik,

-Soyun ve ailenin sürekliliğini erkeğin sağlaması, dolayısıyla daha fazla erkek çocuk istemek,

-Tarıma dayalı bölgemizde işgücüne duyulan büyük ihtiyaç,

-Çok kadın, çok çocuğa sahip olma yolu ile kazanılan prestij,

-Kısırlık sorunu,

-Kardeşin ölümüyle dul kalan yengenin ve çocukların korunmasını amaçlamak (Kürt geleneklerinde boşanma olmaz, dul kadın baba evine gönderilmez),

-Aşiretler arası çatışma ve barışlarda kızların değiş-tokuş edilmesi, yani "bedeli",

-Büyük ailelerde, aşiret reisinin, şeyhin veya ağa'nın misafirlerinin çokluğu nedeni ile hizmet edecek daha fazla kadına duyulan ihtiyaç,

-Kırsal kesimlerden kentlere göç eden erkeklerin şehirli kadınlarla yaşama isteği,

birleşerek, her kadın grubunun kendi rengiyle farklılığıyla varolabilmesini amaçlıyor.

-Küçük yaşta evlendirilme v.s.

Gelişen toplumsal bilinçlenme ve kadın hareketine, birçok toplumsal değerlerin çözülmesine rağmen ne yazık ki halen çok eşlilik Kürtler arasında devam etmektedir. Yaygınlaştırılarak devam eden koruculuk sistemi çokeşlilik sistemini beslemekte ve sürekliliğini sağlamaktadır. İşsizlik ve açlığın yoğun olduğu coğrafyamızda her aileden eli silah tutan ne kadar fazla erkek olursa ekonomileri bir o kadar düzelecek demek olduğundan, 10-15 yaşlarındaki erkek çocukların silah almaları anlamında teşvikleri sözkonusudur.

Aynı şekilde, dağılmaya, yok olmaya yüz tutan aşiret, ağalık, şeyhlik yaşamının da çokeşli evliliklerde önemli etkileri olmaktadır. Özellikle aşiret yaşamında çok insana ve de özellikle çok erkeğe ihtiyaç vardır. Bunun iki önemli sebebi; dışa dönük savunma ve güçlü olma, diğer toplumsal gruplar ve kişiler üzerinde ekonomik, sosyal ve hatta politik baskı oluşturma anlamında büyük rol oynar.

Çokeşlilik, halk arasında kumalık olarak da adlandırdığımız bu sistemde kadınların iradeleri sözkonusu edilmez. Ne birinci ne de ikinci veya üçüncü eşin fikri alınmaz.

Kumalığı kabul eden kadınların da bu konuda babalarının veya büyük abilerinin istekleri, ekonomik * durumlarının düşkünlüğü büyük rol oynamaktadır.

Toplumsal gelişmişlik, kadınların eğitim düzeylerinin yükselmesi ve kadın hareketinin gelişmesi ile ile orantılı bir şekilde çokeşliliğin azalaccğını düşünüyorum. Çünkü kadının statüsünü ve rolünü farklılaştıracak değerlerin, geleneklerin etkilerinin değişmesi, çokeşli evlilik oranlarının düşmesinde önemli rol oynayacaktır.

Son olarak çokeşlilik veya kumalık durumunu yaşamış iki akrabamdan sözetmek istiyorum.

Halam, akraba evliliği yaparak amcasının oğlu ile evlenmiş ve uzun yıllar geçmesine rağmen hiç çocuğu olmamıştı. Çocuksuz olmak halam için birey olamama, değer görmeme, aşağılanma ve küçümsenmeye yol açmıştı. Toplumun geri değerlerinin baskısına daha fazla dayanamayıp, eşini başka bir kadınla, üstelik daha genç ve güzel bir kadınla paylaşmaya boyun eğmişti. Bu olay yaşandığında küçük olmama rağmen halamın ne kadar acı çektiğine ve mutsuz olduğuna, kader deyip boyun eğdiğine şahit olmuştum. Elbette ki aynı acıları kuması olan kadının da çektiğine inanıyorum. Her iksinin de böyle bir yaşamı tercih etmediklerini, fakat kaderlerine karşı koymadıklarından sineye çekmişlerdi.

İkinci olay ise annemin amcası olan, üstelik 1980'den sonra ilk Özal iktidarı döneminde

Siirt milletvekili seçilen akrabamın öyküsü. Bu zat daha çok erkek çocuk ve daha çok güç için üç kez evlenmiş ve bu kadınların hiçbirine resmi nikah yapmamıştı. Üçüncü eşi ile arasında en az 35-40 yaş olduğu halde evlenmişti. Genç gelin peşpeşe erkek çocuk doğurmaya başlayınca resmi nikah yaptı. Kumaların herbirinin kendine ait birer özel odasından başka hiçbir mal veya güvenceleri yoktu.

Büyük ihtimalle üçüncü eş de erkek çocuk doğurmamış olsaydı, dördüncü bir oda açması içten bile değildi (!)

Her iki örnekte de kadın ve erkeklerin eğitim düzeyleri düşüktür.

* Ailenin henüz ekonomik birim olma özelliğini taşımadığı evlilik biçimi.

** Sosyoloji Derneği tarafından 1991 yılında gerçekleştirilen "gecekondularda aileler arası dayanışma çağdaş organizasyonlara dönüşümü" çalışması.

Kaynakça-Chamie, j. "Polygyny Among Arabs"

-Prof. Necla Arat, Doç. Dr. Nuran Elmacı Türkiye'de Kadın Olmak

-Engels, Ailenin Özel Mülkiyeti ve Devletin Kökeni

- Kadınlara bir saldırı da RP Milletvekili Şevki Yılmaz'dan geldi. "Tarikata giren zavallı bir kızla uğraşacağınıza, iki

DİYARBAKIR 5 NOLU CEZAEVİ KADINLAR KOĞUŞU

SORGUDA ESMER KADINCASARIŞIN ERKEKÇE İKİ KADIN POLİS VE İKİ GECELİK TRAJİKOMİK ÖYKÜ

24.1.1982'de Diyarbakır 5 No'lu Cezaevi'nde uzanırsın bugüne kadar gelen anısak kamyonla bu yüzüne çıkan insan kovdu. dışında her özelliğe sahip yüzlerce bıldırtılen Necmettin Büyükkaya'nın anısına

ESMER HATİCE

Geçenlerde katıldığım bir savaş ve barış çalışmasında geçen kurban, ezen, ezilen bileşkesi kavramı beni, sorgulamanın iki farklı anına götürdü. Yıl 1980. Aylardan Şubat ve işkencenin yapıldığı adressiz mekanın küçük bir odası. Dört tutuklu kadın ve bir kadın polis ve yaşanan farklı iki gece. Günlerce süren işkenceli sorgu sonrası yorgunluk, kaygılar ve harap bir durumdaki zamanda, polisler kendilerine göre soruşturmayı bitirdikleri için işkenceye ara vermişlerdi. Geceleri artık göz bandımız açılıyor ve iki üç gecedir yanımızda bir kadın polis nöbetçi kalıyordu.* Sanki geceyi birbiriyle paylaşmak zorunda kalan yolcular gibi. O gecelerden birinde, kadın polis bizimle sohbet etmeye başladı. Ama biz iki cümle ya söyledik ya söylemedik sürekli o anlattı. Sorunlu bir evliliği varmış, kocası duygusuzun tekiymiş, üstüne de bu mesleğin stresi eklenince dayanamıyormuş... Böylece bütün aile sorunlarını bize anlattı. Anlatırken de gözyaşlarını tutamıyor, ağlıyordu. Bir andan sonra, artık bizim kadına teselli verir konuma geldiğimizi gördüm. Bu arada kadının gözyaşlarını dindirmek için rastgele konuşuyorduk. Derken sabahın ilk ışıkları odaya girdi ve o da herşeyin farkına vardı.

- Sizin derdiniz yetmiyormuş gibi bir de ben sizi dertlerimle üzdüm. Kusura bakmayın.

Kadın dünyadan habersiz gibi davranıyordu. Onu dinlerken bir yandan da düşünüyorduk. "Bu da işkenceciler gibi iyi polis rolünü oynuyor ya da gerçekten saf biri. Meslektaşlarının yaptıklarından habersiz mi yani?"

Rica ederiz falan diyeceğiz ama durumun tuhaflığının yüzümüzdeki yansımasını fark etmiş olacak ki hemen sustu. O susar susmaz biz de anlatmaya başladık ve o kadın polisi sorgudan cezaevine gidinceye kadar görmedim.

Cezaevine konulduktan sonra 5 No'lu kadınlar koğuşuna** kadın polis görevli verilmişti. Bunlardan biri soruşturma gecesinde gördüğümüz uzun boylu esmer, ağlayan kadın polisti. Ama gelmesi ile üç gün sonra gitmesi bir oldu. Çünkü bir gün havalandırmadaki dayaklı içtimamızda ağlayınca yüzbaşının azarına maruz kalmış. Ve bir daha da onu görmedik. Gardiyanımız Bahattin, "Komutanım (Esat Oktay Yıldıran) ona dedi ki 'sen iyi bir kadınsın ama iyi bir polis deyüsün ve olamayasun da. Seni bu vatan hainlerini islah edeyüsün diye getirdik. Ama o n'aptı. Siz vatan hainlerinin yanında ağladu. Komutanım da onu burdan gönderdi." dedi.

Evet kadınlar koğuşu gardiyanından böylece esmer kadın polisin gitme hikayesini de öğrenmiş olduk. Ve o, belleğimizde ağlayan, esmer, uzun boylu polis Hatice diye kaldı. Niye ağlayan ve kara Hatice diye? Çünkü biri daha vardı. O

milyon vesikalı fukişeyle uğraşsın" diyen Yılmaz, büyük tepkilere yol açtı. Bu çirkin saldırıyı yapan zatın, bu rakamların asıl tespit

da uzun boylu Hatice idi. Ama ağlayan değil ağlatmaya çalışandı. Esmer değil sarışındı ve erkek polislerden daha erkekçeydi.

BEYAZ HATİCE

Akşam yavaş yavaş kendini geceyarısına bırakırken, kaldığımız odanın içinde işkence yapanların sayısı azalıyor gibi geliyordu bize. Odada beklerken fısıltıyla birbirimize "Acaba bu gece de kadın polis gelir mi" diye soruyorduk. Eğer gelirse bu demektir ki, bu gecede bize işkence yapmazlar. Bu defalık işkence de bu kadar herhalde diye düşünürken, dışardan gelen kadın sesiyle beklemeye başladık. Yanımıza gelmesi epeyce zaman aldı. Bir erkek polis ekibiyle içeri girdi. Girer girmez de,

-Ohh hooo.., şunlara bak, şunlara.

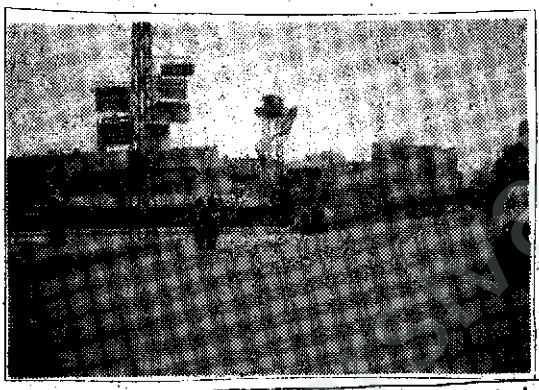

Sanki gezmeye gelmişler. Ne bu? Kalkın bakalım ayağa. Öyle hasta numarası yapmak yok.

Yanındaki diğer erkek polislere dönüp,

- Ne o, onları buraya almışsınız. Bunlar da vatan haini, bölücü değil mi? Atalım bunları erkeklerin yanına.

Erkek polislerin canına minnet. Kadınla yalnız oturacaklar.

Böylece son gün de, çok büyük yetkililerin işkenceyi bitirip bizi bekletmeye almalarına karşın, uzun boylu, beyaz Hatice polisin vatanperverliğinin erkekleri aratmama üstün kompleksi daha önce işkence gördüğümüz odaya bırakılmamıza neden oldu. Tabii oraya alınırken, yine gözbantlarımız takıldı. O gece boyunca onun, işkenceci erkek polislere öykünme davranışlarına maruz kaldık. Gece boyunca içerde erkek polislerle kahkahalı sohbetlerinden hızını alamayıp ikide bir yanımıza dalıp,

- Vatan hainlerinin kıçlarına melhem sürün. Sağlam olsun ki coplar ses çıkarsın. Kimsenin de pantolonu yok. Ne o, bunlar kıç güzeli mi seçilecekler? Ooo, burda kıçı sağlam kalmış biri var. Kalas getirin bunu da ben halledeyim.

Ve o da başladı erkeklere işkence etmeye. Aniden bırakır, sohbet etmeye giderdi. Yine gelirdi. Gece boyunca, ta ki gün ağarıncaya kadar devam etti gidip gelmeleri. Gün ağarınca bizi yine odaya aldılar. Gözlerimiz açıldı ve karşımızda gece boyunca erkekçe sadistliğini sergileyen Beyaz Hatice'nin, hazza doymamış yüzüyle karşılaştık.

Onu da, 5 No'luda karşılaşıncaya kadar bir daha görmedik. O, 5 No'lu Kadınlar Koğuşuna Kara Polis Hatice'den sonra geldi. Beyaz Hatice yetkililerin yüzünü kara çıkarmadı. Tutuklu kadınları ıslah hareketine bilfiil katıldı. Dayak attı, yürüttü, hakaret etti. Ve hiç ağlamadı ama ağlatmak için büyük çaba harcadı. Komutanlar çok ama çok beğendiler onu. Esat Oktay'da beğendi. Fakat bizim gardiyan Bahattin beğenmedi. Onlar büyük komutanlarına vatanperverliklerinin ispatını durmadan yorulmadan tutuklulara akıl almaz işkence metodlarını uygulamakla gösteriyorlardı. Bahattin de bu yarıştaydı ama karşısında bir kadının iltifatlara maruz kalması erkekliğine dokunmuştu herhalde.

Beyaz Hatice'de gitti. Ama o, azarlanmadan gitti. Bir daha onu da görmedik. O, biz tutuklu kadınların belleğinde iki farklı kadın portresinden biri olarak kaldı.

* İki aylık bir işkencenin sonunda işleri bittiği veya kimbilir belki kaldığımız yerin teftişi duyumunu almışlardı. Çünkü öylesi durumlarda geçici düzenlemeler yaparlardı.

** Kadın görevli polis vermeleri de yukarıdaki gerekçeden dolayıydı. Bu tür değişiklikler kısa bir süre devam ederdi.

bistü yek

ettiği merak konusu. Buna gere her on kadından ikisinin "fahişe" olması gerekiyor.

KADIN BİLİNCİ ve TARZI

Erkeklerin her alanda belirleyici rol oynadığı bütün toplumlarda kadın ve erkek cinsinin ve diğer sosyal kollektiflerin varolma biçimleri belli bir kültür politikasının (egemenin) ürünüdür. Eşit ilişkilerin yaşanmadığı, ezme ve ezilme ilişkilerinin belirleyici olduğu bu toplumlarda, mevcut olan egemen ilişkilere karşı çıkış ve tavır alış olarak başlangıçta egemene tepkisel ve eleştirel boyutlarda yapılıyor. Kadın hareketi de erkek egemen kültüre tavır alırken onu eleştirdi, sorguladı, yargıladı. Yani kadınların durumunu ağırlıkla erkek cinsinin negatifliğinde anlattı. Açıktır ki, kadınların mevcut durumu değişmediği sürece en küçük bir detayı dahi gözden kaçırmadan uzun bir süre bunu yapmaya devam edeceğiz. Ayrıca kadın hareketi yıllar süren uğraşılarıyla, literatürü ve pratik eylemleri ile toplumsal örgütlenmelerde yer alarak küçümsenmeyecek değişiklikler yapmış ve kendini kabul ettirmiştir. Ve tek tek özgür bireyler olabilmemizin teorik ve pratik koşullarının oluşmasına katkıda bulunmuştur. Kadın hareketinden, nasıl baskı altında tutulduğumuzu araştırmayı, buna karşı savaşmayı ve dışımızdaki farklı kesimleri tanımayı ve anlamayı öğrendik. Bugün tek tek kadınlarla sınırlı, küçük, kişisel mutluluklar ütopyalarımızın gerçekleşmesi için yeterli olamaz herhalde. Bugünden geliştirilip yaşatılması gereken ilişkiler açısından,egemeni eleştirip kendimizi karşıdakinin negatifliğinde anlamak bence yetersiz kalıyor. Bu tarz ve yönteme sıkışıp kalmamak durumundayız. Çünkü orada takılıp kalındığında uzun vadeli dönüşüm ve değişimde kadın kültürü (doğası gereği) yaratabileceği alternatif ilişkileri yeterince yaratmayacaktır. Bana göre kadın bilinci, kültürü kendi özgül, cinsel koşullarının dışında tüm toplumsal koşulların değişiminde önemli, somut bir gerçekliktir. Dolayısıyla yeni diyebileceğimiz tarzın kendisi düşündüğü, söylediği gibi yaşamak ve davranmaktır. İnsanın içinde bulunduğu ilişkilere ve kendisine yönelmesi, kendisini sorgulaması alabildiğine önemlidir. Tabii ki ezme ezilme ilişkilerinin taşıyıcıları erkeklerdir. Bunun elbette tartışılıp, sorgulanması gerekiyor. Fakat önemli olan mevcut insan ilişkilerinin biçimde ve içerikte değişmesidir. Bu değişimde en büyük rolü kadın hareketinin, kendi söylem ve tarzını sürekli gündemde tutabilmesiyle mümkün olacaktır gibime geliyor. Bir hareketliliğin oluşturulması, pratik sürece müdahale edilebilmesi gibi bir amaç var önümüzde. Çalışmalarımızın aksamasında eski kültürün kadınlarda da içselleşmiş olmasının önemli bir rolü var. Feminin alternatif ilişkilerin kurulması zorlaşıyor. Örneğin çoğu kez kadın söylemli erkek davranışlı otoriter ilişkiler yaşanıyor. Doğruyu bilmenin doğru yapmaya ve davranmaya yetmediğini biliyorum. Bildiğimiz, öğrendiğimiz yeni şeyleri içselleştirip, pratik yaşantımızda uygulamaya koyduğumuz zaman düşündüğümüz gibi yaşıyoruz demektir. Kadının kendisini kendisinden süzüp, çevresiyle bir arada dışarıdan seyredişini yapabilmesi çok önemlidir. Bunu yapabilmek ağırlıkla kendisini anlatmakla ve söylemlerine uygun davranmakla mümkün olacaktır. Özgür kadın erdemlerine sahip olmak yeni toplum projelerinde aktif yer almak için büyük bir avantajdır. Neden toplumsal

- "Şeriata karşı kadın yürüyüşü" ÇHD'li kadınların öncülüğünde Ankara'da büyük bir katılımla gerçekleştirildi. Laik

projelere aktif katılmak? Kadın hareketini izole getolara kapanmış, kendi kendileriyle uğraşan bir kollektif olarak görmüyorum. Kadınların kurtuluşunu cinsiyete,ırka, sınıfa dayalı olmayan yeni toplumun yaratılması projesinden ayrı düşünemiyorum. Tersine değişimin kendisinde bire bir yeni politikalarıyla yer alabilecek bir hareket olarak görüyorum. Yanlış kurulmuş olan bütün bir erkekler dünyasını sorgulayan bir öğreti olması itibarıyla sadece kendisine yönelik değişimi değil, tüm toplumsal ilişkilerde değişimi sağlayabilecek durumdadır. Nitekim aile derken kocayı, babayı, çocuğu, anneyi yeniden irdeler ve tanımlar. Doğa derken insanın doğayla olan ilişkilerini irdeler ve eleştirir. Yani standart tüm değerleri sorguluyor olması, tek boyutlu olmamasının göstergesidir. Farklılığı bir bütünün sorgulanmasında yatar. Bundan dolayı kendisine yönelmesi kendi metodunu girdiği bütün ilişkilerde uygulayabilmesi anlamlıdır. Kadın girişimlerinin, gruplarının kendi içerisinde kendi tarzıyla hesaplaşması ne olmadığını göstermesinin ibareleridir. Çünkü, tanımlamalarımız ne olmadığımızı anlamaya yetmiyor diye düşünüyorum. Bir arkadaşım "yönetme arzusu kadar rezil ikinci bir arzu daha olamaz" derdi. Bilinçli veya bilinçsiz bir çoğumuz bu arzuya sahibiz. Ufacık bir yetkimiz ve yeteneğimiz (bilgi, tecrübe, herhangi bir statü vb...) olmaya görsün bunu hemen bir ayrıcalık olarak görüp başkası üzerinde uygulamaya başlarız. Bu çocuğumuz, arkadaşımız veya birlikte çalıştığımız kadın grubu olabiliyor... Kadın merkezli politikaların üretilmesi ve ortak iş yapılması için ne zaman bir araya gelinse dayatmacı olmayalım derken kendisini dayatan, her süreci kendisi ile başlatıp kendisi ile bitiren ben merkezci erkeksi zaaflar ve davranışlarla karşılaşıyoruz. Hatta bu konuda bazen erkekleri dahi geride bırakabiliyoruz. Geçmiş sosyalist ilişkilerde şekillenenlerimiz bilir, "ben, benim adamlarım, benim bölgem" türü konuşmaları sık sık duyardık. Kadınlardan da benzer şeyler duyarız, "benim grubum, benim kadınlarım, benim çocuğum" gibi. Böylesi zaaflar birçok kadın girişiminin uzun vadeli yaşayamamasına ve dağılmasına yol açabiliyor. Ortak iş yapmak, farklılıklarla bir arada olabilmek ve birebir ilişkiler kurabilmek alabildiğine zor ve sancılıdır. Farkında olmadan yetkililer ve yetkisizler sınıfını oluşturuveriyoruz. İşin sahipleri ve misafirleri çıkıyor ortaya. Dolayısıyla küçük küçük yetkilerin başkaları üzerinde baskı aracı olarak kullanılması gündeme geliyor. Mutlaka grupta "sevdiğimiz" veya "sevmediğimiz" kadın tipleri olabiliyor. Sempati ve antipati ile kadın politikası yapmaya kalkıyoruz. Tarzımız değişmediği müddetçe birlikte olduğumuz, ortak iş yaptığımız kadınların sadece adı değişir. Fakat kurulan ilişkilerin niteliği değişmiyor ve her seferinde hoşumuza gidenler ve gitmeyenler çıkacaktır. Kadın Öğretisinin söylemleri ne olursa olsun onları içselleştirmediğimiz, onları pratik davranış biçimleri haline getirmediğimiz zaman sadece kadın gibi konuşan, erkek gibi davranan kadınlar olmaktan öteye gidemeyiz ve sürekli değişen ve biten yeniden oluşturulan ve dağıtılan birlikteliklerimiz olacak. Erkeklerden farklı bir konuşma tekniğimizin olduğunu, iyi bir tarza sahip olduğumuzu iddia ederiz. İddialı olmak güzeldir ama kendisi değildir. Kadın hareketi sadece eleştiren değil, alternatif olmaya çalışan, onun kavgasını yıllardır verme çabası içerisinde olan bir harekettir. Buna rağmen tüm birlikteliklerde ortak işlerin üretilmesinde kendisini bir biçimde yeniden üreten problemlerle karşı karşıya kalıyoruz. Bunun yarattığı kaygıyla bir parça sesli düşünmeye çalıştım.

düzene ve demokrasiye bağlılık yürüyüşüne ilanen gazeteler ve yazarlar çirkin bir üslupla saldırdı. Yürüyüşe katılan kadınlar,

SEKS KÖLELERİ

Geçen sayımızda da belirttiğimiz üzere bundan sonra bu sayfalarda devletler tarafından savaşlarda, savaş ganimeti ve sex kölesi olarak kullanılan kadınların dramını onların anılarından aktaracağız. Bu sayımızda Kore Cumhuriyeti'nden Kim Pok Sun'un anılarını aktaracağız. Japon işgali sırasında kadınların bizzat devletin resmi politikası ile sex kölesi olarak çalıştırılmasının belgesini okuyacağız.

Kim Pok Sun

Bayan Kim, Kameri takvime göre 20 Şubat 1926'da doğdu.O, ebeveynleri, büyükbaba ve büyükanneleri ve ikisi de kız olan kardeşleriyle beraber uzak bir köyde yaşıyordu. Ebeveynleri yoksul çiftçiydiler. Baba ve annesi o oniki yaşındayken boşanınca, amcasıyla yaşamaya gitti.

1944 yılı sırasında amcası, kız çocuklarının "seks kölesi" olarak kullanılmak için kaçırıldığını duymuş ve onun hakkında endişelenmeye başlamıştı. O (kendisi ç.n.) kaçırılmak gibi bir tehlikede olabileceğine inanmıyordu çünkü, hem "çocuktu" hem de "uzun ve şişman"dı. Kendisinin söylediğine göre amcası, yapılan bir evlenme teklifini kabul etmesi için onu ikna etmeye çalıştı ama, o bunu reddetti.

Amcası onun için daha çok endişelenmeye başlamış ve ondan evin çatısında kalarak gözlerden uzak durmasını istemişti. O amcasının bu direktiflerine uydu ve yaklaşık iki hafta boyunca çatıda kaldı. Bu zaman sonrasında ortalığın yatıştığına inanarak dışarı çıktı, avluda kuzenleriyle öğle yemeği yemeye gitti. Evin etrafında çit olmadığı için komşular ve diğerleri tarafından ev ve çevresinde olup bitenleri görmek mümkündü.

Yemek sırasında askeri üniformalı Koreli bir adam, iki Japon'la beraber gelir. Koreli,o ve kuzenleri yemeklerini bitirinceye kadar yerde oturup bekler ve sonra amcasına "Yeğenini niçin evde tutuyorsun, onu çalışması için bir yıllığına Japonya'ya yollamalısın. Orada çok para kazanabilir. Ve o parayla geri geldiğinde iyi bir adamla karşılaşıp evlenir." O (Kim Pok ç.n.) Koreli, adama orada ayda kaç para kazanacağını, Japonya'da ne kadar kalması gerekeceğini ve evine ne zaman dönebileceğini sorar. Koreli, tekrar onun bir yıl çalışacağını ve parasının aylık olarak ödenebileceği gibi, bütün parasının ayrılınca ödenecek şekilde depozito olarak kalabileceğini söyler. Amcası, onun ebeveynlerinin boşandıklarını ve kendisinin ondan sorumlu olduğunu belirtip, onun Japonya'ya gitmeyeceğini ve Kore'de evleneceğini söyler.

Bu noktada Koreli ve Japon adamların tavırları değişir; bu zamana kadar aileye karşı kibar olanlar, amcası hayır deyince ayağa kalkarlar ve onu sürükleyerek avlunun dışına çıkarırlar. Kız, onlardan eşyalarını alması için izin istemiş ama, onlar elbise veya diğer eşyaların kendisine sağlanacağını ve bu nedenle onlara ihtiyacı olmayacağını belirtirler. O Kwanju'da bir motelde diğer beş kızla beraber tutulacağı yere götürüldü. Hiç kimse ona ne olduğunu söylemiyordu. O okuldan kaldığı kadarıyla çok az anladığı Japoncasıyla bir Koreli olan Mr. Trae ile japonlar arasındaki bir konuşmaya kulak misafiri olur. Mr. Trae'ye ona hiçbir şey söylememesi söylenmektedir.

Onların bazıları evli ve bazıları ise çok gençtiler. Kadınlar sürekli olarak gözetim altındaydılar.

Bu motelde kaldıkları iki gün boyunca, Kore yarımadasının değişik bölgelerinden getirilen bazı kadınlarla konuşur. Onların bazıları evli ve bazıları ise çok gençtiler. Kadınlar sürekli olarak gözetim altındaydılar. İki günün sonunda bilet paraları Japonlar tarafından ödenip bir trene bindirildiler.

Seul'e ulaştılar ve bir Japon askeri kampta, götürüleceği yer olan Inchon'a giden bir başka trene bindirilir. Kampta bahhazırda altmış kadar kızın daha olduğunu hesaplar.İçine konuldukları binada her odaya yirmi kız konulacağı üç oda bulunuyordu. Altı kız ayrı bir başka odaya konulurlar. Orada bir gece kalırlar ve bir Japon doktor tarafından muayene edilirler. Doktor göğüs filmi çektirir ve altı kızdan dördünün sağlıklı olduğunu açıklar; diğer ikisi veremdirler ve evlerine yollanırlar. Bu aşamadan

-II-

Bir günde kabul etmeye zorlandığı asker sayısının yirmi olduğunu buldu. İlk günün sonunda pek çok kızın kanaması olmasına rağmen Japon askerleri onlara teçavüz etmeye devam ettiler.

tahişelikle suçlanıp, "balgamlarımızda boğuldunuz" şeklinde eleştirildi.

sonra yirmi kişilik bir kız grubu oluşturulur ve onların isimlerini değiştirip Japon isimlerini almalarını isterler. Onun Japonca ismi Kanami Mosiko'ydu. Onlar bu askeri kampta bir hafta kalırlar ve onlara söylenen tek şey hepsinin Japonya'ya gideceğiydi. Onlara iki takım geniş pantolon, iki takım iç çamaşır ve iki tişört verilir. Bir gemiye konulup Pusan'a yollanırlar.

Pusan'dan Osaka'ya kadar bir askeri gemiyle seyahat ederler. Osaka'ya vardıklarında diğer kırk kızı gördüğü bir askeri kampa götürülürler. O ve diğer kadınlar, kontrplaktan yapılmış bir binaya konulurlar. Bu noktada o Mr. Trae'ye, kendisinin gerçekten bir fabrikada çalışmaya gidip gitmeyeceğini sorar. Ona Japonya'da artık onlar için bir işin olmadığını ve bu nedenle başka bir ülkeye gitmek zorunda kalacaklarını söyler. Bundan sonra diğer yaklaşık altmış kadınla beraber askeri bir gemiye konulup Saygon'a götürülür. Orada kadınlarını yirmi gruba ayrıldıkları geniş bir askeri kampa götürülürler; bu noktada kadınlar aldatıldıklarını fark ederler ve başlarına geleceklerin farkına varırlar.

Yirmi kadın Saygon'daki kamptan Burma'daki Rangoon'a gönderilir. Mr. Trae ona bir yıl boyunca maruz kalacağı ruhsal ve diğer acılara dayanmayı denemesi gerektiğini öğütler. Mr. Trae onun ağlaması ve direnmesi halinde Japonlar tarafından dövüleceğini söyler, böylece o kaderine teslim olmayı kabullenir ve sonuç olarak dövülmez.

Rangoon'da bir askeri cemseye bindirilirler ve bir buçuk saat dağlar arasında seyahat ederler, sonunda bir askeri üsse ulaşırlar. Orada Rahatlama istasyonunun ismini gösteren bir işaret görürler. Binalar aşağı doğru konumlandırılmış ve onun tanımladığına göre kontrplaktan yapılmışlardı. Bina iki yanında onar odanın bulunduğu ve sonunda da tuvaletin yer aldığı bir ana koridordan oluşuyordu. Odalar birden yirmiye kadar numaralanmışlardı ve o Japonca adının asılı olduğu üç nolu odaya kondu. Gece boyunca pek çok kızın ağlamalarını ve ağladıkları için Japon askerlerce dövülüşlerini işitti. Ertesi gün onlar Japon askerlerini "kabul" etmeye zorlandılar; o gün oda numaralarının rakamı kadar Japon askeri kendilerine yollandı. Belli ki Japon askerleri Mr.Trae'ye verdikleri biletlerle Rahatlama istasyonuna giriyorlardı. Bayan Kim, askerlerin birinden bir not defteri istedi ve bu defterde kabul etmeye zorlandığı Japon askerlerinin sayılarını kaydetti.

Bir günde kabul etmeye zorlandığı asker sayısının yirmi olduğunu buldu.İlk günün sonunda pek çok kızın kanaması olmasına rağmen Japon askerleri onlara tecavüz etmeye devam ettiler. Ve bir Japon doktor onlara, kanamalara kendilerine yapılanın sebep olmadığını, onların adet olduklarını söyledi. Bazı kadınlara ağrılarının geçmesi için üç veya dört günlük istirahat verildi.

Bu rahatlama istasyonu çok sıkı bir şekilde yönetiliyordu. Askerler, ast dereceli subaylar ve subaylar için ayrı saatler vardı. Sadece subaylar tüm gece kalabilirlerdi. Askerler için dokuzdan üçe kadar, ast subaylar için üçten yediye ve subaylar için de dokuzdan ertesi sabaha kadardı saatler. Zamanın kısalığı nedeniyle askerlerin pek çoğu odaya girmeden önce sıraya giriyorlardı. Bu rahatlama istasyonunda kadınların kondom kullanmayan veya kullanmak istemeyen askerleri reddetme hakkının olduğu ortaya çıkıyor. Kuralla beraber reddedilen askerler ayrılmadan önce kadını dövüyorlardı. Müttefiklerin yoğun bombardımanı sonucunda, Japonlar Kampı başka bir yere taşımaya karar verdiklerinde Mr.Trae'ye ve onun arkadaşlarından birine çemseye en son binmesini öğütledi. Bunuyla beraber o ve arkadaşı arabaya binmemeye karar verdiler ve kalabalıkta saklandılar; beş dakika sonra Mr.Trae geri geldi, ama onlar yönlerini ormana çevirmeye karar verdiler. Hindistan'a ulaştılar ve beş ayı bir Hintli aile ile geçirdiler. Hava akınlarının durduğunu işittiklerinde eve gitmek için Rangoon'a gitmeye karar verdiler; Rangoon yolunda partideki diğer kadın boğuldu.

O Rangoon'da aldığı süre içerisinde bazı İngiliz asker-leri tarafından sorgulandı. O "sex kölesi" ile ilgili hikayesini anlattı. Bu dönemde malarya kaptığı için askerlerin gerçekten kendisine inanıp inanmadıklarından emin değil.

Askeri kampla yüz yüze olan bu rahatlama istasyonunu tanımlaması istendiğinde, Bayan Kim askeri kampı çevreleyen bir çit olduğunu ve rahatlama istasyonunun bu çitin dışında olduğunu belirtti. Rahatlama istasyonundaki odalar yaklaşık olarak beşe üç feet (1.5 metreye 92 santim, yaklaşık olarak ç.n.) ölçülerindeydiler. Askeri kampa komşuydu ve kadınların içinde bulunduğu tek binaydı aynı zamanda. En yakın köy yaklaşık bir saat uzaklıktaydı.

O evinin bulunduğu köye yöneldi, ama ailesinin nerede olduğunu bilemiyordu. O tarihten beri yalnız yaşadı. Son otuzdört yıldır küçük bir lokanta işletiyor.

Diğer pek çok kadınla birlikte Bayan Kim de büyük ölçüde diğer insanlardan ayrı inzivaya çekilmiş bir vaziyette yaşıyor; kendisine yapılanlardan duyduğu utançtan dolayı. Kendisinin yaşamasını bir mucize olarak niteliyor. Çünkü o rahatlama istasyonlarının koşullarından dolayı kadınların pek çoğu ölmüştü.

- Şenlere karşı yürüyüşün öncülerinden ÇHD başkanı Şanar Yurdatapan'a Sivas davası sanıkları mahkemede "faşist" diye

12 EYLÜL'DE Ço-cuk-lar-dık

Annesi mutfakta yemek yapıyordu. Acıktığını anlatabilmek için yanına gidip onu izlemeye koyuldu. Sonra dayanamayıp söylediği, "Anne, neden babaannem hiç yemek yapmıyor? Senin yemeklerin daha güzel ama, mutfaktan hiç çıkmıyorsun" sözlerine karşılık annesinin gülümseyerek verdiği bir parça ekmeği alarak mutfaktan çıkıp, merdivenin trabzanına geldi. Tam da kayma işlemi sırasında birilerinin çıkıp onu yakalamalarını istemediği için önce etrafı bir kolaçan etti. Ekmeği yere koyacakken vazgeçip ağzıyla tutmaya karar verdi. Dedesinin bütün gün avludaki ekmek kırıntılarını günah diyerek yemesi midesini bulandırıyordu. O, bu işten hayli zevk alıyordu almasına da, ekmeği bilerek ve isteyerek yere koyduğunu görmesi O'nu sinirlendirebilirdi. Etrafta kimsecikler yoktu. İşte tam zamanı deyip bir ayağını trabzanın öbür tarafına atıp pantolonunun sürtünmeden dolayı yırtılmasına neden olan kayma işlemini yerine getirdi. Rüyalarındaki gibi zevkli olmuyordu ama bu da çok güzeldi. Bir, iki, üç... Derken irkildi. Beklediği şey bu defa da olmuştu. Bu gölge kesinlikle dedesine aitti. Farkında değilmiş gibi davranıp, kaymıyormuş da, kısa yoldan aşağı inmek için bir bacağını öbür tarafa sarkıtmış gibi yapıp, kendini boşluğa bıraktı. Yükseklik fazlaydı ama bahçeye doğru süzülmenin en çabuk yolu da buydu. Dedesinin görüş alanından çıktıktan sonra sürünerek, kızıp kızmadığını anlayabilmek için atladığı yere geri geldi. Konuşmanın ne kadarını kaçırdığını bilmiyordu ama dedesinin söylediği kürtçe sözlerden etek giyme mevzusunun yeniden gündeme geldiğini anladı. Etek giymesini sağlayabilirse, erkek oyunlarına katılmasını ve trabzandan da rahat rahat kaymasını engellemiş olacaktı. Alışmıştı artık ama sessiz bir inadı sürdürmeye devam edip, kimsenin ona etek giydiremeyeceğini de anlatmak istiyordu. Bu, dedesi ile arasında devam eden gizli bir savaştı. Dedesi bu durumdan onun haberinin olduğunu, o da bunu bildiğini biliyordu ama bilmemezliğe vuruyordu. Bahçeye doğru ilerledi. Önce ahıra girdi. İnekleri hem zavallı hem de salak buluyordu. Uzun süre ağzına hiçbir şey almadan yemeğini nasıl bu kadar çok ve yutmadan çiğneyebildiğine şaşıyordu. Ahıra girdiği zamanlarda yaptığı gibi, yine uzun süre onu yakalamak için bekledi. Sıkılmıştı. Bahçeye çıktı. Hortumu eline alıp, musluğu açtı. Bütün bahçe su içinde kalıncaya, ahırın duvarına, kümesteki samanlara kadar her tarafı suladı. Yine sıkılmıştı. Eve dönmeye karar verdi. Hiç kimseye görünmeden kitabını aldı. Babaannesinin sakladığı yerden çatının anahtarını alıp, hiç ses çıkarmadan merdivenleri tırmanmaya başladı. Annesiyle beraber her çıkışlarında onun şalvarına tutunup, bu dik merdivenlere olan korkusunu engellemeye çalışıyordu ama yalnız başına tırmanmaya kalktığı zamanlar emeklemek zorunda kalıyordu. Kapıyı o kocaman anahtarla açıp içeri girdi. Babaannesi, çatıya her çıktığında ayak seslerinin duyulduğunu bildiği için sessiz sessiz yürüyüp, büyük sandığın arkasına kadar geldi. Oturup, Fadiş'i kaldığı yerden okumaya başladı. Her seferinde kitabı bitirmek için çatıya çıkıyordu ama bir süre sonra en acıklı bölümü, onu en çok ağlatan bölümü bulup, tekrar tekrar okuyor, rahatlayana kadar ağlıyordu. Fadiş'e, annesinden ayrı olduğu zamanlarda kötü davranan bütün herkesi bulup, ona yaptıklarının hesabını soracağı güne dair hayallér

saldırdı. Bu çirkin saldırıyı kınıyoruz.

kuruyordu. Bu hayallerin tekrarını yaşamaya başladığı sırada ortadan kaybolduğunu anlayan annesinin sesini duydu. Merdivenleri tırmanmaya başlamıştı bile. Kitabı pantolonunun içine saklayıp, hemen gözlerini sildi. Kapıya doğru yöneldiğinde annesi çoktan içeri girmiş, "Çabuk in aşağı. Deden burda olduğunu görmesin" demişti bile. Annesi kapıyı kilitlerken, uzun zamandır sormak isteyipde soramadığı soruyu sordu; **"Ne zaman babamın yanına gidicez?"** Bu sorunun cevabını annesinin de bilmediğini biliyordu ama artık onun da babasını görmeye gitmek istediğini bilmesini istiyordu.

Aradan uzun zaman geçmişti. Her zamanki akşamlardan biri yaşanıyordu. Yemek yendi. Televizyon seyredildi. Yataklar serildi. Bu akşamın diğer akşamlardan bir farkı vardı çünkü annesinin gözleri parlıyordu. Sürekli olarak bakıştıkları halde o iri, yemyeşil gözlerdeki parıltıya neden olan şeyi bir türlü anlayamamıştı. Herkes odasına çekildikten sonra annesi yanına yaklaştı ve o müthiş cümleyi söyledi; **"Haftaya Diyarbakır'a gidiyoruz"**

"Diyarbakır'a gidiyoruz. Diyarbakır'a. Babamı görmeye gidiyoruz. Ne kadar büyüdüğümü göstericem. Artık uslu bir kız olduğumu göstericem. Marşları unutma demişti, unutmadığımı göstericem. Diyarbakır'a gidiyoruz. Arkadaşlarımı özledim. Evimizi özledim. Oyuncaklarımı yine çalmışlar mıdır acaba? Olsun, çalsınlar, biz evimize gidiyoruz ya" diyerek uykuya daldı. Nihayet babasını ziyarete gidecekti ama günler bir türlü geçmek bilmiyordu. İçinde bir kuşku vardı. "Sahiden gidecekler miydi, yoksa annesi onu kandırmış mıydı?" Bu kuşkusunu trene binene kadar giderecek kimse yoktu. Vakit gelmişti. Bindikleri trende bir türlü uyuyamıyordu. Kaç istasyon kaldı diye her soruşunda annesi, az kaldı diyordu ama o az kalan süre bir türlü bitmek bilmiyordu. Bu nasıl "az kaldı"ydı. Annesi bir yere gittikleri zaman sürekli böyle yapıyordu zaten, artık alışmıştı. Az kaldı, az kaldı. Az kaldı da az kaldı... Bu sözleri trenin çıkardığı ritmik seslere uyarladı. Çuf, çuf, çuf da, çuf, çuf, çuf...

"Hadi uyan. Geldik işte, uyan" sözle-

riyle yerinden fırladı. Uyumuştu. Zamandan en güzel kaçış yolu uykuydu onun için. Ama tren hala hareket ediyordu.

"Hani gelmiştik?" diye sinirli sinirli söylendi.Annesi, "Geldik işte. Bir istasyon kaldı" deyince rahatlayıp, heyecanla sordu: "Hemen gidicek miyiz babamın yanına?" Yarın gidecekleri yolunda gelen cevap sürekli olarak dalgalanan duygularına bir yenisini daha ekledi. "Hep yarın. Yine yarın. Ne zaman yarın. Üf işte. Üf!"

Ama, bir hafta nasıl geçtiyse, bir gün de öyle geçecekti onun için. Evet az kalmıştı.

Ertesi gün babasının bir iş seyahatinden döndüğü zaman getirdiği elbiseyi giydi. Heyecandan unuturum diyerek kağıda yazmış olduğu marşı elbisesinin koluna sakladı. Bunu kimsenin görmemesi gerektiğini biliyordu çünkü. Herkesin yanında bu marşları okuma diye kaç defa tembihlemişlerdi. Bir sürü asker, yüzlerce asker, milyonlarca asker... vardı. Milyondan sonra ne geldiğini bilmiyordu ama çok olduğunu biliyordu. Her sabah balkondan izlerken gördüğü, ellerinde silah, marşlar okuyarak koşu yapan askerlerden daha da çoktu bu askerler. "Herr Türrk Askerr Doğarr..."

Büyük bir kapıdan geçip kocaman bir avluya geldiler. Dedesinin evindeki avludan daha büyüktü burası. Ellerinde torbalarla sıraya girmiş bir sürü insan vardı. Bir gürültüyle irkildi ve sesin geldiği yöne doğru baktı. Yaşlı bir amcanın yoğurt kovası dökülmüştü. "Anne bak amcanın..." diye ağzını açmıştı ki, annesi gözleriyle her zaman ki sus işaretini yaptı. Neden susması gerektiğini anlamamıştı. Bir sıraya gelmişlerdi. Kadının biri, ziyarete gelen kadınların üstünü arıyordu. Birden korkuya kapıldı. Marşı bulursa? Ya onu ararken kolundaki kağıt hışırdarsa? İş işten geçmişti artık, sıra ona gelmişti bile. Gıdıklanmadığı halde gıdıklanıyormuş gibi yapıp, çabucak geçiştirebileceğini düşündü. Bu arada belki o sevimsiz kadını da güldürebilirdi ama kadın gülmedi ve geçmesi için işaret etti. Rahatlamıştı. Demir bir kapıdan içeri girdiler. Sağ tarafındaki parmaklıklı yere bakmaya korkuyordu. Çünkü orda bağıran, ağlayan kadınlar varmış, hepsi de çıplakmış. Bunu kimin söylediğini hatırlamıyordu ama aklında böyle kalmıştı. Korkusunu yenmeye çalışırken, **"Kızım"** diye bir ses duydu. Etrafına bakındı. **Bir sürü insan vardı. Bir sürü asker vardı. Kadınlar ve erkekler vardı. Bir sürü çocuk vardı. Kel kafalı insanlar vardı. Askerler vardı sonra.** Kalabalıktı. Çok kalabalıktı. Gidelim dedi annesine. Annesi duymadı. Bir daha dedi. Gidelim. Annesi elinden sıkı sıkı tutmuştu. Bırakmıyordu. Anne orda çıplak kadınlar var dedi. Duymadı. Kimse kimseyi duymuyordu. Kel adamlar susuyordu. Gürültü çoğalıyordu. Kel adamlar sustukça gürültü çoğalıyordu. Gürültü çoğaldıkça kaçmak istiyordu. **Parmaklıklar vardı. Tel örgüler vardı. Askerler vardı. Askerlerin olduğu yerde mayınlar olurdu.** Askerler evin penceresindeydi. Anne dinliyorlar, penceredeler diye bağırdı. Duymadı. Anne, susun bizi dinliyorlar dedi. Duyuramadı. **Annesi kel kafalı bir adamla konuşuyordu. Adam ona, "Nasılsın kızım" diyordu.** O anlamıyordu. Gidelim diyordu. Evimize gidelim. Oyuncaklarımı çalacaklar, evimize gidelim diyordu. Ağlıyordu. Bütün çocuklar ağlıyordu. Annesi ağlıyordu. Yaşlı kadınlar ağlıyordu. Çıplak kadınların çığlıkları geliyordu. Anne oraya bakma diyordu. Annesi bakıyordu. Annesi ağlıyordu. Annesi hep ağlıyordu. Bütün kadınlar ağlıyordu.Kel kafalı adamsa sadece bakıyordu. Kocaman gözleriyle bakıyordu. **Kel kafalı adamların gözleri kocaman, kafaları keldi.**

"Anne" diye bağırdı. Efendim dedi annesi. Bir daha anne dedi ve sustu. Annesi onu anlamamıştı. Kel kafalı adam anlıyordu. Annesi anlamamıştı, ağlıyordu. Anlasa anlatacaktı. O kel kafalı adamın kim olduğunu anlatacaktı. "Anne" dedi. **"Yarın babamı görmeye gidecektik hani?"**

Kurultayı Kalembiya'da gerçekleşecek. Tüm dünyada olduğu gibi coğrafyamızda da kayıplar sürerken, bu kurultayda

DİYARBAKIR'DA BİR KÜRT KADIN YAZAR,

SUZAN SAMANCI

Kitabın adı: **Reçine Kokuyordu Helin**
Yayınevi: Can Kitabevi
Türü : Öykü

Suzan Samancı'nın kitaba adını veren öyküsünde Kürt coğrafyasındaki yaşamın zorluklarını, ağır geleneklerini satır aralarında duyumsamanın iddiasız tadına varıyorsunuz. Evet, Helin Kürtlerin yaşadığı bir bölgede, Urfa-Diyarbakır-Mardin veya herhangi bir yerde düşünürken, sağlık ocağında yaşayan genç bir kadının duygularını, sevgisini altı sayfacık kısacık öyküsünde okurken, duygusallığın son kertesine gelebiliyorsunuz. Bazen Helin'in gözyaşları sizin gözyaşlarınız olabiliyor. "Liseli Sığırtmaç" adlı öyküsündeki, Genco'nun duyguları, insanı yakılan, yıkılan, viraneye çevrilen ve geride acılı insanlar bırakan dramı yaşatıyor. "İki Ana"da ölen asker ve Kürt gencinin annelik duygusunun taraf dinlemeyen ve bu duygularını ortaklaştıran satırlarda savaşın acılarını duyumsamamak mümkün mü? Evladı ölen bütün anneler bir araya gelebilse bu güç karşısında savaşları başlatan hangi devler durabilir ki, düşünmeden edemiyorsun? Ya "Parlak Düğmeler"de ekonomik nedenlerle polis olan ve kendi hemşerilerince sırt çevrilen bir Kürt gencinin duygularında savaşın izlerini yaşamın her alanında tahribatlarının korkunçluğu karşısında durmak mümkün mü? Diğer öykülerinde de farklı duyguları yakalamak mümkün. Hepsinde ayrı bir tat, ayrı bir hüzün, yaşanan savaşın tek tek iç dünyalara yansıması... Elbette bu öyküleri okuyanın gözyaşı dökmesi için oralı olmak ve yaşamak gerekir. Çünkü satır aralarında bireylerin iç dünyasında verilen Güneydoğu gerçekliğini duyumsamak zor olsa gerek. Kısaca 15 öykülük "Reçine Kokuyordu Helin" kitabında, yaşanan savaşın dramını ve özetini bulabilirsiniz. Arka kapaktaki "militanca sözler, sloganlar ve kurutulmuş bir toplumsallık bekliyenler okumasınlar bu öyküyü" satırlarına karşın okumasını bilen militanca sloganların sonucunun ince motiflerini de bu satırlarda görebilirler.

*** Seni tanıyarak söyleşimize başlayalım.**
- Diyarbakır merkeze bağlı Haşo köyündenim. 5 kardeşin en büyüğüyüm. Babamın öğretmenliği nedeniyle ilkokulu Ankara ve Nevşehir'de, Liseyi Diyarbakır Lisesi'nde okudum. 19 yaşımda evlendim. Bir çocuğum var.
***1978-79'da Diyarbakır Lisesi'indeydiniz, o lisenin devrimci bir potansiyeli vardı o dönemlerde...**
- Evet o dönemlerde lise arkadaşlarım devrimci bir ilişki içinde bulunuyorlardı. Fakat ben uzağında kaldım. Siyasi örgütlerden biri, beni bir faaliyetlerine çağırmıştı o zaman. Gittim ama beni cezbetmedi, arkası da gelmedi.
***Neden?**

kaybedenlerden hesap sormayı ve yargılanmaları üzerine uluslararası mahkeme kurulması talep edilecek.

- Sanki bana o dönemin devrimcileri boş gibi geliyordu. Bu boşluklarına da üzülüyordum.
* Yazmaya başlamanız...
- Magazin dergilerine duygusal şiirler yazarak başladım.
* Yazarlığı aklınızdan geçiriyor muydunuz?
- Hayır yazarları, yazarlığı gözümde büyüttüm hep.
* Liseden sonra okumadınız.
- Evet öyle oldu. Okuma ve yazma seçeneğiyle karşı karşıya kaldım. Yazmanın okulu olmaz diye düşündüm yazma kararını ona göre verdim. Liseden sonra okumadım. Okuldan sonra evlendim. İlk önceleri evliliğimde sarsıntı geçirdim. Sonra kendi kendime yazma kararı verdim.
* Evlilik ve yazma birlikte mi yürüdü?
- Evet evlilik kurumu ve çocuk. İçgüdüsel olarak evlenince çocuk istiyorsun. Ama evliliğe hazır değildim. Korkulara kapıldım yazamam diye. Çünkü yazma olayı çok güç. Kadınlık, ekonomik sıkıntılar bütün bunlar eklenince sarsıldım. Birde yazma işi yalnızlığı gerektiriyor.
* Nasıl bir yalnızlık?
- Çevreden yoğun ilişkilerden, bütün bunlardan soyutladım kendimi. Ve sürekli okuyup yazarak geçirdim zamanımı. Okurken bilincim gelişiyordu.
* Yazmaya başladınız ... Bu arada yazarlık da sorgulanmaya başladı sizde.
- Tabii. Sonuçta taşra yazar ve şairleri küçümseyen tavırlar olacaktı elbette. Ama ben böyle düşünenleri küçümserim.
* Yazdıklarını yayınladın...
- 1985'in yazın yaşamıma iyi şeyler getirdiğine inanıyorum. " Sanat Olayı" dergisine yanıt verdim. 86-87'de 7-8 şiirim yayınlandı. 87'den sonra şiir yazmak bana az gelmeye başladı. Öykü yazmaya karar verdim. İlk öykü denememi 1990 takviminin boş kısımlarına yazdım. Ve sabah onu kitaplaştırmayı düşündüm. 1990'da ard arda 11 öykü yazdım. Bunları kitaplaştırmayı düşünmek kadar, yapmak kolay olmadı.
* Öykülerini kitap haline getirme sürecin zor oldu o zaman?
- Elbette. Başta parasal sorunlar. İlk basıma verdiğim kitap için çok para istediler. 250 adet için anlaştım. "Eriyip gidiyor gece" adlı kitabıma bir eleştiri yazarak bir kısım yayıncılara gönderdim. 91'de kitabım çıktı. Bundan sonra kadınca kitap yazmaya başladım. İlk kitabımdan sonra toplumsal olaylar yaşadım. Ben de bir çok Kürt kadını gibi etkilendim. Ve bu da yazılarıma yansıdı. 93'de de "Reçine Kokuyordu Hatin" öykü kitabım çıktı. Bu kitap bana özgü idi. 80 sonrası yaşanan olayları ilk kez öykülere yansıtarak ben yazdım sanırım.

* Siz Kürt kadın yazar olarak 78'lerde gelişen devrimci muhalefetten etkilendiniz mi?
- Hayır etkilenmedim. Çünkü yaptıkları bana boş geliyordu. Tanıdığım insanların çoğu okumayan insanlardı. Yazmam daha çok iç dinamizmimle ilgili. Dış dünyadan etkilenmedim, okuduklarım iç dünyamı etkileyip, yönlendirdi ve yazılarıma yansıdı.
* Onlar felsefe siz edebiyat okuyordunuz denilebilinir mi?
- Belki ama bir noktada buluşamadık. Benimle ilgilendiler. Dediğim gibi etkilenmedim, insan ne ise odur.
* Yazmak, aynı zamanda araştırma demektir denilebilir mi? Sonuçta kadınsınız ve Kürtsünüz burada yaşayan Kürt kadınlarının durumlarını da biliyorsunuz, yazmayı düşünüyor musunuz?
- Kürt kadınını incelemeyi hiç düşünmedim değil. Çünkü sanatçı yaşadığı ortamın, çevrenin ürünüdür. Sorunlara parmak basmak gerekir. Ben de bir Kürt kadınıyım ve Kürt kadını olarak yazıyorum. Yazdıklarım Kürt kadınının iç dünyasını yansıtıyor. Bence insan el attığı konuyu, en iyi şekilde vermeye çalışmalı. Ben de öyle yapmaya çalışıyorum. Politika yapmadan, Kürt kadınının durumunu, toplumsal ve kültürel ezilmişliğini içselleştirerek öykülerimde işliyorum.
* İstersen biraz başa dönelim. Yazılarından dış dünyadan etkilenmediğini söyledin. Babanın öğretmenliği döneminde gittiğiniz sürgün yerlerini anlatırken etkilendiğini hissettim. Yanılıyor muyum yoksa?
- Doğru. Çünkü babam sürgünler yaşadı. Üzerimdeki etkisi "Kar ve Düş" adlı öykümün ortaya çıkmasına neden oldu. Bu sürgünlerden dolayı batıya gittiğimizde, onların Kürtler'e bakış tarzları beni etkilemedi değil. Ama yazma bir içsel dürtüdür. Yazma küçüklükten başlar.
* Yazılarınızda düşünceleriniz ve yaşamınız orantılı gidebiliyor mu?
- Hayır. Hiç bir yazar yaşamı, düşünceleri ve yazdıkları arasında doğru orantıyı kurmamıştır. Benimki de öyle. Mesela, evliliğim çok klasik bir evlilik. Eşimin istisnai biri olduğunu düşünüyorum ama, hiç kimse klasik evlilik içinde rollerini aşamamıştır. Ben evlilikten duygusal anlamda bir

- Aile içi şiddeti önleyebilmek için eşini dövem kocaya 18 aydan 3 yıla kadar hapis cezası verilmesini öngören kanun

şey beklemedim. Dünyam yazı merkezli. Evlilikte kadının ezilmesi, kadının kendini tanıması çok önemli. Kadının kendini ezdirmemesi bence çalışmasıyla orantılı değil.

* Kürt kadının ezilmişliğini biraz açalım istersen.

- Kürt kadınlarının bu denli ezilmelerine karşın, kendi aralarında örgütlenmemelerini, güçlü bir bileşenle eziliyor olmalarına bağlıyorum. Geleneksel yapıdaki değişimler ise ancak eğitimle mümkün. Çünkü sistemden kaynaklanan birey olamama, kadını kendine döndüremiyor ve bu nedenle sosyal alanlarda yerini alamıyor.

* Ama Kürt kadını da bugün kadın erkek eşitliğinin, toplumun her alanına yayılmasa da farkında ve örgütleniyor...

- Evet. Özgürlük sözcüğünü kullanıyor. Ancak bu da eğitilmiş, sosyalleşmiş bireylerle oluyor. Gerçek anlamda özgürlük mücadelesi vermesi için aydın ve eğitimli olması gerekiyor. Çünkü aydın kadın isterse, bir çok geri değeri yerle bir eder.

* Ev kadını ve yazarsınız. Evlilik kurumu ve ev kadınlığı nasıl sizce?

- Ev kadını olma toplumsal bir yazgı çünkü kimse ev kadınlığını isteyerek yapmıyor. Eğer ev kadını biraz eğitim almış ise bu kurumu sorgular. Ağır bir emek harcıyor ama, çalışan kadının da sürekli aynı işi yapması bence sıkıcı. Çalışan kadın rahat olduğu halde yakınıyor.

* Ama bu yakınması hem dışarıda hem de evde çalışıyor olmasından kaynaklanmıyor mu?

- Tabii.

* Kürt kadınının, sorunları içinde bulunduğu koşullar ve ortaya çıkardığı karakteristik özellikler için ne söyleyebilirsin?

- Ayakta kalmak ve mücadele etmek için duygularını bir süre donduruyorsun. Kadın bekarsa daha güçlü ve ayakta kalır. Cinselliğini gözardı ederek ayakta kalma çabası yalnız erkekler tarafında değil kadınlar arasında da kabul görüyor. Düşüncelerle pratik arasındaki çifte standart, birçok aydın Kürt kadının da var. Bu çifte standardı her kadın kendi yaşantısına uyguluyor. Tam olarak kendini ifade edememe sıkıntısı devlet baskısından da kaynaklanıyor.

*Ya Feminizm?

- Sosyalist feminizm, bence kadınlığı keşfediyor. Elbette bütün insanlar birlikte eziliyor. İzin verilsin, feminizm gelişsin, konuşulsun ve kadın kendini bulsun. Ne yazık ki feminizme öyle bakılmıyor. Kadının yaşını geçtikten sonra sözünün geçmesini veya bir erkek olarak davrandıkları zaman dinlenilmelerini bir hakaret olarak kabul ediyorum.

* Kadını kimliğinizden önce hep yazarlığı önemsediniz...

- Evet yazarlığı hep ön plana aldım. Bu konuda mütevazi olmayı kabul etmiyorum. Başkasının bilincinden de sorumluyum. Ama çocuklarımın geleceğini de düşünüyorum. Ünlü olmaktan da korkuyorum.

* Neden korkuyorsunuz?

- İyi şeyler yazayım ama, kimse tanımasın istiyorum. Rahat edemem diye kaygım var. Var olan kaygım yetersizliğimden kaynaklanmıyor.

* Kaygılarınız konusunda neden böyle düşünüyorsunuz ki?

- Bir çok insan samimi olmadığımdan yakınıyor. Onları gözlemlemek için öyle davrandığımı sanıyorlar.

* Bu izlenimlere nasıl vardınız?

Onlar bana söylemiyorlar ama ben davranışlarından böyle olduğunu hissediyorum.

* Peki onlar adına mı bu yargılarınızı öne sürüyorsunuz?

- Evet. Çünkü okuyan insan, insan psikolojisinden de biraz olsun anlar. Ben de okuyorum.

* Gazetelere yazı yazma konusunda düşünceleriniz...

- Gazetelere yazı yazma sürekliliği gerektiriyor. Gazete dilini de tam yakalayamıyorum. Çünkü farklı bir dil. Kitap yazmayla aynı değil. Gazeteye uygun ruhsal dili yakalamak zor geliyor bana.

* Demokrasi'ye yazıyordunuz...

- Evet. Bu nedenlerle bıraktım.

Yazarın şimdiye kadar yayınlanan kitap ve söyleşileri:

1) Eriyip gidiyor gece (öykü)
2) Reçine Kokuyordu Helin (öykü) Not:Ararat Verlag yaymevi tarafından ingilizce çevirisi yapılıyor.
3) Kıraç Dağlar Kar tuttu. (öykü)
4) Nokta, Gösteri, Türk dili, Nudem, Pazartesi dergilerinde çıkan söyleşiler

teklifine kadınlardan destek geldi.

DOĞA KADIN BİLİM ERKEKTİR

Herşey bir soruyla başladı...

"Doğa dişil, bilim erildir" sözlerinin sahibi, bilim ve felsefe tarihinin önemli şahsiyetlerinden Francis Bacon. Ancak bu düşünce Bacon'dan önce ve sonra bir çok filozof tarafından da paylaşılmış. İşte bütün bu cinsiyetçi tarihin önemli uğraklarını takip edip izini süren bir kitaptan bahsetmek istiyorum. Kitabın yazarı Evelyn Fox-Keller. Kitabın adı; Sevgi İktidar ve Bilgi. Fox-Keller, Bacon ve yandaşlarının psikanalizini yapıyor ve böylelikle bilimsel gelişmenin psikanalitik tarihini de ortaya koymuş oluyor. Çünkü her insanın ürettiği şeyle, kendisi arasında yakından bir bağ vardır. Bu bağ erkek bilim adamları tarafından üretilen bilim tarihi için de geçerlidir. Bilim iddia edildiği gibi tarafsız ya da cinsiyet üstü değildir. Onu üretenlerin ruhsal dünyasının, nevrozlarının, çatışmalarının, komplekslerinin bir yansımasıdır! Kitap, bu basit ama etkileyiciye yıkıcı(!) iddiayı açık delillerle ortaya koyuyor. Açık delillerle ortaya konuyor çünkü Fox-Keller tam da o erkek dünyasından, bilim dünyasından, bilim adamlarının arasından geliyor.

Uzun bir süre boyunca bio-fizik matematikçisi olarak çalıştığı işinden kiz bir zaman mesnun kalmuyuşu. Fakat bu iş içerisinde bulunduğu süre boyunca yine de fizik yasalarının doğruluğuna tamamıyla ikna olmuştu. Ancak birgün (Newton'un elması gibi birşey) aklına bir soru takıldı; bilimin varoluşu hangi ölçüde erkek cinsiyetiyle bağlıdır ve eğer farklı olsaydı bu, bilim için ne anlama gelirdi? Bu soru üzerine yaptığı ilk araştırmalar bile onu bilim söyleminin kendisinden şüphe etmeye götürdü. Bilim tarihi üzerine araştırmaları sürerken Fox-Keller'e ne gibi ilerlemeler kaydettiğini sorar. Fox'un cevabı kitabının da özetidir. "Üzerine bilgi edindiğim yenilikler kadınlar değil, aksine erkekler ve onların bilimidir". Fox-Keller'in Kadın Araştırmalarına yeni boyutlar kazandırdığı bu kitap, modern bilimin gelişmesini felsefi, bilimsel, tarihsel ve psikoanalitik boyutlarıyla ele almaktadır. Ben dizi halinde sürecek olan bu yazımda daha çok tarihsel ve felsefi boyutlarını ele alacağım.

PLATON'UN BİLGİ TEORİSİNDE AŞK VE CİNSELLİK

Platon'un felsefi düşüncelerini tarihselliği bağlamında ortaya koymanın önemli olduğunu düşünüyorum. Platon aksamı ülkesinin-abendland: Batı dünyası anlamında-ruhbilim tarihinde bilgiye varmada sistematik bir biçimde cinselliğin dilini kullanan ilk yazardır. Onun kullandığı cinsel dil direkt olarak bilinen diğer bir bilenle (bunların ikisinin de erkek olduğunu anlıyoruz) olan ilişkisini, birbirlerine yakınlaşmasını /(bu aynı zamanda cinsel bir yakınlaşmadır) açıklamaktadır.Ayrıca kendi cinsel metaforları için yeni açıklamalar gerektiren bir takım felsefi fonksiyonlar koymaktadır. Birçok Yunan düşünür ve Platon için de doğa ve ruh, ortak bir töz dolayımıyla birbirine bağlıdır ve yine aynı zamanda bu ortak tözel çerçeve içindeki farklılıklarla birbirinden ayrılmaktadır. Platon'un düşüncesinde; ruhun ve dünyanın ortak bir özelliği anlamına gelen "logos" kelimesi, her ikisi arasındaki (ruh ve dünya) kavramsal bağlantıyı da yansıtmakta ve sağlamaktadır. Bu kelimenin ikili anlamı "rasyonel" kavramının "logos" kelimesinin ikili anlamlılığını diğ çağrılmasıyla (Ambiquitat) "rasyonel" kavramı içinde de devam etmektedir. Eski Yunan düşünürleri fiziksel dünyayı anlamın dış yüzeyi olarak -Attribut- tanımlamışlardır: "Onlar doğanın keşfine o kadar derin dalmışlardı ki, hiçbir zaman görünebilenler (i söylemek) ile (kendi) görüş(leri) arasındaki (iki farkı) kategoriyi ayırt edemediler. Logos (öznenin) aktif(liği) anlamı(n)da değerlendirme içine almaktır, objektif anlamda ise nesnel dünyanın somutluğunu (şeyleri), yani belirleneni (şeyi) olduğu gibi görmektir". (Fox-Keller, sevgi, iktidar ve bilgi)

Platon, yıkıcı güçlerin akıl dışı eylemlerine karşı bağışık olacak bir bilgi teorisini bulmayı kendine görev edinmiştir. Bu teori akla aşkınlığı (tanszendenz) sağlayacak ve aynı zamanda bunun (aşkınlığın) karşıtı tarafından -immanenz- (akıl) tehlike altında -kontrol edilecek veya- bulunacaktı. Platonun bu soruna getirdiği radikal çözüm; bilginin asıl nesnenin zamansal ve maddi belirlenmiş olan dışında izah edilmesi zorunluluğudur. Doğanın araçsallığına son vermek ve ruhun bedenin esirliğinden kurtarmak. Hakikatte, temizliğin zenginliğine ve mutlak oluşa -sein- erişebilme. Bu zenginliğe erişebilmek için ruhun gözünü maddeden başka yöne değil aksine temiz bedenin zenginliğini ve onun ötesini görmesiyle mümkündür. Peki ölümcül bir bedende bulunan ruh gerçeğe giden yolu nasıl bulabilir sorusuna, Platon'un cevabı; "Ruh eğer Eros tarafından yönlendirili-

Cinci hoca lakaplı Ali Kalkanca tecavüz davasından beraat etti. İlk duruşmaya mürillerini şalak göstererek mahkemeyi

Bilim iddia edildiği gibi tarafsız ya da cinsiyet üstü değildir. Onu üretenlerin ruhsal dünyasının, nevrozlarının, çatışmalarının, komplekslerinin bir yansımasıdır!

yorsa, bilgiyle karşılaşacaktır. Eğer bir erkek bu algılanan dünyadan hareket eder ve yukarıya giden yolu ve hissettiği sevgiyi doğru kullanırsa..., o zaman hedefine çok yakındır ve ebedi güzelliği "hakiki iyiyi" görmeye başlayacaktır". (212a) Cinsel istek sevgiyi ve sevgide bilgiyi öne çıkaracaktır. Ancak burda bilginin temel problemi Eros'un resmine de yansımaktadır. Tabii ki, her cinsel istek sevgiyi ve her sevgide bilgiyi yaratmamaktadır. Ruh, Eros tarafından iki yöne doğru zorlanmaktadır. Bu yönlerden biri akıl ise diğeri de tutkudur. Platon, bu (biri pozitif öbürü de negatif olan) yönsemeleri homoseksüel ve heteroseksüel arasındaki uyum içerisinde (tanımlamakta ve) devam ettirmektedir. Üremeye bağlı olan heteroseksüel cinsel istek aşkınlığa ulaşamaz. Bu yüzden Platon için bilgi, akraba tözlerin tanrısal bağlantılarının bir ürünüdür. Burda özellikle aralarındaki sevgiyi kastetmektedir. "Varlığın zenginliği için aşkınlık ilişkisi homoseksüeldir". (Bloom 1990, S.162) Fiziksel istekler (üreme amaçlı olmaktan) sarılmış bir erkek Platon'a göre; "Dört ayaklı çiftleşmek için yer ve çocuk isteyen bir hayvandan farksızdır". Platon için tek elverişli ilişkin bir erkek (Erastes: Sevgili sahibi) ile yine aynı sosyal statüden gelen daha genç bir erkek (Eromenos: Sevilen) arasındaki ilişkidir. Antik Yunan'da aynı dönemde hiçbir zaman kadınlar arasındaki cinsel ilişki görmezlikten gelinmiştir. Antik Yunan'da kadınları ve hiçbir haklara sahip olmayan eşcinsel (pedastes), pasif konumda cinsel hazza ulaşan kişiler olarak vazolara oyulmuş resimlerde görebiliriz. Platon'un epistemolojisi, kendisinin seçkinci modeli hiyerarşik bir biçimde kendini artıya koymaktadır. Tıpkı Fox-Keller'e göre, Platon'un pederastik (= Pek yaygın olmayan cinsel tercih kendi içinde hiyerarşiyi barındırmasına rağmen egemenlik ilişkisi değildir.) "yeni taslak" da bilgiye ulaşabilmek için erkeklerin, erotik maksatlarla, kapalı bir erkek ağının (bu çerçeve içindeki erkek varoluş biçiminin) üyesi olamayanlara karşı kurulmuş bir egemenlik ilişkisini tanımlamaktadır. Platon, homeeros-aşk üzerine uzun uzun teoriler ve yeni konseptler oluştururken homoseksüel kadınlara ilişkin hiçbir şey söylemektedir. Bu yaşamında dışladığı sadece (heteroseksüel) kadınlar değil, aynı zamanda homeeros zevkin peşinden giden ve onun üzerek göklere çıkardığı bilgi teorisinde tanrısallaştırdığı belirli bir cinsel yönelim şeklini paylaşan erkeklere atfettiğini, onların bilgi teorisini yetersiz olduğunu görüyoruz. Bu anlamda tözel akrabalıkla elde edilen bilgi (bilgi) de daha çok "erkek akrabalığının" bilgisi (sevgisi)dir. Peki Platon için neden kadınlar aşkınlığa ulaşamaz? Herşeyden önce bir kadın tezahür olsa bile kadın olduğu için "potansiyel olarak bedensel üreme tehlikesi" oluşturmaktadır. Bu "tehlikeyi" oluşturan kadının doğasındaki doğurganlığa karşı çıkma olasılığı da azdır. Kısaca özetleyecek olursak, heteroseksüel kadınlar ve homoseksüel kadınlar doğurgan olduğu için bedensel üreme görevinin baskısı içindedirler, bu doğada onun vazgeçilmez varoluşsalıdır. Kadın; "hayvani isteklerle" kuşanılmıştır. Dolayısıyla aşkınlığa yani bilgiye erişemez. Platon'un bedensel üremeyi sadece hayvanlara has gördüğü ve doğaya saygı duyduğunu iddia edip, doğanın bir parçası olan kadınları ve onların aşklarını görmezlikten geldiği, "onursuz bir aşk" sonucu doğmuş olduğunu öne sürdüğü, kendi annesiyle kurduğu ilişkiyi yok sayan, yani sonuç olarak, Platon'un kendi varoluşuna aydınlanmayan çelişkilerle dolu bu teze, (ve Platon'a) bilim adamlarının "Platonik" bir aşkla bağlandığının açıklaması; belki de bu tezin içindeki erkek akrabalık ilişkilerinde gizlidir.

SÜRECEK

İkna etmeyi başaran Ali Kalkancı halen Fadime Şahin'i tanımadığını iddia ediyor. Bundan böyle tecavüz elmek herhalde cezasız

İSTANBUL'DA

KART-KURT

Domatesler... Domatesler...Domatesler.... Hiç değişmediler, 'Ora'daydılar şimdi ise burada.

Kırmızı, yeşil. Yeşil olanı turşuya iyi gider Yeşil, kırmızı. Kıpkırmızı, yemyeşil, yeşilimsi kırmızı, kırmızımsı yeşil. Parlak mı parlak, gürbüz mü gürbüz, derisi kalın mı kalın, bazılarının ise ince. Tadı ise beynimde.Anlamsız ve tanımlanamayan.

Tuzlu değil, ekşi değil, tatlı değil, acı değil. Tıpkı burası gibi, burası tıpkı domatesler gibi. Tuzlu değil, ekşi değil, tatlı değil, acı değil. Tıpkı boğazımdan aşağıya akıtılmaya çalışılırken..., tıpkı sıktığım

BAŞI KIZIL

dişlerimin arasından küstahça şızan...,ve tıpkı yığınla domatese ait o sıvının beynimde bıraktığı iz gibi.

Domatesler burada. Ben ise artık orada değilim. Yeni bir okul, yeni arkadaşlarım, yeni öğretmenim, yeni ağabeyim, yeni kuzenlerim, yeni teyzem, yeni annem, yeni babam, yeni kardeşlerim, yeni komşularımız, yeni evimiz, yeni semtimiz, yeni kentimiz ve peşimi hiç bırakmayan eski domatesler ile buradayım. 'Ora'yı hep özlüyorum.

"ORA"LI

Diyorlar ki, 'Ora'da çocuklar tinere, tiner

çocuklara alışıyormuş. çocuklar sokakta, sokakta olan çocuklar tiner kokluyorlarmış. Genç kadınlar bedenleri için

GÖÇMEN

zor lanıyormuş. 'Ora'da olağan fiil cebi., cebir ise olağan fiilmiş. Insanlar açmış açıktaymış. Açıkta olan insanlar mış. Yaşlılar, kimsesizler, çaresizler ve deliler. Bir o yana bir bu yana. Bir aşağı bir yukarı. Insanlar bildik bir açlıktan bilinmeyen bir açlığa bir tutam barış için göçüyorlarmış. Özlemek üzere çocukluklarını.

Yaşlılar, yaşlılar, kimsesizler, çaresizler, deliler, Gençler azalırken geride kalanlar mış.'

BİR

Ora' dan bu raya tabutlar, 'Ora' dan her yere tabutlar, 'Ora'daki tabutlar, 'Ora'da kalan tabutlar. Analar ağlar için için. Kadınlar, kadınlar, geride kalan kadınlar. Erkekler, erkekler, savaşan erkekler. Artan bir yoğunlukla. "Hazır ol!" "Dışın ya!", "Hazır!", "Küyhh!", "Ahhhh!" "Yan dım!" Bi daha, bi daha, bi daha.....

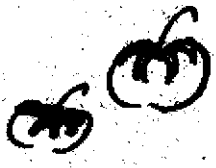

'Ora'da her şey değişmiş. Değişen bu fiilin adı savaşmış.Bu savaş dedikleri şey, 'Ora'da varmış burada yokmuş. Yani bir varmış bir yokmuş. Değişmeyen domatesler, barış içinde bostanda imiş. Aşk için kendini asan o genç kadının yanı başında.

'Ora'yı hep özlüyorum. Domateslerin şimdilerde bozulmuş olan huzurunu geri istiyorum. Barışı özlüyorum. 'Ora'da burada domateslerin olduğu her yerde.

KADIN OLMAK

-Kürt halkı belgede kobay olarak kulanılıyor! Batman'nın Sason ilçesine bağlı gundenu ve Kühesna köylerinde halk,

www.kurdu.org

1970-1980 ARASI KADIN GRUPLARI (I)

DDKAD

1978-1980 Arası DDKAD (DEVRİMCİ DEMOKRATİK KADINLAR DERNEĞİ)

RÖPORTAJ ŞEKLİNDE BAŞLADIĞIMIZ DDKAD DİZİSİNE, KURULUŞ AŞAMASINDAN ÖNCE VE SONRA YER ALAN KADIN ARKADAŞIN BU DİZİYE YARDIMCI OLMA AÇISINDAN GÖNDERDİĞİ YAZIYI OLDUĞU GİBİ YAYINLAMAYI UYGUN GÖRDÜK.

METHİYE

Yakın tarihimizle ilgili kadın hareketlerini belgelendirme çalışmalarınıza katkıda bulunmak amacıyla DDKAD'nın kuruluş dönemi hakkında hatırlayabildiklerimi aktarmaya çalışacağım. DDKD'nın (Devrimci Demokratik Kültür Dernegi) kurulduğu dönemlerde aynı siyasi görüşü paylaşan veya kendini bu görüşe yakın hisseden bir grup kadın arkadaş sık sık bir araya gelerek kadın sorunları konusunda sohbet toplantıları yapıyorduk. Bu toplantılar giderek daha düzenli bir eğitim çalışması haline geldi. Bu çalışmalardaki amacımız öncelikle kendimizi her konuda yetiştirmek, yetkinleştirmeye çalışmaktı. Kadınların tarih boyunca toplumsal gelişmedeki, yeri ne olmuştur, kadın hareketleri ne gibi gelişmeler göstermiştir, günümüzde genel olarak kadınların sorunları nelerdir, Kürt kadınları olarak bizim ne gibi özgün sorunlarımız vardır, neler yapılır gibi konuları araştırmak, çözümler aramaktı. Çalışmalarımızla ilgilinenler arttıkça yeni çalışma grupları oluşturduk. Bu çalışmalara katılanların çoğu illerde, DDKAD kurulduğunda kurucu üyelerini veya yönetici kadrolarını oluşturdular. İlk dönemde henüz bir kadın derneği kurma düşüncemiz yoktu. **Ayrı bir kadın derneği kurmak erkek arkadaşların önerileri ve yönlendirmeleri ile gerçekleşti. Aslında ayrı bir dernek kurmak zorunluluk halini almıştı. Feodal kültürün gelenek ve göreneklerinin bütünüyle hakim olduğu toplumumuzda kadınların erkeklerle aynı derneğe gidebilmeleri hemen hemen olanaksızdı.** DDKD'ne yalnızca genç öğrenci kadınlar gidebiliyorlardı. Ki, onların da sayıları oldukça azdı. Bizler de eğitim çalışmalarımızı DDKD kurulduktan sonra da evlerimizde yapıyorduk. Ev ortamında toplanmak özellikle sayımız arttıkça çeşitli sorunlar yaratmaya başlamıştı. İstediğimiz gün ve saatte toplanabilmemiz güçleşiyordu. Koşullar bir kadın derneği kurmamızı dayatıyordu. Yine de oldukça tedirgindik. Hepimiz genç ve deneyimsizdik. Dernek kurmakla yönetmek hakkında hiç bir bilgimiz ve deneyimimiz yoktu. **Öncesinde örnek alabileceğimiz her hangi bir Demokratik Kürt Kadın Hareketi de yoktu.** Erkek arkadaşların çalışmalar içinde deneyim kazanacağımız ve giderek yetkinleşeceğimiz yönündeki teşvikleri ve yardımları kararımızı çabuklaştırmamızda etkin oldu. Hatırlayabildiğim kadarıyla 11- 12 kişilik bir kurucu kadro vardı. Kurucu üyeler arasında öğrenci kadınlar, çalışan çeşitli meslek sahibi kadınlar ve ev kadınları da vardı. Yaş ortalaması tahminen 20-25 arasında idi. Kürtçeyi iyi bilenler de hiç bilmeyenler de vardı. Fazla görkemli olmasa da epeyce bir kalabalık katılımla

birer mayın tarama cihazı olarak kullanılıyor. Halk 5 saat boyunca arazide gezdirilerek mayın kobayı olarak kullanıldı. Olay bitmiş

açılışımızı yaptık. İlk yaptığımız işler Türkçe okuma yazma, biçki dikiş, nakış, örgü ve diğer el sanatlarıyla ile ilgili kurslar oldu. Özellikle okuma yazma kursları beklediğimizden çok ilgi gördü. Katılanlar arasında hiç Türkçe bilmeyenler de vardı. Gelenlerin yaşlarına ve Türkçe bilip bilmemelerine göre sınıflar oluşturuldu. Bu çalışmalar öğretmen ve diğer kurslarda o konularda kendini yetkin gören üye arkadaşlarımız tarafından düzenleniyordu.

Çalışmalarımız belli bir düzene girdikçe farklı etkinlikler de gerçekleştirmeye başladık. DDKD ile ortak mitingler ve geceler bağımsız olarak da geceler ve kültürel ağırlıklı çeşitli şenlikler düzenledik. Seminerler, çeşitli söyleşi toplantılarının yanı sıra eğitim çalışmalarımızı da daha düzenli ve farklı düzeylerde gruplarla sürdürüyorduk. Mahalle komiteleri oluşturarak tüm çalışmalarımızı daha fazla kadına ulaştırmaya çalışıyorduk. Gerek kuruluş bildirgesi, gerekse daha sonraki bildiri, el ilanları ve afişlerimizi tüm üye arkadaşlarla beraber mahalle-mahalle, sokak-sokak, kapı-kapı dolaşarak dağıtıyor, Diyarbakır'ın en kenar semtlerindeki kadınlara kadar ulaşmaya çalışıyorduk. Kısa sürede beklentilerimizin ötesinde ilgi görmeye başladık. Belli bir siyasi görüşü temsil etmemize rağmen, her kesimden kadınlar kadar erkekler tarafından da ilgi görüyorduk. Bizimle aynı görüşleri paylaşmayanlarda sempatiyle yaklaşıyorlardı. **Düzenlediğimiz miting ve gecelere kadınların yığınsal kahlımı Kürt toplumunun kadınların ayrı örgütlenme ve demokratik müçadelede yer almalarına bakış açısının olumluluğunu ve sempatisini göstermesi açısından önemliydi.** Bir süre sonra DDKAD Merkez Şubesini açtık. Çevre il ve ilçelerden de ilgi görüyorduk. Özellikle değişik il ve ilçelerde DDKD ile beraber yapılan geceler ve mitinglerden sonra bizimle aynı görüşü paylaşan kadınlarla buluşarak merkez dışında da komiteler oluşturmaya başladık.

Hatırlayabildiklerim Siverek, Silvan, Siirt, Mardin, Kızıltepe, Bitlis, Van, Tatvan, Başkale. Buralarda üçer kişiyle kurmaya başladığımız bu komiteler daha sonra DDKAD şubelerini oluşturmak üzere çalışmalarına başlamışlardı. Bu komitelerle fırsat buldukça bir araya gelip merkez-

demokratik kuruluş tarafından protesto edildi.

deki çalışmalarımızı aktarıyor, kısa sürede yeni şubeleri açmak için gerekli hazırlıkları yapıyorduk. Ne varki, sıkıyönetimin tüm dernekleri kapatmasıyla bu şubelerin açılması gerçekleştirilemedi. Sıkı yönetim öncesinde bazı şubelerin hazırlıkları tamamlanmış olsa da o dönemdeki ayrışmalar bunların açılmalarını geciktirmişti. Hatırlayabildiğim kadarıyla **Merkez Şube üyeleri 300 dolayındaydı.** Merkez dışında da şubeler oluşturmak için çok fazla talep gelmesi, merkezin bu talepleri karşılayamayacak duruma gelmesi de şubelerin açılmasını geciktiren etkenlerdi. Tüm çalışmalar siyasi kadrolarca yönlendiriliyordu. Bu kadrolarsa çok sınırlıydı. Dolayısıyla çalışmalar istenen hızla gerçekleştirilemiyordu. DDKAD kuruluşundan kapanışına kadar geçen 1,5 yıllık sürede, belli bir siyasi görüş doğrultusunda Kürt kadınlarını demokratik mücadelede örgütlemeye çalışmış, kendi kimliklerine sahip çıkma doğrultusunda "anadilde eğitim" şiarını öne çıkarmıştır. DDKAD çalışmalarında başarılı olabilmiş midir? Kürt Kadınlarının Ulusal ve sınıfsal sorunlarını belirlemede, kendi özgün sorunlarına ulaşmada, hedef belirleme ve bu hedefe ulaşmada, başarılı olabilmiş midir? Tüm bu soruların cevaplarının ayrı bir yazı konusu olduğu inancındayım.

Derneğin Genel Başkanı SEVİNÇ İŞÇANLI İle Yapılan Söyleşi

→ DDKAD kurucu ve genel başkanlığını yaptın, o günden bu güne bilgi, deneyim ve çıkardığın sonuçlar hakkında konuşalım...

→ Bir çok alanda olduğu gibi demokratik kadın hareketinde de boşluk vardi. Öncelikle bu boşluğu DDKD ile gidermeye çalıştık. DYÖD (Diyarbakır Yüksek Öğrenim Derneği) 'de de, yüksek öğrenim gençliği örgütleniyordu. Bu ikisinde de kadınlar vardı. İşte DDKAD' de böyle bir boşlukta ortaya çıktı.

→ DDKAD'nin kurulmasına siz kadınlar mı karar verdiniz?

→ İlk öneri nasıl ortaya çıkıp karar verildi. Onu tam olarak hatırlamıyorum.

→ Yani siz siyasal bir görevi yerine getirmek için mi DDKAD'i kurma hazırlıklarına başladınız?

→ Başta da belirttiğim gibi hatırlamıyorum. Ama model TKP'nin taklidi oldu.*

→ Kuruluş çalışmalarına kaç kadın ile başladınız?

→ Ben ve bir kadın arkadaş ilk haberi aldık. Çok uzun süre kadınlarla tartışarak kurucu kadro ortaya çıktı. Bu tartışma sonucunda yer almayanlar da oldu. Sonuçta on yedi kişiyle başladık.

→ Bu tartışmalarınızda erkekler de var mıydı?

→ Vardı. Bir kişi yoğun olarak bizimle beraber çalışıyordu.

→ Peki kadın derneğini kurmaktaki amacınız daha fazla kadın örgütlemek miydi? Çünkü yukarıda DDKD ve DYÖD' de kadın olduğunu söylemiştiniz.

→ **Kadın derneği olmasaydı sanırım farklı kadınları yakalayamazdık. Çünkü, baştaki amacımız bütün azınlıktaki kadınları örgütlemekti. Fakat sonuçta bir ideolojinin yandaşları olan kadınların örgütlendiği** bir dernek olduk ve bu da sonuçta tıkanmamızı getirdi.

→ Bir kadın derneği kurmanız dönemin koşullarına uygun muydu?

→ Hayır, çünkü siyasi ideolojimiz öncelikteydi. Dahası biz kadın örgütlenmesini demokratik kadın hareketi ile birleştiremedik.

→ "Kadın derneğinin açılması zamanlama açısından uygun değildi" dedin. Kadın örgütlenmesi açısından olumsuz olarak değerlendirilebilir mi bu tespitin?

→ Zararlı olmadı aksine faydası oldu. Çünkü, geçmişten bugüne birçok kadın yönetici, üye ayakta kaldı, yetkinleşti, kendi gücünün farkına vardı. Bize önerilen model, Kürt coğrafyasına uygun olmadığı için bunalımlara ve kişisel sürtüşmelere neden oldu. Ama bu tıkanıklıkları yalnız biz yaşamadık. Bütün sol Kürt örgütler yaşadı. Bir grup kadın bir

*Çin'in Mao Zedung'tan sonraki başkanlarından Deng Şio Ping, 19 şubat günü yaşamını yitirdi. Ülkede beş günlük yas

araya gelince ister istemez kadınlık bilincine vardık. Fakat ne içerik ne de model uygun değildi. Kadın hareketi siyasal anlamda bağımsız olmalı.

→ İç işlerinizde bağımsız olarak çalışıyor muydunuz?

→ Kural olarak bağımsız olmamız gerekirken ancak kendi çabalarımızla iç işlerimize erkekleri karıştırmıyorduk.

→ O dönemde merkez organda yeralan sizlere "Başka yetkin kadın yetiştiremediniz" diye eleştiriler vardı.

→ Evet. Çünkü, işin başlangıcında korkuyorduk ve aynı düşüncedeki erkeklere güvenmiyorduk.

→ Genelde her ideolojinin yarattığı bir kadın tiplemesi var. Sizin tiplemeniz...

→ Bizim tiplememiz yoktu. Ben ve sen kimseye benzemedik. Bir kadın tiplemesi diğer Kürt hareketlerinde oldu. Bizde olmamasının nedeni partinin seçici davranmasıydı.

→ Seçici davranmak da bir tipleme sayılmaz mı?

→ Evet, ama bu doğal bir tipleme oldu. Bize benzeyen tipleri seçtik. Yani naturel bir seçimdi. Kendiliğinden oldu. Küçük burjuva kültürle yetiştik. Mesela, Rızgari'nin bütün kadınları radikaldi. Ben hala sportünist ve uzlaşmacıyım. Uzlaşmaz çelişkilerden uzak durdum, durduk. Ve tam buna uygun kişilikler oluştu. Yumuşak yapılı ama aykırı tiplemelerdik. Direk mücadeleye girmedik. Pratikte hedefimiz yurtseverlerden etkilendi gibi.

→ Siz DDKAD kurucu kadrosu, devrimci demokrat ideolojide hangi halkadaydınız?

→ En sonraki aşamalarda Diyarbakır komisyonunda olduk ve orada da kaldık.

→ Kadın olduğunuzdan mı daha üst basamaklara çıkamadınız?

→ Sanmıyorum, ama elbette etkisi de vardı.Çünkü, kadın erkek ilişkisi sınırlıydı. Bu da hareket alanımızı daraltıyordu.

→ Peki o günden bu güne sende olan değişiklikler?

→Bende kadınlara ait bir mücadele biçimi gelişti. Somut olarak bunu izah etmek zor ama kadın mücadelesini erkeklerden farklı görüyorum. Çünkü, kadın erkek arasında yaşamın her alanında farklılıklar görüyorum. Bu farklılıklardan kadınlara daha çok güveniyorum. Çünkü, onlardan ihanet görmedim. Erkekler birçoğuna hazır kondular. Oysa biz tırnağımızla birçok alana girdik.

→ Öyle de ama hanımı hanımcık tiplemesini aşmamaya da özen gösterildi.

→ Evet, ancak bu tiplemle kendimizi kabul ettirebildik.

→ Bu tipi şimdi aşabildin mi?

→ Hayır, ama aşmadığıma da memnunum. Çünkü, ben erkek kafalı kadınları sevmiyorum. Bu tip te bunlara benzememizi sağladı. Bir çoğumuz da bu tipi aşmadı, aşamadı.

→ Kadın olarak farklı düşünmek gerektiğini söylüyorsun ve farklı şeyler öne sürüyorsun. Uygulamada farklı davranmanın nedeni toplumsal diyet ödemede duyulan kaygı mı yoksa?

→ Doğru, ben Kürt kadını için iyi bir model değilim çünkü, kadın paydasında teorik olarak güzel şeyler savunmama rağmen pratik olarak hiçbir şey yapamadım. **Her zaman şu sorun oldu, Kürtlük mücadelesinde kadın olmak. Bu ikilemden elbette ki kurtulamam, kadınlığımı yaşayamam, istediğim kadar da feminist olayım.**

→ Bazı düşüncelerinize feminizm denilebilir mi?

→ Hayır, feminizm değil psikoloji. Bizde "üst benlik" oluşmuş, "ben" benliği yok.

→ Ya kadın örgütlenmesi?

→ **Kadın bağımsız örgütlenmeli fakat kadın ve kimlik sorunu birlikte olmalı.** Ama dedim ya ben oportunistim. Sonra kadınlarla giderim.

→ Son olarak?

→ Biz şanssız bir nesiliz. Sırtımızı dayadığımız sosyalizm yıkıldı. Ama hala sosyalizmi seviyorum.

* Çünkü TKP'nin kadın derneği İKD vardı.

İlan edildikten sonra yabancılara kapalı bir devlet töreniyle toprağa verilecek.

SOKAK LAMBASI

Merhaba Sokak Lambası,

Ben her cumartesi Galatasaray Lisesi önünde oturan bir "Kayıp Anası'yım. Kızımı kaybedeli dört yıl oldu. O günden beri Aysel'imi arıyorum. Bir gazetede çalışıyordu. Onu alıp gittiklerinden beri bir daha hiç görmedim. Sen gördün mü onu, yaşıyor mu acaba? Onu aramadığım, sormadığım hiçbir yer kalmadı. Ah, bir haber alabilsem.

Karakolara, emniyet müdürlüklerine, terörle mücadele şubelerine gittim, hepsi tek bir ağız etmişcesine, "İyi bir ana olsaydın da kızına sahip olsaydın. Kızın gidip komünist olsun, vatanı bölmeye çalışsın, gazetede çalışsın, sen de gelip bize sor".

Anlamıyorum. Bir ana olarak buna yüreğim dayanmıyor. İnsan olan herkesin buna dayanamayacağını sanıyorum. Aysel'in kayıp haberini birçok gazete çalışanından, kadın derneklerinden ve kadın komisyonlarından duyarlı kadınlarla duyurmaya çalıştık. Ama hep dayak yedik. "Aysel Malkaç gözaltına alındı sonra ne oldu?" diyemedik bile.

Sonra mı? Sona baskılar başladı. Beni de gözaltına aldılar. Alıştım artık. Dövüyorlardı güçleri yettiğince, saçlarımı çekiyor, elbiselerimi yırtıyorlardı. Beni de, susmazsam eğer, onun gibi yapacaklarını söylediler. Kızıma ne yapmışlardı, ne acılar çekmişti kızım kimbilir?

Sokak Lambası, kızım yaşıyor mu acaba? Yaşamıyorsa mezarı nerede? Ben de tüm kayıp yakınları ve anaları gibi ümidimi kaybetmeden her cumartesi ve her cumartesi Galatasaray Lisesi önünde oturmaya devam edeceğim. Ta ki, çocuklarımdan bir haber alıncaya kadar, çocuklarımıza yapılanların hesabı sorulunca kadar veya bizi de kaybedecekleri güne kadar!

Kırmızı kıpkırmızı yüreğimizden kopardığımız karanfilleri dost ellere vermeye devam edeceğiz ve diyeceğiz k "Ya bizi de kaybedin ya da çocuklarımız aldığınız gibi bize sağ salim geri verin".

Sevgili Sokak Lambası, biz kayıp yakınları ve anaları olarak çocuklarımızın sesini sesimize katarak duyurmaya çalıştık. Tüm insanları, anaları, kadınları, aydınları, yarınları olmayanları duyarlı olmaya sesimize ses katmaya çağırdık. Yarın, sıra onlara da gelecek. Çığlığımıza çığlık, sesimize ses olsunlar diye, insanların en doğal hakkı olan "yaşama hakkı" ellerinden alınmasın diye, daha aydınlık bir ülkede yaşanabilinsin diye, kişilikleri özgürce gelişebilsin diye geldik oturuyoruz buraya.

Sen de her akşam ışığımızdan ışık olarak bizim sesimizi duyuracaksın. Sen ışığımızı insanlara, sesimizi kulaklarına ileteceksin.

Nerde bir ışık görsem, durup dinliyorum...

Sokak Lambası:

"Sürekli aydınlık için bir dakika karanlık eylemine katılarak her akşam saat tam dokuzda ben sönüyorum ya siz?"

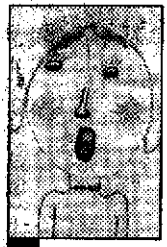

KÜRT KADINI VE GÖÇ

Göç olgusu farklı nedenlere dayalıdır. Genel olarak göçlerin en yaygın nedenleri savaş, toplu sürgünler, ekonomi ve işsizlik olabilir.

Kürt halkının tarihi sürgün ve savaşların neden olduğu göçlerle dolu. Kürt halkı kendi coğrafyasından zorla koparılarak, yabancısı olduğu zor yaşam koşullarına mahkum edilmiştir. Kuşkusuz herkes bu göçlerden büyük oranda olumsuz etkilenebilir. Ancak bu göçlerden en çok etkilenen ve sorunların büyük bir bölümünü omuzlayan kadınlar olmuştur. Kürt kadınının geleneksel kadın erkek ilişkilerinin egemen olduğu toplumda yaşadığı yoğun baskı ve şiddetin yanısıra kirli savaşın dayattığı göçertme politikası hayatını cehenneme çevirmiştir.

Yaşadığı yerlerden ve kültüründen zorla koparılarak büyük acıların yaşandığı yaşam koşullarına mahkum edilmiştir. Kürt kadını metropollerde birçok sorunla karşı karşıya kalır. Yabancısı olduğu farklı sosyal kültürel yaşam tarzı ve bundan dolayı yaşadığı iletişimsizlik gittikçe kendi içine kapanmasına neden olur. Daha önce kendi köyünde şu veya bu düzeyde üretimde yer alan kadının kültürel ve sosyal anlamda yabancılık çekmesi söz konusu değildi. En basit anlamda kendi çevresiyle, kendi ana diliyle konuşabiliyor ve sorunlarını anlatma şansına sahip olabiliyordu. Ancak, büyük kentlerde en temel insani sorunlarını dile getirmekten yoksun ve bütün gün dört duvar arasına sıkışıp kalan kadın, ruhsal çöküntüye uğrayarak depresyon, zaman zaman da intiharlar yaşanabiliyor. Yaşadığı boşluk, dine sığınma ve geleneksel rollerini koruyarak erkeğe hizmet etme ya da kurtuluşu kaçmakta bularak kendini satma durumuna kadar gelebiliyor.

Yoksulluk, işsizlik, barınma, dil vb. sorunlar Kürt kadınını tam anlamıyla kıskaca alıyor. Ev işleri, çocuk bakımı, erkeğin baskısı ve ekonomik bağımlılık onu bütünüyle erkeğe bağımlı kılıyor. Herhangi bir mesleğe sahip olmaması kadını en ağır işlerde, son derece düşük ücretle çalışmaya zorunlu kılıyor. Erkek egemen toplumda kadının cinsel obje olarak görülmesi, genel olarak tüm kadınların yaşadığı sorun ama Kürt kadınının dramı daha derin ve daha da yoğun oluyor.

Kürt kadını Kürt olduğundan dolayı da horlanıp, aşağılanıyor. Kimi zaman sokakta saçından sürüklenip gözaltına alınır. Kadının Kürt oluşu her ortamda ona hissettirilir. Kadın kendini ifade edemezken birçok şoven tavırla da karşılaşır. Erkeğin kadın üzerindeki baskısı dayak ve küfürle sürer. Dinin kadın üzerindeki, etkisi ile "erkek kadından üstündür" mantığı erkeğin her türlü şiddetini ona meşru kılar. Kadın çaresizliğini hep din ve Allah olgusuna havale eder. Kadın erkeğin ve evin hizmetini görür. Farkında olmadan köle olarak yaşar. Erkek istediği şekilde kadını yönlendirebilir. Gerektiğinde evin geçimi için yedek güç olarak kullanılır. Kadının yaşadığı yıkım ömür boyu üzerinde derin izler bırakır. Kürt kadınının tarih boyunca yaşadığı bu trajedi aslında etnik gerçekliğinden kopuk değildir. Sorunun çözümü bence karşılaşır. Erkeğin kadın üzerindeki baskısı dayak ve küfürle sürer. Dinin kadın üzerindeki, etkisi ile "erkek kadından üstündür" mantığı erkeğin her türlü şiddetini ona meşru kılar. Kadın çaresizliğini hep din ve Allah olgusuna havale eder. Kadın erkeğin ve evin hizmetini görür. Farkında olmadan köle olarak yaşar. Gerektiğinde evin geçimi için yedek güç olarak kullanılır. Kadının yaşadığı yıkım ömür boyu üzerinde derin izler bırakır. Kürt kadınının tarih boyunca yaşadığı bu trajedi aslında ulusal gerçekliğinden kopuk değildir. Sorunun çözümü bence etnik, sınıfsal ve cinsel özgürlüğe kavuştuğu zaman son olacaktır. Kürt kadının yaşadığı bu üçlü ezilmişliği altetmekle başlar. Bu anlamda kadının kurtuluşu, kadınlık bilincini alıp bağımsız örgütlenmekten geçer.

kışlaları ele geçirmesiyle sürüyor. Silah olarak dağlara çıkan isyancılara karşı hükümet sıkı yönetim ilan etti.

BEN İSLAMA KARŞI DEĞİLİM AMA SİYASİ İSLAM BANA KARŞI

"Allah'ın bazısını bazısına üstün kılması ve onların kendi mallarından harcaması nedeni ile erkekler kadınlar üzerinde sorumlu yöneticilerdir" (1)

Planetimizde yaşayan insan türünden her bireyin oluşumunun nedenlerini, niçinini nereye kadarını ve nasılını ne biçimde izah ettiği benim açımdan çok fazla önemli değil. Birileri Kakai, Budist, Animist, Hristiyan, Musevi, İslam veya benim gibi Ateist olabilir ve yaşamı, yaşam sonrasını kendi inanışına göre izah etmekte özgürdür. Tüm bu inanışlar başım gözüm üzre. Yeterki her biri kendi inanışını, kendisi gibi düşünmeyenler üzerinde farzetmesin. Yani farklı düşünceleri zorla kendine benzetmeye, kendisi gibi düşünmeye zorlamasın, kafir veya hain ilan etmesin, daha da ileri giderek, "katli vaciptir" deme cüretini göstermesin.

Genel olarak erkek tanrı-peygamberli dinlerin tümünün, insan türünün yarısı ile önemli bir problemleri var. Bu dinler, planetimiz ve insan türünün oluşmasında ve devamında benim de içinde yer aldığım dişi cinse ikincil figüran hatta daha da ileri giderek tüm kötülüklerin kaynağı bir rol biçerler. Bu dinlere göre, benim cinsim ya birilerinin kaburga veya başka biryerlerinden peydahlanmıştır ya da er kişinin yarısıdır veya sadece topuğunun görünmesi ile tüm fesat ve fitnelere neden olacak bir kötülük kaynağıdır. Bu nedenle kaçınılması, kapatılması, hapsedilmesi veya erkek efendisinin ona layık görüp göreceği "saadet" sınırları ile yetinmesi gereken bir garip canlı mahlukattır.

Alevilik, Heqqe, Ehl'i Heq vb. gibi değişik versiyonları içinde barındırmasına rağmen Kürt halkının ezici çoğunluğu kendisini müslüman olarak tanımlıyor. İslam'ın kutsal kitabı Kuran ise,

> Ekonomik göz dikkat egemenlerin ulusal kimliğini yok etmek için (bu'da irtica ya ne) adet, inanç, ulusal kimliğini ve fetö nimet felaketi diyen her türden patrlarikal düşünce gibi siyasi islamla karşı da savaşmaya geçmek zorundayız.

başta yaptığım alıntının yanı sıra defalarca kadın olan beni, ısrarla erkeğe itaat etmesi gereken bir nesne olarak sunuyor. Beni "kocalarınıza itaat ediniz" diye ulu emirle uyarırken, karşı cinse "karılarınız sizin tarlanızdır, tarlanızı dilediğiniz gibi ekin"(2) diyerek, erkeği, doğurganlığımın bile tek ve asli unsuru haline getiriyor. Itaatkar bir nesne kılınmanın bedeli olması gereken iyi bir mümin olabilmem için bile cinsiyetim önümde büyük bir engel olarak duruyor. İslam olmanın şartlarını, yapım gereği, en az üç günü regl dönemimde yerine getiremem hatta bu süre boyunca kutsal kitaba bile el süremem. Menapoz süremin sonuna kadar her mümine farz olan hac görevimi bile yerine getiremem, reglden kesildikten sonra ise herhangi bir

-Evlilik dışı çocuklara miras hakkı. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel kurulu, bu kararında "Nesebi sahih

erkek müslüman gibi özgürce Kabe'yi ziyaret edemem. İslam olabilmemin bu zorunlu şartını yerine getirebilmem için bile, mutlaka ya kocam ya da nikahı düşmeyen bir erkek yakınım himayesinde bulunmam gerekiyor. Bu fani dünyada ikinci cins olmayı kabul etmem halinde ise bedel olarak vaadedilen cennette, mümin kocamın hizmetine sunulan Huri'lerle başetmem mümkün değil. Çünkü erkek müminlere yüzlercesi bir arada vaadedilen huriler,

"Ve iri gözlü huriler,
sanki saklı inciler gibi,
yapmakta olduklarına bir karşılık olmak üzere
(onlara sunulur),
orada ne saçma ve boş bir söz işitirler
ne de günaha sokma.
...
onları hep bakire olarak kıldık,
eşlerine sevgiyle tutkun (ve) hep yaşıt" (3)
"orada, bakışlarını yalnızca eşlerine çevirmiş
(öyle) kadınlar var ki,
bunlardan önce kendilerine ne bir insan ne bir cin dokunmuştur...
...
Orada, huyları güzel,
yüzleri güzel kadınlar vardır..." (4)

Cennette erkek hurilerin bulunmadığını ve yukarıdaki özellikleriyle, hep bakire ve genç, iri gözlü, hiç itiraz etmediği gibi 'boş' konuşmayan sadece erkeğine 'selam' diyen huriler ile kocasının gönlünü çelebilme itibariyle bile olsa rekabet edebilecek bir tek hemcinsimizin bile bulunmadığını ilave etmeye bilmem gerek var mı? Kısacası bu dünyadaki horlanmalar, kısıtlamalar, cennette de kocadan bile mahrum edilerek devam ediyor. Bu dünya ve ahiret görüşü, sadece kendisini gönüllü kabul edenlerle ve onların yaşantılarına müdahale etmekle yetinerek sivil bir görünümü arzettiği müddetçe fazla bir rahatsızlık vermez. Kendimi erkeklerle eşit gördüğüm, hiçbir biçimde ve hiç kimseye itaatkar olmayı kabul etmediğim, regl halimi asla cunubet görmediğim, "bedenim sadece benimdir, dilediğim biçimde tasarruf hakkı da bana aittir" dediğim, "bedenim bir takım müminler açısından 'fitne ve günaha çağrı' kaynağı olabilirmiş, bu nedenle saklanayım' türünden herhangi bir kaygım olmadığı, içtiğim, erkeklere hak görülen her işe aday olduğum için, varsın birileri benim cennete gidemeyeceğim için hayıflansınlar. Hatta beni çok seviyorlarsa bu "acımalarını" bana hatırlatabilirler bile. Ama bu kadar. İslami veya herhangi bir ruhani görüş, bugünüm ve yarınım ile ilgili siyasi projeler sunmaya aday olmaya kalktıkları zaman tüm gücümle "yerinde kal" derim. Çünkü, ruhani kadın düşmanlıkları siyasi erk'in de ürkütücü olanakları ile imhaya yönelik eyleme de dönüşmeye başlıyor. Düşünceye ait olması gereken "masumiyet" eylemde cinayet hatta katliam ile yer değiştiriyor. Siyasi iktidarı eline geçiren hiçbir din "zayıf" gördüklerine reva gördükleri açısından sınıftan geçememiştir. Hepsinin de hedef aldıkları ilk "zayıf" Kadın'dır. Fazla örnek vermeye gerek yok, sadece siyasi islamın iktidarda bulunduğu ülkelerde yaşayan hemcinslerimizin hapsedildikleri cehennemlerden yükselen çığlıklara kulak kabartmak yetiyor. Özcesi, ekmeğime göz diken egemene, ulusal kimliğimi yok etmek isteyen ırkçılara ne kadar karşıysam cinsel kimliğimi ve bedenimi tehdit eden her türden patriarkal düşünce gibi siyasi islama karşı da savunmaya geçmek zorundayım.

1- IV. sure, "Nisa", 34. ayet
2- II. sure, "Bakara", 223. ayet
3- LVI. sure, "Vakıa", 12. ayetten itibaren
4- LV. sure, "Rahman", 46. ayetten 78. ayete kadar

olmayan çocuğu taşıyan veya mahkeme kararıyla ispatlanan baba, çocuk ise diğerleri gibi mirastan eşit pay alır" miras hakkını gayri

FADİME VE SOL MANZARALAR

Susurluk olayından sonra Fadime Şahin olayı bomba gibi düştü Türkiye'nin gündemine. Kuşkulu baskın, televizyonda bir ay boyunca giyinemeyen azmenli Lideri Müslüm, imam nikahı, dergahlar, elektriğe çarpılmış gibi titreyen, sallanan sakallı koca koca adamlar, çocuk gibi başları şıhları tarafından okşanınca sevinen kefenli giysiler içindeki adamlar vs.

Baskının kuşkulu olduğu yani daha önceden planlı olduğu ve hatta Fadime'nin bir ölçüde polisle işbirliği yaptığı bile söylenebilir. Bu nedenle bazı kesimler bu olaya kuşkulu yaklaştılar. Medya oyuncak bulmuş çocuk gibi sevinirken, islami çevrelerde çatlak sesler yükseliyordu. Kemalist çevreler de "işte bakın biz demiştik" diye oradaki kadınların dramından çok, olayın ortaya çıkmasından kendilerine çıkarabilecekleri payla ilgileniyorlardı. Sol kesim ise olayı ve dolayısı ile Fadime Şahin'i küçümseyici bir tavır sergilemekteydi. Hele hele polisle işbirliği konusu onları "oh olmuş sana" dercesine bir tavır içerisine koymuştu. Kısaca Fadime olaya alınıyordu. Bu yıllardır sol kesimlerin gösterdiği çok tanıdık bir tavırdı. Kadınlara yönelik şiddet özellikle kadınlar politik değillerse görmezlikten geliniyordu. Binlerce kadının namus cinayetleri adı altında, veya erkeklerin keyifleri uğruna katledilmeleri, işkence ve kötü muameleye uğramaları onların umrunda değildi. Bu olayda da bu böyle oldu. Hatta ince alaylarla bir daha Fadime gibi hiç bir kadının ortaya çıkıp konuşmaması da böylece sağlanmış oluyordu. Solcuların bu tavırları tüm insanları eşitlik ve refaha ulaştırma iddialarıyla tamamen ters düşüyordu. Ve tıpkı sosyal demokrat iddialarıyla ortaya çıkan CHP, DSP gibi partilerin Kürt sorunu karşısındaki çifte standartlarıyla benzeşen bir tavır sergilemektedirler. Ve sonuç da gerçekten çok benzer.

Ben Fadime olayını hiç de onlar gibi görmüyorum. Fadime din tarafından kadınlara karşı kullanılan, tuzağa düşürülmüş bir Kürt kadınıdır. Üniversite mezunu bir kızın bu tür olaylara alet olmasını, onun ve onun gibi kızların aptal oluşuyla yorumlayanlar, bir zat önünde aptalca titreyişler, garip hırıltı ve sesler çıkaran, buna benzer gülünç tavırlarla o tekkelerde sergilenen görüntülerdeki erkeklere bir baksınlar. İçlerinde işadamı, milletvekilleri, doktor vs. gibi çeşitli mesleklerden pek çok kişinin olduğunu göreceklerdir. Bu dergahlarca aldatılıp trilyonlarca paraları alınanların hemen hepsi de erkektiler. Bunları görmeyenler, kısaca "kadınlar aptaldır" tezini bir başka şekilde ispata çalışmaktadırlar. Burada görmek istemedikleri ise yine bu tür çağdışı uygulamaya karşı koyan ve bunları onların gözleri önüne sergileyen yine bu kadınların olduğu idi.

Neden binlerce kadını maddi ve manevi yönden sömüren, taciz eden bu tür olaylar daha az önemlidir? Kurbanları kadın oldukları için mi?

Bu kadınlara bu güne kadar yardımda bulunan olmadı. Dini kurallara, hele hele bu ortamlarda karşı çıkmanın çok basit olduğunu mu düşünüyorlar? Bu türden karşı çıkışların en demokrat ortamlarda bile ne kadar zor olduğunu, ve tezgahlarını kuranların subaşlarında nasıl "yutan eleman" rolleri oynadıklarını bilmiyorlar mı? Bu nedenle Fadime Şahin olayını, kadınların dini nikah kıyarak erkeklerin hizmetine sunulmasını görebilmek, bunun kadın ve erkek açısından ne anlam taşıdığını daha iyi anlayabilmek ve doğru tavır üretebilmek için iyi değerlendirilmesi gerekir. Hele hele olaya alınıp gelecekte bu tür cesareti gösterebilecek kadınları şimdiden susturabilecek davranışlardan kesinlikle kaçınılması gerekir. Susurluk olayı çok önemlidir, ve gündemden düşürülmesine izin verilmemelidir.

Fadime Şahin olayını, kadınların dini nikah kıyarak erkeklerin hizmetine sunulmasını görebilmek, bunun kadın ve erkek açısından ne anlam taşıdığını daha iyi anlayabilmek ve doğru tavır üretebilmek için iyi değerlendirilmesi gerekir. Hele hele olaya alınıp gelecekte bu tür cesareti gösterebilecek kadınları şimdiden susturabilecek davranışlardan kesinlikle kaçınılması gerekir.

meşru çocuklara da tanınmış oldu.

DİLSİZ KADIN

Herkesin üç beş ninesinin olduğu Kürt toplumunda benim de üç ninem vardı. Birisinin adı Fatma'ymış. Ama ben bu ninemi hiç görmedim. Öldüğünde ya daha doğmamıştım, ya da hatırlamayacak kadar küçük. Diğer ninem Sefya, geçen yıl öldü. Çok ihtiyar olduğundan bizimkiler benden ölümünü gizlemediler. Zaten ben de üzülmemiş, kurtuldu diye sevinmiştim. Üçüncü ninem Fato ise daha sağ. Derik'te Kulêbe Suyu kenarında, kendilerinin olan bir üzüm bağı içinde yaptırdıkları iki odalı bir evde gelinleri ve hangi yaş ve boyda isterseniz bulabileceğiniz bir düzine kadar torunuyla birlikte yaşayıp gidiyor.

Fato ninem, gözü yaşlı, duygulu, yufka yürekli bir kadın. Evine kendisini görmeye gittiğimde kollarıyla beni kucağında kar beyazı kıtanı içinde bir sigara gibi sarar, yanaklarımı belki yirmi kez öper, saçlarımı okşar ve göğsüne bastırdığı başımın üzerinde hüngür hüngür ağlardı. Gözlerinin altında yağmura tutulmuş bir kuş gibi yam yaş olur, çırpınır dururdum. Kollarından kurtulup kurulanmak için silkindiğimde üstümden sıçrayan gözyaşı tanecikleri, yanan sobanın kızıl sacı üzerinde haplayıp zıplar, yana eriye cızlardı. Neden bu kadar ağlardı ninem? Arandığıma mı, oğlunun Almanya'da kendisinden çok uzaklarda oluşuna mı, göle düşen küçük bir çocuğu kurtarmaya çalışırken kendi de boğulan yeni evli kızının ölümüne mi, yoksa eşini toprağa verdikten sonra düştüğü yalnızlığına ve yaşlanmışlığına mı bilmiyorum. Belki de bunların tümü ve daha bilmediğim bir çok şey içindi onca ağlaması. "Ağlayınca rahatlıyorum" derdi ve gerçekten de rahatlıyordu.

Ninemin öyle ağlaması küçük torunları için bir neşe kaynağıydı. "Hey, ninemiz gene ağlıyor, hele bir havlu verin!" diyerek gülüşüp bağrışıyor, alay ediyorlardı. Gelini ise sinir oluyordu: "Ben bu kadının ağlamasından bıktım artık! Allahım nereye gideyim?" diyerek yakınırdı komşuya. Bizleri görünce yine öyle; "Ben bu kadına ne yapıyorsam, yine faydasız" derdi. "Elbiselerini yıkıyorum, yemeğini veriyorum, bırakmıyorum bir iş yapsın, ama o, kim bu eve adımını atsa hemen başlar ağlamaya. Bilmeyen ona iyi davranmadığımı, bakmadığımı düşünecek. A-ha bakın siz geldiniz, yine başladı. Kurban olayım bir de siz sorun derdi nedir? Kim ona ne demiş? Kim ne kötülük yapmış?"

Gelini böyle dert yanınca, annem ve teyzem gider, her biri bir yanına oturur ve ağlamaması için yalvarırlardı. Ama kime söylüyorsun, o bu sözleri hiç duymazdı bile. Ninem, ağladığı için bundan sıkılmayan, ona kızmayan, ağladığı için onu,

konu-komşuya, eşe-dosta şikayet etmeyen, ağlayınca yanında oturup onunla birlikte ağlayan bir dost arıyordu. Hiç olmazsa ağlayınca kendisine kimseler karışmasın istiyordu.

Aile içinde ninemi en iyi ben anlıyordum. Yalnız bırakmamaya dikkat ediyor, ilgileniyor, koruyordum. Bir gün yine ağladığından dolayı etrafları azarlandığı bir sırada hemen müdahale ettim. "Ne karışıyorsunuz, bırakın rahat ağlasın zavallı, keyfinden mi ağlıyor sanki?" diyerek kendisinden yana çıktım ve odanın içinde ninemin ağlamaklı halini taklit eden çocukları da iteleyerek dışarı çıkardım. O günden sonra dost olduk. Fırsat buldukça onu görmeye gidiyor, ilgileniyor ve ihtiyar gönlünü alıyordum. O da beni kucaklıyor, öpüyor, yağmur dolusu iki kara bulut kümesi gibi dolaşan gözleri altında nemlenen saçlarımı kokluyor, parmaklarıyla tarıyor ve ıslak yanaklarını yüzüme sürerek "Bir tek sen anlıyorsun oğlum" diyerek beni seviyordu.

Madem ağlayınca rahatlıyordu ninem, o halde ağlasın istiyordum. Bazen gözyaşları dinip durduktan sonra bile yeniden ağlattığım olurdu. Zaten çok da kolay olurdu. Yanına oturur "Nineciğim" derdim, "Oğlun Sinan senden uzakta da olsa yakın sayılır, a-ha burda, Diyarbakır'da, ne zaman istersen gider görürsün; ama ya Seydo? Taa, Almanya'da acaba hali nedir şimdi?" Bunları söylemem yeterliydi; hemen dudakları titrer, burnunu çeker ve taşardı.

Birgün; "Oğlum biliyor musun ben aylardır ne düşünüyorum?" dedi bana.

"Ne düşünüyorsun nine?" dedim.

"Biliyorsun her iki oğlum da yanımda değil ve görüyorsun ben de artık çok ihtiyarladım. Diyorum ki, ölümüm cuma gününe denk gelmezse beni Cuma'ya kim teslim edecek?"

-Meclisteki sekreterlere dayak. RP'li Abdülkadir Aksu'nun sekreteri Şengül Şanlı "telefonları meşgul etti"ği gerekçesiyle

"Cuma'ya teslim edilmeyi çok mu istiyorsun nine?"
"Evet oğlum, çok..."
"Söz veriyorum nine seni Cuma'ya ben teslim edeceğim" dedim.

İlk defa bu kadar mutlu görüyordum ninemi. Ve ilk defa gözyaşı yerine gözlerinden gülücüklerin aktığını. Ninemi böyle sevinçli ve gülerken gören torunları şaşkınlıkla annelerine koştular. Öbür odadan sesleri geliyordu:
"Anne ninemiz gülüyor!..."

Bir kaç ay böyle geçti, mutlu, huzurlu. Ama genelin mutlu olmadığı bir toplumda daima kısa ömürlü olmuştur kişisel mutluluklar. Uzun ömrünün verdiği tecrübeyle bunu iyi bilen ninem, bu yüzdendir ki, korkardı mutluluktan. Ve çok geçmeden korktuğu başına geldi; birileri çıktı ve el koydu mutluluğuna. O gün camilerin hoparlörlerinden ezan yerine Kenan Evren'in darbe bülteni okunuyordu. Askerler evimize baskın yaptılar. Fakat bunu beklediğim için beni yakalayamadılar. Dört defa babamı aldılar yerime, bir defasında da küçük kardeşimi. Babam ve kardeşimi yerime rehin almışlardı. Ancak ne yaptılarsa teslim olmadım. O günlerde Mardin Tugay Komutanlığı'ndaki polis sorgulamasında işkencenin haddi hesabı yoktu. Gençler alınıp götürülüyor, yerli- ithal her türlü işkence vücutlarında denendikten sonra ölen ölüyor, kalanları da hapishanelere tıkıyorlardı. Yapılanlar halkın yüreğine korku ve nefret ekiyordu. Halk çocuklarını askerden daha bir özenle saklamaya, korumaya başladı.

Arandığım o zor günlerin birinde saklandığım yere geceleri ekmek ve gazete getiren bir dost, evimize yapılan baskın sonrasında ninemin hasta düştüğünü ve beni çok merak ettiğini söyleyince hemen gitmeye karar verdim. Yaklaşık bir saat yürüdükten sonra evlerinin önüne vardım. Duvara tırmanıp avluya indim. Sadece bir odanın ışığı yanıyordu. Sessizce pencerenin önüne yaklaştım. Evet, içerde yabancı kimseler yoktu. Ninem hasta yatağına uzanmış, gelini de elini şakağına dayamış başucunda oturuyordu. Pencereyi yavaşça tıklattım ve cama dayadım yüzümü. Yengem yaklaşıp tanıyınca kapıya koştu. İçeriye adımımı attığım anda ninem yatağından fırlayıp boynuma atıldı. Sonra beni bırakıp durdu, öyle bir müddet. Yanımda olduğuna inanamıyordu bir türlü. Arada bir, bir adımlık geri gidiyor, şaşkın şaşkın bakıyordu sonra yaklaşıp parmaklarıyla yüzüme dokunuyor ve tekrar sarılıyordu. Saçlarımı öpüyor,

ağlıyor, söyleniyordu: "Evinize baskın yapıldığında seni götürdüler sandım. Öyle bir korktum ki oğlum! Yakalansan veya sana bir şey olsa ben ne yaparım?" Ninem doya doya ağladı, konuştu ve tatlı bir rahatlığa kavuştu. Halinde hastalıktan eser kalmadı. Bütün vücuduna bir hareketlilik, yüzüne bir canlılık yayıldı. Sabahı görmez düşüncesiyle akşamdan beri başında esneyip bekleyen gelini ninemi öyle canlı ve neşeli görünce "Bu kadın

Aksu'nun danışmanı İbrahim Ağün tarafından sille tokat dövüldü.

hasta filan değil" diyerek odasına gitti. Ninem o gece evde yiyecek ne varsa hepsinden önüme getirdi. Karnımı iyice doyurdum. Ardından hemen banyoyu ısıttı ve bir güzel de yıkandım. Sonra Almanya'daki oğlunun izne gelirken getirdiği, çok sevdiği kazağı sandıktan çıkarıp bana giydirdi. Gitmek üzere kalktığımda da yiyecek dolusu bir torba verdi elime. O gece ayrılmadan önce avlu kapısının önünde ninemle aramızda şu konuşma geçti:

"Nineciğim kendine iyi bak, güçlü ol. Bu günlerde ölmek yok. At kafandan ölümü. Görüyorsun her taraf asker dolu. Vallahi yüz kere de ölüp ölüp dirilsen gelip seni Cumaya teslim edemem, bunu bilmiş ol."

"Ama oğlum ölüm Allah'ın emri, elimde değil ki?"

"Elinde."

"Nasıl?"

"Ölmeyeceğim diye bir azim, yaşayacağım diye bir umut, görmen için fazla yaşamanı gerektirecek bir amaç ve bu amaca ulaşmak için yoğun bir istek, sağlam bir inanç taşırsan kalbinde, ölmezsin."

Ninem bir şey diyecekti ki, çarşı yönünden gelen bir askeri devriye arabasının gürültüsünü duyduk. Baskın olabilir düşüncesi ile, ninemin elini alelacele öptüm ve avlu duvarından atlayıp, Kulübe bahçelerinin koyu karanlığına daldım. Yokuş yukarı yaklaşık birbuçuk saat yol yürüdükten sonra, beni soğuktan, yağmurdan ve askerden koruyan kaya kovuğa vardım.

Oraya kaç, buraya kaç, bu köyden o köye git, bilmem hangi dağda saklan, bu mağaradan çık, diğerine gir derken on ay geçti. Sonunda gittiğim Kuzey Irak'tan döndükten yaklaşık bir ay sonra Suriye'ye gitmeye karar verdim. Ancak sınıra çok yakın bir yerde asker pususuna düşerek yakalandım. 46 günlük polis sorgulamasından sonra "5 No'lu" diye bilinen meşhur Diyarbakır Askeri Hapishanesi'ne atıldım. Ziyaretime gelen annem anlattı birgün. Ben yakalandıktan sonra ninem günlerce ağlamış, yüzünü tırmalamış, üzüntüden hastalanıp yataklara düşmüş. Ancak oğlu Almanya'dan izne gelince sağlığı biraz düzelmiş, daha sonra tekrar düşmüş. Anneme o gün, önümüzdeki hafta ninemi mutlaka ziyaretime getirmesini söyledim. "5 Nolu"da görüş yerinde görüş kabinlerinin her iki tarafındakiler için Kürtçe konuşmak yasaktı. 1980'nin sonlarından 1983'ün sonlarına kadar tam üç yıl Türkçe bilmeyenler içerdeki yakınlarıyla görüştürülmediler. (Ancak Cezaevi iki direniş - Eylül ve Ocak direnişleri- yaşadıktan sonradır ki, 1984'ün ilk aylarından itibaren bu katı kurallarda bir yumuşama görüldü. Türkçe bilmeyenlere o da Kürtçe konuşmamak şartıyla, çocuklarıyla sadece bakışmak üzere kabinlere alınmaya izin verdiler. Kürtçe sorunu 5 Nolu'da 1988'in ikinci ayından sonra, Şubat direnişiyle ancak normal çözüme kavuştu.) Bu durumda ninemle görüşmemiz imkansızdı. Bunu çok iyi bildiğim halde yine de anneme mutaka getirin demiştim.

O gün annem eve gidince babamla birlikte durumu uzun uzun düşünmüşler ve kendilerince bir yolunu bulmuşlar. Cezaevi idaresine ninem için doğuştan dilsizdir diyeceklerdi. Eğer cezaevi idaresini buna inandırabilseler artık ninem devamlı görüşüme gelebilecekti. Bu arada ninemin de unutkanlığa gelip veya gayri ihtiyari konuşmaması için karşılarına alıp sıkı sıkı tembihlemişler. "Bak Fato!" demiş babam. "Sonra orada ağzından bir kelime çıkarsa vallahi hepimizi içeri tıkarlar bunu bilmiş ol." Ninem konuşmayacağına dair rahat olmalarını ancak ağlamasına karışmamalarını istemiş. Ağlamaması için de babam epeyce konuşmuş, annem de yalvarmış ama ninem bunun imkansız olduğunu söylemiş. "O zaman sesli ağlamayacaksın" demiş babam. Ninem de ağlamasının sesinden ödün vererek sessiz ağlama üzerinde anlaşmışlar.

Görüş günü ninemi karşımda görünce şaşırdım. Babam şaşkınlığımı farkedince açık vereceğimden endişelenerek hemen konuşmaya başladı. "Oğlum biliyorsun ninen dilsiz (böyle söyleyince nöbetçi askerin bir anlık gafletinden faydalanarak bana göz kırptı) dışarıdaki nöbetçi subaya söyledim, izin verdi" dedi. Durumu anlamıştım. O gün ninemle görüşün sonuna kadar doya doya bakıştık. Öylesine sessizdi ki sadece gözlerinden ince iki su şeridi gibi gözyaşı akıyordu. Ondan sonra ninem sık sık ziyaretime gelmeye başladı. Görevliler tanımışlardı. Kapıya gelince görevli subay nöbetçi askere sesleniyormuş:

"O kadın dilsiz bırakın!"

1983'ün başlarında ninem iki ay kadar görüşüme gelmedi. Oldukça meraklanmıştım. Anneme ninemin sağ olup olmadığını, ölmüşse benden gizlememesini, doğru söylemesini istedim. Ninemin sağ ve sağlıklı olduğuna dair yemin eden annem:

Bir de ne söylüyor biliyor musun?" dedi.

"..... ?"

"Oğlum hapisten çıkmayıncaya kadar ölmem"

22/03/1988 Diyarbakır 5 No'lu Cezaevi

-İstanbul vezneciler Kız Öğrenci yurdunda kız öğrenciler "Sürekli aydınlık için bir dakika karanlık" eylemine katıldıkları

Sevgili JUJİN ;

Yayın hayatınızın bu yeni döneminde tüm çalışanlarını ve okurlarını coşkuyla selamlayarak başlamak istiyorum.

Dergiyi severek ve özenerek okudum, genel hatlarıyla olumlu buldum. Ancak ilgiyle ve beğenerek okuduğum ve samimiyetine de inanmak istediğim "İlkesizliğin ilkelerini düşünelim"adlı yazıda, İ.Kaypakkaya'nın "Kürtlere tarihi bir haksızlık yapılmıştır" sözüyle bu haksızlığın gerçekten yapılmış olduğu gerçeğidir. Ancak gerçek olmayan "Unutalım gitsin"anlayışına düşmemiştir. Kürtlerin kendi coğrafyalarındaki mücadelelerinde devrimci tavrın nasıl olması gerektiğini bulunduğu dönem ve koşullar içinde "Ulusların kendi kaderini tayin hakkını" savunmuş, bunu savunurken Kürtlere Türkiye devriminin bir parçası olarak davetmeci olmamıştır. Bu konudaki devrimci tavrın Kürt halkının, halk hareketinin veya ulusal hareketin ilerici yanını desteklemek; bu harekete devrimci (ML) bir anlayışı katmaktır.

Sahip olduğumuz devrimci değerleri ön yargıyla tanımak, okumak, öğrenmek ve değerlendirmeleri yine bu önyargıyla yapmak, düşünceye, bilince karşı yapılan bir ilkesizliktir. Öğrenmek, araştırmamak bilinç penceresini küçük bırakmak, mütevahhitin inşaattan malzeme çalması gibi olur. İçinde bulunduğumuz düşünsel yapı çalınan malzemelerle sağlam olmayacaktır.

Doğruyu düşünceden çalmadan sağlam yapılar üzerine oturtmak doğru düşünceyi yaratacaktır. Ayrıca;

JUJİN; Kürt kadınını dünden bugüne taşırken içinde bulunduğu kendi kimliğinden doğan yabancılaşmanın yarattığı sorunları tartışırken, kadınlara düşünmeyi, düşünceyi eylemle geçirerek konuşmayı hatta haykırmayı öğretmeli.

JUJİN; kaygıyı öğretmeli evde, okulda, fabrikada, siyasette, yaşadığı her alanda özgün kadın kimliğiyle varoluşu, insanlaşmayı öğretmeli,JUJİN'in, farklıyım ama eşit olmalıyım çünkü İNSANIM diyebilecek öz güveni gelişmiş bireyler ve KADINLARLA birlikte yayın hayatında başarılı olacağına inanıyoruz.

TANSEL

JUJiN'e Ve evdeki TÜM JUJiLERE Mektup

Akşam kapı çalındığında çocuklarla beraber kapıya koştuk. Onların telaşları Çikolata için, benimkisiyse beklediğim Jujin Dergisiydi. Eşim elinde bir poşetle içeri girdi. Poşetin içerisinde Demokrasi, Roj ve tabii ki Jujin vardı. Diğerlerini çocuklar yırtmasın diye aldım, Jujin elimde. Merakla dergiyi hızlı hızlı çeviriyorum. Dergi yine diğerini aratmayacak şekilde güzel. Önce Deli Reme başlığı ilgimi çekiyor, okuyorum. Çok hoş bir yazı. Belki de Deli Reme gibi zihinsel özürlü kadınlara ve onların bu özürlülüklerinden yararlanmak isteyen erkeklere ben de tanık olduğumdan, bir yandan duygulanıyor bir yandan da gülüyorum. Sonra Hatice Yaşar'ın yazısını okuyorum. Gerçi genelde onun yazılarını beğenerek okurum. Hatice Yaşar bugün çok az Kürt kadının yapabildiği şeyleri yapabilmiş bir kadın. Onu da biraz bu yüzden kıskanıyorum galiba, çünkü ben de bir kadındım ama neden yazamıyordum. Şimdi burada mazeretleri sayıp kendimi avutmayacağım ama, sonuçta yazamıyordum. Yazıları okuduğumda aşağı yukarı aynı şeyleri düşünüyordum. Sanki birileri benim düşüncelerimi yazmış, ya da ben yazmışım gibi kabul ediyordum. Belki de kendimi rahatlatmak için böyle düşünüyordum.

Sayfaları çevirmeye devam ediyorum. Bu arada oğlum ağlıyor. Çocuk sahibi olduğumdan bu yana belki de ilk defa ona koşmayıp Canan'ın "Kurme dare ji dareye" adındaki Kürtçe yazdığı yazıyı okuyorum. Tabii Kürtçe yazdığı için, ayrıca da onu şahsen tanıdığımdan ve sevdiğimden midir bilmem, yazısını daha dikkatlice okuyor, ona olan sevgimin daha da çoğaldığını hissediyorum. Şevin'i tanımıyorum, onun da cezaevleri ile ilgili yazdığı yazılar son derece güzel, o kadar da önemli. Cezaevleri ile ilgili yazılar olsun, anlatılanları olsun dikkatlice dinliyor-okuyorum. Daha önce de aynı müzik grubunda çalıştığım Ali Temel de, uzun süre yattığı Diyarbakır Cezaevindeki anılarını sahneye çıkmadan önce bize anlatır, grubu hem ağlatır hem de kahkahalara boğardı.

Jujin'in benim gibi Kürt kadınları üzerindeki etkisini anladım, çünkü Jujin'deki yazılar şimdiye kadar okuduğum dergilerden çok farklı olduğunu, farklı bir biçimde etkilendiğimi itiraf etmeliyim. Şimdiye kadar yapmadığım bir şeyi yaptım ve hemen elime kalemi alarak bir şeyler yazmaya başladım. Belki de bu bir teşekkürdü.

Ayrıca Roza olsun,Jujin olsun bazılarının dergiye önyargıyla baktığını hissediyorum ve evdeki TÜM JUJiLERE söylüyorum kocalarınızdan öğrendiğiniz feminizmle ilgili düşüncelerinizi bir yana atmanın zamanı geldi.

JUJiN'e emeği geçen tüm JUJiLERE binlerce teşekkürler.

Tüm değerleri ile sömürülmüş bir toplumda iddia sahibi olmanın, hele hele kadın olarak bir şeyleri değiştirip dönüştürmenin zor olduğu bir dönemde kadın sorununu diğer toplumsal sorunlarımızdan, izole etmeden işleyen ROZA'dan JUJiN'e yolu yolculara Çalışmalarında başarılar dilerim.

Evin Bilge

NE DEDİLER?

Roza'ya göre Jujin'de Kürtlük çizgisinin daha sertleştiği izlenimini edindim. Bir de, ben bu dergilerdeki yazılarda, bir önceki yazıları aşmış bir nitelik görmeliyim. Genelde yazılarda Kürt kadınının acısı işleniyor. (İBRAHİM)

Daha ciddi buldum. Hem sunuş hem de biçim olarak daha ciddi. (SAİT)

Kürtlerde kadın politikası henüz yenidir. Kadınlar kadın politikası ile yüz yüze geldiklerinde Jujin'in dikenlerine dokunmuşçasına irkilirler. Bence bu anlamda adıyla dergi bu tavra denk geldi, yerine tam oturdu. (BİR OKUYUCU)

Yazılar öykü ağırlıklı olmuş. Akademik yazılar yok sayılır. Onlara yer vermek gerekir. (BİRKAÇ KÜRT KADINI)

Jujin'in çizgisi Kürt kadınına ağırlık vermiş gibi geldi. Bana göre Kürt kadını farklı başlıkları tartışmaya zorlanmalı ve Kürt tarafından feminist damgası yeme kaygısı olmamalı. (NECLA TANRIKULU)

Jujin'i geçenlerde yaşlı amcama verdim bana bu sözleri söyledi;"Tevlo li delal me tişte dinan qedand, feministi kurmancan derket" (Av. METİN İRİZ)

Derginin net bir çizgisi yok. Mesela nasıl bir feminizm. Bana göre Kürt kadınına uzak gibi geliyor. Sanki kentli (tam da kentleşmiş sayılmaz) kadınına hitap eden yazılar. (Serap)

BARE

ADARê GIRANE

www.arsivakurdi.org